

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	18:38	18:51	18:45	18:45	18:37	18:44	18:53	18:47	18:37
יציאת שבת	19:49	19:51	19:50	19:52	19:50	19:51	19:50	19:50	19:50
ר"ת	20:28	20:25	20:27	20:27	20:27	20:26	20:28	20:24	20:28

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת כי תבא ט"ו - כיא אלול | דף היומי - מנחות טו - כב | משנה ברה - סימן שכ"א טעף ח' עד אמצע טעף ט"ו "ואם נתון האוכל" | מוסר - זכור למרים מתחילת פרק ב' עד תחילת פרק ה' | קנין חכמה - מסילת ישרים פרק י"ז עד פרק י"ט "והנה גמילות חסדים"

יום חמישי י"ב אלול תשע"ח | פניני פרשת כי תבא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

בצעירותי, כשלמדתי בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה, זכיתי לשמוע את הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל כמה פעמים. בחודש אלול היו מביאים אותו לישיבה למסור שיחת חיזוק. כל תלמידי החכמים של חיפה וכן בעלי בתים בוגרי ישיבות, היו באים לשמוע אותו. השיחה שלו נאמרה באידיש. לא הבנתי כל כך את התוכן, אבל די היה במראה שלו, בדיבור שלו, כדי להתעורר ולהתחזק...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על גדלות וענוה

יותר טוב מכולם, אני יודע היטב את פחיתות ערכי... כאן, בעולם הזה, אנשים יכולים לטעות ב"י" אמר רבי אליהו. "מתי תוודע האמת? כשאבוא לעולם הבא!"

"שלמה המלך אומר: 'נודע בשערים בעלה - בשבת עם זקני ארץ'. הצדיק יושב בעולם האמת בחברתם של הצדיקים ותלמידי החכמים הגדולים - 'זקני ארץ'. 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה' (ברכות יז ע"א), הם מדברים דברי תורה, והוא משתתף עמם כאחד מן החבורה. אשרי חלקו! אך מה יהיה אתי?!" - זעק רבי אליהו, ואנחה כבדה פילחה את לבו הטהור. "כשאבוא לעולם האמת, יאמרו לי: כשהיית בעולם הזה ישבת ב'מזרח', אם כן גם בעולם העליון נושית אותך ב'מזרח', יחד עם 'זקני ארץ'. חבורת הצדיקים הגדולים ידברו ביניהם בדברי תורה, ואני? - בור ועם הארץ שכמוני, לא יהיה לי מושג על מה הם מדברים. אני, הקטן והדל בתורה ובמעשים, איאלץ לנשוק את שפתי ולנצור את לשוני. קלוני יתגלה ברבים. בושה וכלימה תכסה את פני, ולא אבכה?!..."

הוא אשר אמרנו: במקום גדלותו - שם אתה מוצא ענוותנות!

(קטעים מתוך הספר 'משכני אחריו' במדבר)

"כי אהבך ד' אלקינו" (דברים כ"ג, ו')

במקום גדלותו - שם אתה מוצא ענוותנות.

הענוה, היא תנאי לזכות לקנין תורה. ומה קורה אחרי שאדם זוכה לתורה? אין זה אומר שמעתה הוא רשאי לנהג בגאוה... אם התורה מביאה אותו לידי גבהות הלב וזחיחות הדעת, תורתו נעשית לו סם המוות. העניו נשאר בענוותנותו גם אחרי שזוכה לתורה, ואדרבה, התורה מעדנת את הנפש. במקום גדלותו - שם אתה מוצא ענוותנות.

הגה"צ עמוד היראה והמוסר, רבי אליהו לופיאן זצ"ל, היה חסידא קדישא. בזקנותו הוא עלה לארץ ישראל, והחל לשמש כמשגיח ומנהל רוחני של ישיבת 'כפר חסידים'. בצעירותי, כשלמדתי בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה, זכיתי לשמוע אותו כמה פעמים. בחודש אלול היו מביאים אותו לישיבה למסור שיחת חיזוק לקראת הימים הנוראים. כל תלמידי החכמים של חיפה וכן בעלי בתים בוגרי ישיבות, היו באים לשמוע אותו. השיחה שלו נאמרה באידיש. לא הבנתי כל כך את התוכן, אבל די היה במראה שלו, בדיבור שלו, כדי להתעורר ולהתחזק. גם מי שלא הבין את שפת הדיבור, הבין היטב את שפת הלב. הוא היה זועק בהגיה אשכנזית: "יראת שמים!". הזעקה שלו שיצאה מלבו הטהור חדרה ללבבות!

מסופר עליו, שפעם בליל שבת, בעודו משורר את פסוקי "אשת חיל", כשהגיע לפסוק "נודע בשערים בעלה בשבת עם זקני ארץ", זלגו עיניו דמעות.

בשולחן השבת ישבה הרבנית וכן כמה מתלמידי הישיבה. הם הביטו במשגיח, ולא הבינו מה עורר את התרגשותו עד לדמעות. עד שפנתה הרבנית ותממה לפשר הדבר. השיב לה רבי אליהו: "כשאני נכנס לבית המדרש כולם קמים לכבודי. אחד הבחורים מסדר לי את הסטנדר, מניח עליו את הסידור. בקריאת שמע שליח הצבור ממתין לי עד שאסיים. הדבר חוזר על עצמו בתפילת שמונה עשרה. כולם ממתניים לי בסבלנות עד שאסיים את תפילתי, ורק אז שליח הציבור מתחיל בחזרת הש"ץ."

"אני זוכה לכבוד מלכים", המשיך רבי אליהו. "אולם כשאני חושב על כך, אני נתקף פחד ואימה. מדוע כולם מכבדים אותי ודואגים לצרכי? כי הם בטוחים שאני אדם גדול, צדיק וירא שמים. אולם אני הרי מכיר את עצמי

"שאל אותי אם יש לי זיכרון טוב, וענית לי זיכרון מצוין בכל הדברים, חוץ מהלימוד. ושאל מדוע? ואמרת: 'יצה"ר'. ואמר בזה"ל: 'יצחק יצחק, זה לא תירוץ בעולם הבא! שם כל אחד יעמוד ככלי מלא בושה, ואתה הלא מדבר ברבים וצריך זהירות!'..."

קטעים נבחרים מיומנו האישי של הג"ר יצחק לוינשטיין, על שיחותיו עם מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

"ובערותי הרע מקרנך" (דברים כ"ב, כ"ד)

הגר"מ פיינשטיין שלמד 202 פעם ש"ס

נסענו לבקר את ר'... ובדרך מרן אמר תהלים. סיפרתי לו על הגר"מ פיינשטיין שלמד 202 פעם ש"ס, וזה ממש שובר. וענה ושאל את ר' יהודה (בעל הרכב, שמנהל חנות ענקית למזון) כמה מוצרים יש בחנות, וענה בין עשרת אלפים לעשרים אלף מוצרים. ושאל מרן: "האם יש אדם המכיר את הכל?", וענה: "כן, עם כל המחירים". ושאל מרן: "האם הוא עילוי וכדו?". וענה ר' יהודה: "מה פתאום!". ואמר מרן: "זה הדבר, איפה שהראש נמצא - שם זוכרים ומצליחים!". וענית: "כן, אבל מה זה יעזור לנו?". וענה: "שלכל הפחת נתעסק עם הראש שלנו במה שיש לנו, זה גם יספיק!". וענית: "מה נעשה שיש לנו עיתון כבר בבוקר... וכל הזמן יש בראש פוליטיקה וכו'?"

ואמר מרן: "אין הכי נמי, זה מאוד מזיק ומפריע!"

חופש מבי"ס

נשאל מרן: "מדוע יש חודשיים חופש לבנות, כאשר יש לנו כזה רחוב?" וענה: "אין הכי נמי, זה רק בגלל המורות שצריכות הרבה חופש!"

צריך שנתיים שיתאווה, עד שיוכל להתעסק בבחורים קדושים...

שאלתי היום, כי הגרמ"ל מציע את הר"ר שימשמש כמשיגי קטן בשיבת... וראש הישיבה מכירו.

וענה: "שמעתי מזה, אבל הוא היה משגיח ב... ושם הבחורים מקולקלים, ומי שהתעסק איתם צריך שנתיים שיתאווה, עד שיוכל להתעסק בבחורים קדושים". נורא נוראות. אשרי אוזן ששמעה!

כזאת טיפשות עוד לא ראיתי!

אמרנו לו שאדם אחד בא במיוחד מאמריקה, כדי לראות אותך ולדבר עמו כמה דקות.

ענה: "מי זה הטיפש הזה? כזאת טיפשות עוד לא ראיתי!"

בגנות המחלוקת

דיבר בגנות המחלוקת, איך שבכל מקום יש מחלוקת, ונשאל: האם זה חידוש אצלו?

וענה: "לא, אבל לראות בחוש זה מבהיל".

יצחק יצחק

נסענו עמו, ודיברנו על ישיבת... שנסגרת. סיפרתי מה שהרב צדקה דיבר שם בזמנו בחנוכת הבית. ושאל אותי אם יש לי זיכרון טוב. וענית לי שיש לי זיכרון מצוין בכל הדברים, חוץ מהלימוד. ושאל מדוע?

ואמרת: "יצה"ר!"

ואמר בזה"ל: "יצחק יצחק! זה לא תירוץ בעולם הבא! שם כל אחד יעמוד ככלי מלא בושה, ואתה הלא מדבר ברבים וצריך זהירות!" ומיד המשיך: "אין אני מדבר לך, אלא לעצמי".

ואמרת: "יש הבדל, אני מדבר - ולא נקלט, וראש הישיבה מדבר - ונקלט".

ואמה: "אוי ווי, זה הכל פה ולא שם. שם אין תירוצים..."

לפי עברותי הייתי כבר שם

נכנסו היום וסיפרתי שהגר"נ קרליץ קיבל התקף לב קשה. ודיבר בהשתפכות כי בעצם אלו ימים קשים וכל אחד סובל, וגם הוא מרגיש כאבים. הוא מרגיש גם חלש בזיכרון ושמיעה וכו', כי השנים עושות משהו ונחלשים. אבל הקב"ה מתנהג איתי בכזה חסד. ולפי עברותי הייתי כבר שם, והכל בכזה חסד... מדי פעם הקב"ה נותן קצת יסורים, כל הזמן קצת קצת, כלשון חובת הלבבות שלרשעים טוב טוב, עד שפתאום מקבלים כזו מכה שהם מתרסקים... אשרי אוזן ששמעה זאת.

עשיית שלום

נסענו בביה"ז לבר מצווה אצל... ובחזור דיבר איך אש המחלוקת אוכל בכל מקום, ודיבר גם על המריבה בין... ל...

ושאלנו: "מדוע ראש הישיבה לא עושה שם שלום?"

וענה: "ברגע שכל אחד חושב שהוא עושה לשם שמים, אי אפשר לעשות כלום, כי כל אחד בטוח 'אני בסדר' וכו', רק אני לשם שמים, אז אי אפשר לעשות כלום".

והוסיף: "הנה כ"כ הרבה דיני תורה יש אצל דיינים, נו, אז מדוע הדיין לא ישב עם כל אחד ויאמר: 'בואו נעשה שלום', 'למה אתם רבים?', אלא, אין כזה דבר ככה זה מחלוקת ואין מה לעשות!"

אחריות

נכנסתי ביום שישי ערש"ק כי תצא, ואמרת לי שיש הצעה שאני ידבר עם... מה דעת ראש הישיבה.

ואמה: "זה בוץ, אל תיכנס לזה!"

והוסיף: "זה כ"כ הרבה אחריות, מה אני צריך את זה?"

קדושת הפה

בער"ה נכנסתי ואמרת לי למה נוסע לישיבת אור יהודה, ומה המסר שעלי לומר להם.

וענה: "קדושת הפה!"

אמרת לי ששלל זה דברתי כבר בשבועות. ואמר שאדבר להקפיד בכונת ברכת התורה, שבתחילת היום עייפים ולא שמים לב לברכה, וזה משפיע על כל היום. וכן ברכה ראשונה של שמו"ע. ודיבר גם בגנות הליצנות, שעל זה צריך לדבר ולשוב ולדבר.

על מה רבו

נכנסתי עם יו. לדבר בעניין מחלוקת, ודיבר בגנות מחלוקת איך שהכל כלום ועל מה רבים.

ואמר מרן: "קין והבל רבו למי שייכת הארץ וכו', ובינתיים זה שייך לאדם הראשון, ורבו על עוד תשע מאות ושלושים שנה ולבסוף הבל מת מיד, וקין מת ע"י למך ושניהם מתו בחיי אביהם, נו, אז על מה רבו?"

(מתוך 'הפנקס' - קטעים מתוך יומנו האישי של הג"ר יצחק לוינשטיין זצ"ל)

ימים ספורים לפני ראש השנה, סיפרה בתו הפעוטה שהגנת תקעה היום בשופר. באותה תקופה שימש ר' שמשון זצ"ל כראש ישיבה בירוחם, וכבעל תוקע. מתוך רצון לזכות גם את ילדיו הקטנים בשמיעת תקיעה של מצוה, נטל אותם יחד עמו להיכל הישיבה, וכדי שלא יפריעו במהלך התקיעות - מילא את כפם בשקית ממתקים. והנה כאשר שאל את הילדה לאחר התפילה: "מי תקע בשופר?" השיבה היא...

הגאון רבי שמשון פינקוס זצוק"ל על כוחה של מצוה

כולה במים שוצפים. במאמץ עליון, תוך כדי תמרון עם הילדים, הצהלים למראה השלוליות ומבקשים להשתעשע בהן, היא מצליחה בסופו של דבר לגרוף את כל המים, ולהשיב לרצפה את המראה הנורמלי שלה. אלא שאז היא מבחינה לחדתה, שהשעון לא עצר מלכת, ובעוד דקות ספורות עתיד הבעל לשוב מלימודיו בכולל, כאשר ארוחת הצהריים טרם מוכנה. בלית ברירה היא רצה למקפא כל עוד רוחה בה, מוציאה משם אוכל מוכן כלשהו, ומחממת אותו על הכיריים. כאשר הבעל מגיע ומציץ לרגע בסיר, הוא מפטיר באכזבה בלתי מוסתרת: "תגידי, אין אוכל יותר אנושי בבית הזה?!"

והיא - יש לה בהחלט מה לענות וגם להשיב מנה אפיים - אבל בכל זאת שותקת, ובולמת פיה בשעת מריבה.

מהיכן נמצא בה הכוח העל-אנושי הזה לשתוק? "הכוח הזה" - אומר ר' שמשון - "יכול לנבוע מאותה תקיעת שופר שבקושי שמעה לפני כעשרים שנה. התקיעות בגן אומנם היו חוויה אדירה, ואפילו חינוכית, אבל התקיעה בבית הכנסת היתה יתקיעת מצווה, וככזו, חדרה עמוק בקרב נשמתה, עד שמכוח קדושתה של אותה מצווה, ניטע בקרבה כוח לבלום פיה בשעת מריבה, שעל שתיקה כזו העולם עומד?!"

הדין והרגש

בהזמנות אחרת עורר על כך, שגם באלו המקיימים את כל המצוות, הרי שונה לגמרי מבטם של עמי ארצות ממבטם הבהיר של תלמידי חכמים. "ניקח לדוגמה את מצוות סוכה" - אמר - "עם הארץ סבור שזה 'רגש', הוא מקשט ומפאר אותה בשרשראות נוצצות ונורות מהבהבות. אבל תלמיד חכם לעומת זאת, יודע שבראש ובראשונה על הסוכה להיות כשרה על פי דין, ושעיקר המצווה היא לשבת בסוכה כהלכתה. וכך היא המידה גם בשאר מצוות התורה, שההמון המתייחס אליהן כ'הרגשים' - עלול להחטיא את העיקר שהוא קיום הדין כצורתו וכצביונו, ועל בן תורה להעמיק מבטו ולחקור אחר שורשי המצוה ופרטיה כדי לקיימה כתיקונה כרצון הבורא".

הוראות המותר והאסור

בדברו פעם אודות 'אמונה', אמר כי אחד מעיקריה הוא לדעת, שלכל פעולה קלה ביותר שלנו - יש משמעות עצומה של בנין או חלילה של הרס, ותפקידנו בעולם הזה הוא רק לבצע את ההוראות בשלמות, ולא להבין איך מערכת זו פועלת. הקב"ה מצווה לקחת לולב ולנענע, ועלינו לעשות כן בדיעה, שאם לא ימולאו ההוראות בשלמות, יש גיהנום! מגיע לילה נוסף, ואנו מצווים בהוראות הבאות: להסב על צד שמאל ולאכול כזית מצה, כאשר אי קיום ההוראה בשלמות ובשיעור הזמן הנדרש, עלולים להרוס עולמות. אין לנו מושג מה אנו בונים או עושים, ואך זאת ידוע לנו, שלכל אחד יש תפקיד שעליו למלא בדקדוק. ואם יעשה כן - יש "משלם שכר טוב לשומרי מצוותיו", ואם לאו - "מעניש לעוברי מצוותיו". זהו הקוטב וציר החיים שעלינו לחיות סביבו.

"על בן אנוכי מְצַוֵּךְ לְעִשׂוֹת" (דברים כ"ד, י"ח)

"תרי"ג מצוות" - אמר פעם - "הן תרי"ג שערים שעל ידם ניתן לבקוע אל תוך ההיכל", בהסמיכו לכך מעשה שהיה: אחד הרבנים העוסק בקירוב רחוקים, הוזמן פעם למקום אחד, כדי לשאת דרשה בפני יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות. אפס, בהגיעו למקום התברר למרבה המבוכה, שרק אדם יחיד ובודד טרח להגיע לדרשה.

אותו רב לא סב על עקביו בהשלמה עם המצב, אלא נפנה לעבר המאזין הבודד ואמר לו: "בוא ואלמד אותך הלכה קלה אחת ותשתדל מעתה ואילך לקיימה - נטילת ידיים של שחרית". במשך זמן מה פרט באוזניו את אופן הנטילה על פי דין, הסביר כי יש ליטול את הספל ביד ימין, להעביר ליד שמאל וכו', ובזאת הסתיימה ה'דרשה' הבלתי מוצלחת שלו לאותו ערב.

כעבור שש שנים הזדמן הרב ההוא בשנית לאותו בית כנסת, ולקראתו ניגש יהודי נכבד, מושיט לו יד ל'שלום עליכם' לבבי, ושואל תיכף: "האם כבוד הרב מכירני?". כשנענה על ידו בשלילה, הזכיר לו הלה נשכחות ואמר: "אני הוא זה שלפני שש שנים לימדת אותי הלכות נטילת ידיים של שחרית". כשנחרה של השתאות וקורת רוח פושטת על פני הרב, ממשיך היהודי ומתאר באוזניו את השינוי שחל בחייו, מאז שהחל בקיום מצוות נטילת ידיים. הוא אמנם לא הגיע בבת אחת, אולם אט אט התחזק יותר ויותר והוסיף בשמירת המצוות, עד שכיום מוסר הוא מדי יום שיעור בגמרא.

הכל מכח מצווה קלה אחת שהחל לקיימה בזכות אותו הרב.

קדושת מעשה מצווה

בחודש אלול של אחת השנים, ימים ספורים לפני ראש השנה, שבה בתו הפעוטה מן הגן, ובהתרגשות גוברת סיפרה שהגנת תקעה היום לילדות בשופר. באותה תקופה שימש ר' שמשון זצ"ל כראש ישיבה בירוחם, ובראש השנה שימש שם כבעל תוקע. מתוך רצון לזכות גם את ילדיו הקטנים בשמיעת תקיעה של מצוה, נטל אותם יחד עמו להיכל הישיבה, וכדי שלא יפריעו במהלך התקיעות - מילא את כפם בשקית ממתקים. והנה כאשר שאל את הילדה בראש השנה לאחר התפילה: "מי תקע בשופר?", השיבה היא ללא היסוס: "הגנת..."

מה פשר הדבר? שאל ר' שמשון, והסביר שהפסיכולוגים לבטח יאמרו שבגן הילדה היתה מרוכזת כולה בחוויה של תקיעת השופר, ואילו בראש הנה היא היתה עסוקה יותר בשקית הממתקים, כשברקע היא קולטת באוזניה רק בדרך אגב את קולו של השופר.

כאן עבר ר' שמשון לתיאור ציורי מרתק של התרחשות עתידית, והוליק את השומעים על כנפי הדמיון עשרים שנה מאוחר יותר: יבוא יום, והילדה הזו אי"ה תגדל ותהיה מטופלת בשלושה ילדים קטנטנים. בשעות הבוקר של אחד הימים, תהא עסוקה למעלה ראש בטיפול בהם. הגדול מתרוצץ לכאן ולכאן, השני זוחל סביב רגליה, והשלישי אחוז בזרעותיה. לפתע, מכונת הכביסה גולשת - צינור הניקוז נסתם, ורצפת הבית הוצפה

קבוצת בחורים אמריקאית הגיעה אל הסטייפלר זצ"ל, לבקש ממנו ברכה. הבחורים הקליטו את כל הפגישה שלהם, ואחר כך הביאו לי לשמוע, כדי שאסביר בדיוק מה אמר להם. הסטייפלר צעק עליהם: "אני בית חרושת לברכות? אתם שומרים שבת כראוי? אם אתם לא בסדר, איך אתם באים אלי לבקש ברכות?!" הבחורים נבהלו מצעקותיו, אבל הסטייפלר המשיך...

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א, על הקשר הישיר לבורא עולם

"לְשׁוֹן יִבְרָכֶךָ ד' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כ"ג, כ"א)

איך יוצרים קשר עם הבורא יתברך? איך מצליחים להגיע לדרגה כזו ששום דבר אחר לא מפריע לי, אף אחד אינו יכול לפגוע בי, ואכפת לי אך ורק מרצון ה'?

נצייר לעצמנו אדם שעובד במשרד אצל מעביד נפלא. הבוס שלו מיטיב איתו בלי סוף, ומתנהג אליו יפה כל כך! הוא משלם לו משכורת ונותן אותה בחן, בחסד וברחמים. אבל המופלא מכל הוא, שהוא נותן את האפשרות לכל עובד, בכל יום, להיכנס ולדבר איתו. לא צריכים לעבור עשר פקידות כדי להגיע אליו. כל דבר קטן או גדול שרוצים לבקש ממנו ולהביע כלפיו, יש אפשרות מיידית לעשות זאת. הוא בוס גדול, יש לו מיליארדים, אלפי פקידים - אבל כל אחד מהם יכול, בכל רגע נתון, לדפוק בדלת, לפתוח אותה ולהיכנס לדבר איתו...

מלבד כל זאת, הוא צדיק וצנוע. הוא רוצה לשמוע כל דבר, וקולט כל דבר. אי אפשר לרמות אותו. הוא מקבל כל בקשה בהבנה, ואף פעם לא רואה את המבקשים כטרדנים...

לנו יש בוס כזה. הוא נותן לנו מתנות כל היום, ועל כל מתנה הוא נותן אפשרות לדפוק בדלת, להיכנס ולומר: 'בוס, תודה רבה!'

זו הסיבה לכל הברכות - ברוך אתה ד' אלוקינו מלך העולם בורא פרי העץ, פרי האדמה, שהכל נהיה בדברו...

הוא לא צריך את הברכות שלנו - הוא נתן לנו אפשרות לקשר תמידי איתו.

הרמב"ם כותב בהלכות תפילה (פרק א'): "עבודת ד' לעבדו בכל לבבכם זו תפילה, כמאמר רבותינו (תענית ב' ע"א): 'איזו היא עבודה שהיא בלב? הוי אומר זו תפילה'". לאחר מכן הוא נותן סדר נפלא, שבו צריכה תפילה להיות.

אילו היינו שומעים את מה שאנחנו מתפללים, היינו מבחינים כיצד סדר התפילה מתאים לכל מה שקורה לנו מהרגע שבו פקחנו את עינינו בבוקר. נתאר לעצמנו שחבר הזמין אותנו לארוחה בביתו. הוא עורך לנו שולחן יפה. המאכלים ערוכים עליו בחן ובטעם, אנחנו אוכלים ושותים והכל כל כך טעים ונחמד. מה אנחנו מגיבים אחרי שאנו מסיימים ליהנות מכל זה? מודים לו ומשבחים את כל הטרחה והתוצאה. מי שאינו עושה זאת הוא לא מנומס ולא מתורבת. הוא לא בן אדם. אנחנו קמים כל בוקר, מישהו הכין לנו מזון ושתיה וגם נתן לנו אפשרות לאכול אותם, ומערכת עיכול שתטפל באוכל הזה. איך אפשר ליהנות מכל זה בלי לומר תודה??

בסדר התפילה שלנו אנחנו מודים על כל דבר. דבר ראשון אנחנו מודים לקדוש ברוך הוא, שנתן לנו שעון מעורר - "ברוך אתה... אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה". אחר כך אנחנו מוסיפים להודות על הדבר החשוב ביותר שנתן לנו: יש כאן בריאה ענקית - חתולים וכלבים, תולעים ויבחושים, נמלים ודיבורים... יש אבנים וים, צומח, חי ומדבר - ומכל הבריאה הזו לא עשה אותנו הקב"ה לא דומם ולא צומח ואפילו לא חי. היינו יכולים להיות נמר או אריה, נחש או תולעת אבל לא. הוא גם לא עשה אותנו סתם מדבר. היינו יכולים להיות איזה יפני, ערבי או צרפתי, אבל לא. "ברוך אתה ה'... שלא עשני גוי" - מכל מערכת הבריאה שכולה עובדת את הקדוש ברוך הוא, הוא לא עשה אותי שום דבר אחר!

אחר כך עוד ברכה: הוא יכול היה לעשות אותנו עבד. גם עבד חייב במצוות, ועבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות והוא חייב במצוות כאשה. "ברוך אתה ד'... שלא עשני עבד".

לאחר מכן גברים אומרים: "שלא עשני אשה" - שפטורה מחלק מהמצוות, ונשים אומרות "שעשני כרצוני", והמהר"ל מבאר: עשאני קרוב לרצוני. לגברים יש יותר יצר הרע, משום שיש להם כלי נשק להלחם בו - בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. לאשה אין כל כך כוחות להלחם, אז הקב"ה עשאה קרובה יותר אליו, ובעזרת הכוחות הללו היא יכולה לעצב בית. חכמות נשים בנתה ביתה.

היינו יכולים לקום עם עיניים סגורות או עוורות - "ברוך אתה ה'... פוקח עוורים". היינו יכולים לקום עם שיתוק לא עלינו - "ברוך אתה ה' מתיר אסורים". כמה אנשים אינם יכולים לקום מהמיטה? - "ברוך... זוקף כפופים". יש תהום של מים מתחת לאדמה, והקדוש ברוך הוא פרס לנו שטיח של אדמה מתחת רגלינו - "ברוך אתה ה'... רוקע הארץ על המים".

הקדוש ברוך הוא גם "עשה לי כל צרכי" - יש לי נעלים וגרבים. הוא "מכין מצעדי גבר", ודואג שלא נלך במקום שיש בור וניפול. הוא "אוזר ישראל בגבורה", "עוטר ישראל בתפארה" ו"נותן ליעף כח" - הלכנו לישון כל כך עייפים וקמנו רעננים.

הברכות הללו הן קשר תמידי לבורא עולם!

קרוב ה' לכל קוראיו

יהודי אחד התלונן פעם בפני שלא הצליח להשיג אותי הרבה זמן. היה לו מאד קשה להגיע אלי.

אמרתי לו: "אתן לך מספר אחר. המספר הזה פנוי עשרים וארבע שעות ביממה. כל מה שתרצה תוכל לבקש שם ותענה".

"תן את המספר", הוא התלהב.

"המספר הזה", אמרתי לו, "נמצא בספר תהלים ב'אשרי' - 'קרוב ה' לכל קוראיו'. החיגוי הוא רק 'לכל אשר יקראוהו באמת'..."

קבוצת בחורים אמריקאית הגיעה אל הסטייפלר זצ"ל לבקש ממנו ברכה. הבחורים הקליטו את כל הפגישה שלהם, ואחר כך הביאו לי לשמוע, כדי שאסביר בדיוק מה אמר להם.

הסטייפלר צעק עליהם: "אני בית חרושת לברכות? אתם שומרים שבת כראוי? המורים שלכם מאמינים בקדוש ברוך הוא? יש אצלכם אפיקורסים? אם אתם לא בסדר, איך אתם באים אלי לבקש ברכות?!"

הבחורים נבהלו מצעקותיו, אבל הסטייפלר המשיך. מרגש לשמוע את

שמעתי ביאור נפלא מרבי שבתי יודלביץ זצ"ל, ממש א געשמאקער ביאור: לפני העבירה - יצר הרע נראה כמו הר גבוה. התאווה עצומה, בלתי ניתנת לשליטה. עם איז אזוי געשמאק... א גוטע לשון הרע... א גוטע פיצה למרות ההכשר המפוקפק... אבל אחרי העבירה - נוכחים לראות שהכל היה כלום, דמיונות פורחים באוויר. לא שווה שום דבר

מאוצרותיו של הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

"כי תצא למלחמה על אייך" (דברים כ"א, י')

יש מפרשים, שלעיתיד לבוא יגיעו הצדיקים להבנה מלאה שבעצם הם, בכוחות שלהם, לא עשו שום דבר! זה למעלה מכוחות אנוש להילחם בהר גבוה ולהתגבר עליו. הכיבוש של ההר היה רק על ידי סיעתא דשמיא, "ואלמלא הקדוש ברוך עוזרו - אינו יכול לו". סיבת הבכי היא, אפוא, ההרגשה שבכוחות עצמם הם לא עשו דבר.
הר או חוט השערה?

אלא שעדין נשאלת השאלה: איך תתכן 'מחלוקת' כל כך גדולה בין הצדיקים לבין הרשעים, לצדיקים נדמה היצר הרע כ'הר גבוה', ולרשעים כ'חוט השערה'?

האם תתכן מחלוקת בין שניים, אם גבוהו של חפץ הוא מטר אחד או קילומטר אחד?!

וואס זאגט איהר רבותי? מהו, אליבא דאמת היצר הרע הוא הר. אז איך יתכן שרשעים יראו אותו כחוט? ואם כחוט איך יתכן שצדיקים יראו אותו כהר?

שמעתי באור נפלא מרבי שבתי יודלביץ זצ"ל, ממש א געשמאקער באור:

לפני העבירה - יצר הרע נראה כמו הר גבוה. התאווה עצומה, בלתי ניתנת לשליטה. עם איז אזוי געשמאק... א גוטע לשון הרע... א גוטע פיצה, למרות ההכשר המפוקפק... אבל אחרי העבירה נוכחים לראות שהכל היה כלום, דמיונות פורחים באוויר. לא שווה שום דבר.

צדיקים הם 'לפני העבירה', לכן להם נדמה יצר הרע כהר גבוה. לעומתם הרשעים הם 'לאחר

העבירה', הם נוכחו כבר לדעת שהכל עורבא פרה, חוט השערה.

אכן! על דבר שהוא מציאות - לא תתכן מחלוקת. אחד יגיד מטר ואחר יגיד קילומטר. אבל יצר הרע הוא כולו דמיונות באוויר. לפני עבירה הוא מבטיח לאדם 'הרים וגבעות'. הוא נדמה כהר. לאחר עבירה מתברר שכל הבטחותיו היו 'מגדלים פורחים באוויר', אין בהם כל ממש... יש הסבר נוסף:

הצדיקים מתייחסים ליצר הרע כמו הר גבוה, שכדי להילחם בו צריך לגייס את כל הכוחות והתעצמות, שאם לא כן הוא מסוגל 'לבלוע' אותם אל קרבן. הם מסתכלים עליו בכל כובד הראש, ובהתאם לכך הם יוצאים למלחמה נגדו.

הרשעים מתייחסים אליו כמו אל חוט השערה. הם 'מרגיעים' את עצמם. על לשונם שגורים המשפטים: 'הוא לא כל כך נורא', או: 'נסתדר איתו, יהיה טוב'. כשההתייחסות היא כזאת - לא מגייסים את כל הכוחות למלחמה, לא נזהרים די הצורך, לא עומדים כראוי על המשמר, ומכאן קצרה הדרך לנפילה.

אבל, כפי שהזכרנו בפתחה, חובתנו היא לצאת למלחמה, עם כל העוצמה והכוחות שבידינו. אם אך נצא למלחמה ביצר - מובטח לנו: "ונתנו ה' אלוך בידך".

(מתוך 'יחי ראובן' - דברים)

"כי תצא למלחמה" - שומה על האדם לעשות את כל מה שיש ביכולתו לעשות: לצאת למלחמה - מלחמת היצר - עם כל הכוחות. ומבטיחה התורה שאם אכן יצא למחמה במלוא הנחישות - "ונתנו ה' אלוך בידך".

עלתה בראשי שאלה, ואקדים לה משל: נתאר לעצמינו אדם שאומר לפועל שלו: "סחב נא את השק הזה, במשקל חמישים קילו, מכאן לשם".

"איני מסוגל להרים משקל כה רב", משיב הפועל.

"אל תדאג! תקבל עזרה. עומד שם פועל נוסף, א גרויסער, הוא יעזור לך!"

ואכן הפועל הראשון תפס את השק, הפועל הגרויסער עזר לו, ושניהם יחד סחבו אותו.

אלא שנשאלת השאלה: מדוע הורה בעל הבית לפועל להרים שק שאין ביכולתו להרים, ולצורך כך היה עליו להצמיד לו פועל נוסף שיסייע, מדוע הוא לא נתן לו לסחוב את השקים שיש ביכולתו לסחוב? כמה הוא מסוגל לסחוב? חמישה קילוגרמים, עשרה קילוגרמים - תן לו את השקים האלו, והוא יסתדר לבד?!

א גוטע קאשיע!

מהמשל לנמשל: למה הקב"ה היה צריך לתת לאדם כזה יצר הרע גדול, שהוא לא מסוגל להתמודד עמו בכוחות עצמו, והקב"ה צריך להצמיד לו את עזרתו? שיתן לו יצר הרע יותר

קטן, כזה שלאדם יהיה כח להתמודד איתו, ושוב לא יהיה זקוק לעזרה הצמודה?

אך באמת התשובה פשוטה: וכי 'חמישה קילוגרמים של יצר הרע' אדם כן יכול לסחוב? וחצי קילוגרם? הרי גם על יצר הרע 'קטן' אדם לא יכול להתגבר! גם בכדי להתגבר עליו - הוא זקוק לסיעתא דשמיא!

אם כך, אדרבה ואדרבה: הקב"ה טוב ומטיב. כיון שבין כה וכה האדם זקוק לסיעתא דשמיא - הקב"ה נותן לו יצר הרע גדול, כדי שגם שכרו של האדם יהיה גדול, על כך שזכה בסיעתא דשמיא, להתגבר על יצר הרע גדול. לו הקב"ה היה נותן לאדם יצר הרע קטן, והוא היה זוכה בסיעתא דשמיא להתגבר עליו, היה שכרו קטן יותר.

הגמרא (סוכה נב ע"א) אומרת: לעתיד לבוא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע, ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכים, והלל בוכים. צדיקים בוכים ואומרים: 'היאך יוכלו לכבוש הר גבוה כזה?', ורשעים בוכים ואומרים: 'היאך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה הזה?'

שואלים המפרשים: בשלמה הרשעים בוכים על כך שלא הצליחו להתגבר על יצרם, שהוא כחוט השערה, אבל הצדיקים שהצליחו להתגבר על יצרם, הנה הגבוה, על מה בוכים?

רש"י (שם) מבאר: "שנזכרים בצערם שהיה להם, לכבוש הרשע הזה בחייהם".

המהרש"א בחידושי אגדות מבאר: "בוכים מתוך שמחה שהיו יכולים לסבול הר כזה".

יום אחד היא מבחינה שהרבנית פאלי עולה לדירתה. האשה חששה מאוד שגם הרבנית באה להתלונן בפניה, אודות הרעש והלכלוך של הבניה המפריעים לשכנים, ובמיוחד כשמדובר בזוג אנשים זקנים מאוד (הרבנית ובעלה המשגיה), שדברים אלה טורדים את מנוחתם

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על הגדלות בהתחשבות בזולת.

"וְלֶךְ תִּהְיֶה צְדָקָה" (דברים כ"ד, י"ג)

והנה הרבנית פאלי עולה לדירה...

והנה סיפור, ממש בענין זה, על הרבנית מ. פאלי ע"ה, אשת חבר למשגיה דישיבת חברון הגה"צ רבי צבי הירש זצ"ל. בימי האיבול של הרבנית דיברו הרבה על כך, שהיא היתה שותפה לבעלה בגידול דורות ת"ח אוהבי תורה, דיברו הרבה על צדקותה המופלגת, על מידת גמילות החסד המופתית שהיתה בה, אבל סיפור אחד צד את אוזנינו יותר מכל.

הוא קרה, בעת שאחת המשפחות בבנין שבו התגוררה משפחת המשגיה בגבעת מרדכי, החליטה להרחיב את דירתה. כמה מן השכנים רטנו על כך, וטענו שהמשפחה היא מרחיבה גם את מה שלא אושר לה, ושיש רעש ולכלוך בעת הבניה, וטענות נוספות... עקרת-הבית, שהייתה אישה אצילה, נפגעה מכך מאוד.

יום אחד היא מבחינה שהרבנית פאלי עולה לדירתה, והנה-הנה היא כבר מתדפקת על דלת הבית. האשה חששה מאוד, שגם הרבנית המפורסמת באה להתלונן בפניה, אודות הרעש והלכלוך המפריעים לשכנים, ובמיוחד כשמדובר בזוג אנשים זקנים מאוד (הרבנית ובעלה המשגיה), שדברים אלה טורדים את מנוחתם.

היא ידעה מראש שאם הרבנית אכן תתלונן בפניה, לא תהיה לה ברירה אלא לחדול מהפרוייקט. אבל הרבנית פאלי היתה שכנה מסוג אחר. היא נכנסת במאור-פנים לביתה של האישה שבנתה, ואומרת לה בזו הלשון: "ראי שכנתי היקרה, מן הסתם בעת הבניה יש אצלך לכלוך גדול בכל חדרי הדירה, ויש לך גם משפחה עם הרבה ילדים בלעה"ר, ואם את רוצה לנוח קמעה, או אפילו לאכול בשלוה, ולעשות דברים הדורשים שקט ומנוחה, אין לך אפשרות לעשות זאת בדירה שלך.

"אז באתי להודיע לך, שהדירה שלנו ריקה, ואת מוזמנת, אפוא, לבוא ולנוח אצלנו, ולהשתמש בדירתנו כאוות נפשך. אנחנו נקצה לך חדר מיוחד, שתוכלי לעשות שם מה שאת רוצה..."

זה מה שעמד בראשה של הרבנית, וזה מה שהנחה אותה בכל מעשיה והנהגותיה בעולם הזה. לדאוג לרווחתו ולמנוחתו של השני! מדהים! אירועים כאלה יכולים להתרחש רק אצל מי שחייו, וכל רגע ורגע מחייו, מושתתים על רוממות, ועל אמונה שלמה וטהורה בבורא עולם. זר לא יבין זאת, והלוואי ונידבק כולנו בדרכים אלה.

(מתוך הספר 'שמחה בבית', בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

אחד מ'סעיפי' הרוממות הגדולים ביותר היא ההתחשבות בזולת. מי שיועד שלא רק הוא קיים בעולם, אלא יש גם אנשים אחרים בסביבתו, שגם הם צריכים את כל מה שהוא צריך - מתעלה לדרגה של רוממות שאין למעלה הימנה.

בית שהגרים בו לומדים את 'תורת ההתחשבות', הוא בית של גן עדן עלי אדמות. ולפעמים, ההתחשבות נעוצה בדברים קטנים, אבל הם-הם אלה שמרוממים את הבית לדרגתו העילאית, ומעניקים לו את האווירה הנאצלת. וכשאנשים 'מתחשבים' - ההתחשבות הזו ניכרת גם ביחסם לשכנים, מהשכנים זה פונה בחזרה גם להתחשבות בבני הבית, וחוזר חלילה.

התקופה הדורשת הכי הרבה התחשבות, היא כאשר אחד התושבים בבנין החליט לבנות ולהרחיב את דירתו, באישור כל הדיירים כמובן. בתקופה זו נוצר רעש גדול בבנין ע"י הקידוחים, העלאת החומרים במעלית ותפיסתה במשך זמן רב, הלכלוכים המצטברים באופן חריג, וגם אם הדייר הבונה יעשה באמת כל מה שביכולתו, על מנת שלא להטריח ולצער את חבריו ושכניו, נדרשת מאיתם מידה רבה של וויתור, כדי להבליג על כל ה'בלאגן' המתחולל בבנין באותם ימים, שבועות וחודשים, שבהם נמשכת הבניה.

כאשר הפרוייקט משותף לכל הדיירים, או רובם, ניחא, שהרי ממילא כל אחד צריך לוותר לזולת, וגם אז, כפי שידענו, מתעוררים מתחים, שהלוואי שיעברו בשלום. אבל כאשר דייר אחד בונה, מתעצמת הבעיה בכפלים, והרי לא צריך להאריך ולפרט את הסיבוך לכך.

דווקא משום כך, זו העת והשעה 'לרומם' את הבית שלנו, את המשפחה שלנו, ולהראות לכולם שאנחנו פותחים את הלב, ומאפשרים לבונים לעשות ככל אשר יחפצו, בדיוק כפי שהיינו רוצים שיתנהגו עמנו.

להיות קשובים

מאידך, גם הבונים צריכים להתנהג ברוממות רוח, ולהיות קשובים למשפחות האחרות המתגוררות בבנין. לכן כדאי לציין את המעשה שעשתה משפחה חשובה ומיוחסת, המתגוררת ברמת אלחנן, שהחליטה לשפץ את הדירה מהיסוד. הם שכרו, כמובן, קבלן מקצועי שהביא למקום פועלים ופתח בעבודה. עכשיו תשמעו כיצד מתנהגת משפחה למופת, משפחה מרוממת, המעוניינת בכל ליבה לא לגרום הפרעה לאף אחד מן השכנים.

ביום פתיחת העבודות, מקבלת כל משפחה בבנין מעטפה צבעונית, ובה... חפיסת שוקולד גדולה, ומכתב מפורט מהמשפחה, בו היא מודיעה לכולם על תחילת השיפוץ בדירתם. לאחר מכן מופיעים כמה סעיפים, ובהם פירוט החוזה שעשו עם הקבלן.

'כמובן שתקופה של בנייה - לא קלה היא, אבל בכל זאת חובתנו לעשות את המקסימום שלא תהיה חלילה הפרעה או פגיעה. התנינו אפוא עם הקבלן, לעשות הכל כדי שלא תהיה הפרעה או פגיעה בשכנים', כותבת המשפחה אצילת הנפש.

ואז מפורטים במכתב הדברים שהותנו עם הקבלן, כמו למשל בטיחות, אחריות, התחשבות, ניקיון והיענות מיידית לכל פנייה של וועד הבית. כמובן שלאחר מכתב יפהפה שכזה, שהונח במעטפה ססגונית, בצירוף ה...שוקולד, גם אם תיווצר פה ושם בעיה כלשהי, הכל יעבור בשלום בס"ד, לאור כוונותיה הטובות של המשפחה.

כך בונים בית, תרתי משמע...

שעות ארוכות היא עמדה תחת השמש הקופחת, כשחלק מהזמן היא נושאת אותי על ידיה במאמץ ניכר, ופתאום... היא נדחקה ופנתה אל אחד הגבאים בדרישה תקיפה: "אני מוכרחה להיכנס לרב. אינני מוכנה להסתפק בברכה כללית. אני מבקשת ברכה אישית בעבור בני, שיגדל ויאריך ימים בתורה!"

על הברכה המיוחדת של הגאון רבי שלמה, בן רבנו עקיבא איגר זצ"ל

"לְמַעַן יֵאָרְיֶכּוּ יְמֵיךָ" (דברים כ"ה, ט"ו)

לגדל בניכם לתורה ולמצוות, תרוו מהם רוב נחת, ותזכו לראותם גדלים לתלמידי חכמים יראי ה', להשיאם לזיווגים הגונים, ולראות מהם בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוות כל ימי חייהם...

"הרב סיים את ברכתו, וקול 'אמן' רועם נשמע מפי קהל הנאספים, שמיד החל להתפזר לביתו.

"ביקש הרב לשוב אל חדרו, אלא שלפתע נשמע קול צעקה מתוך הקהל.

היתה זו אמי היקרה, אשר לא יכלה לשאת את העובדה, כי תפסיד את ההזדמנות הנדירה שכה יחלה לה, לזכות את בנה בברכה מפי גאון הדור בכבודו ובעצמו. שעות ארוכות היא עמדה חלקן תחת השמש הקופחת, כשחלק מהזמן היא נושאת אותי על ידיה במאמץ ניכר, ופתאום... האם היא תאלץ להחמיץ את הזדמנות הפז?

"מבלי להסתכל לימין או לשמאל, היא נדחקה ופנתה אל אחד הגבאים בדרישה תקיפה: 'אני מוכרחה להיכנס לרב. אינני מוכנה להסתפק בברכה כללית. אני מבקשת ברכה אישית בעבור בני, שיגדל ויאריך ימים בתורה!'

"הגבאי ניסה להתנגד, אך אמי התעקשה ולא ויתרה. בין כך ובין כך הגיעו הדי הצעקות לאזניו של הרב, והוא התעניין לפשרן. אחד הגבאים התנדב להסביר: 'יש כאן אשה שלא מוכנה לוותר. היא מנסה בכל כוחותיה להיכנס אל הרב, ועל אף שניסינו להסביר לה כי הדבר אינו אפשרי, היא אינה נסוגה לאחור ומתעקשת להיכנס!'

"הרב שהתפעם ממסירותה של אמי למען חינוך בנה, הורה מיד לגבאים להכניסה, ואמי נכנסה אל החדר כשאני אחוז בידיה. 'מה ביקשתך?', שאל הרב ברוך, ואמי השיבה: 'מביקשת אני כי יברך הרב את בני העולל, יהודה ירוחם פישל, שיגדל לתלמיד חכם ויאיר את עיני ישראל בתורתו!'

"או אז הניח הרב את ידיו הקדושות על ראשי וברכני בחום וברגש: 'יהי רצון שתזכה לצמוח לגדול בישראל. תגדל ותהיה לתלמיד חכם אמיתי, ותזכה לאריכות ימים ולזקנה מופלגת'. למרות היותי רך בשנים, סיפר רבי ירוחם, 'זוכר אני עד עצם היום הזה כיצד ענינו יחדיו - אמי ואני - בקול רם ובאמונה תמימה: 'אמן! כשדמעות של שמחה והתרגשות מציפות את עינינו.

"אותה ברכה, שנענתה מפנינו ב'אמן' נרגשת, המשיכה ללוות אותי לאורך כל חיי, ואף כאשר לעת זקנותי זכיתי לחון את עפרה של ירושלים עיר הקודש".

רבי ירוחם פישל פערלא נפטר בל' לחודש שבט ה'תרצ"ד, כבן תשעים שנה, כשמאחוריו שנים ארוכות של עמל בלתי פוסק בתורה, ועד עצם היום הזה ממשיכים חידושיו להפעים את עיני הלומדים בגאונותם המופלאה.

(זהרי חמה' עמ' שמב; 'נשמת יעקב' עמ' 178 מתוך עלון 'וכל מאמינים')

זקן ושבע ימים היה הגאון המופלא רבי ירוחם פישל פערלא זצ"ל בפטירתו. רבי ירוחם, שנולד וחי בעיר ורשה, זכה שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו. במשך עשרות שנים יושב היה בחדרו, הרחק מעיני העולם, ויגע בתורה לשמה כשהוא רכון על ספריו מבוקר עד ערב.

רק לעת זקנתו נודע הוא לשם ולתהילה בישראל, בזכות החיבורים הגדולים שהוציא, ובפרט חיבורו הגאוני והמקיף על ספר המצוות לרבנו סעדיה גאון. לעת זקנתו, עלה לירושלים עיר הקודש, שם התגורר בדירה צנועה בטבורה של שכונת 'בתי מחסה' שבין החומות, ועד מהרה הפך ביתו לתל תלפיות בעבור גדולי ירושלים וגאוניה, רבן ותלמידיהו.

באחד מן הימים, עת ביקרו בביתו כמה מהמסתופפים בצילו, אברכים צעירים שקנו ממנו חכמה ודעת, פתח רבי ירוחם בשיחת חולין של תלמידי חכמים וכה סיפר:

"פעוט ורך בשנים הייתי, כאשר נטלתי אמי בזרועותיה והובילתני לרחובה של עיר, שם נדחקה עמי בינות להמון אדם שהמתין בצפייה.

"היה זה כאשר גאון הדור, הגאון רבי שלמה בן רבנו עקיבא איגר זצ"ל, הגיע לביקור קצר בעיר מולדתי. הרב שנודע היה בשערים כגדול בתורה וכצדיק נשגב, הסכים לבקשת פרנסי העיר לקבל

קהל לברכה ולעצה. עד מהרה התברר לגבאים כי לא יוכל הרב לעמוד בלחץ הגובר; אלפי אנשים, נשים וטף מכל קצוות העיר, התאספו ובאו אל מעונו. רבים מהם נשאו את עולליהם בידיהם, וכולם ביקשו לזכות להתברך מפי הגאון, ולכלל הפחות לחזות בנועם זיו פניו.

"קבלת הקהל שהחלה בשעת צהרים מוקדמת, הלכה והתארכה עד לשעות הערב המאוחרות. במשך זמן זה לא עצרה דלת חדרו של הרב מלסוב על צירה, כאשר בזה אחר זה נכנסו הממתנים הרבים, התברכו ויצאו. בשעת לילה מאוחרת כבר חששו הגבאים לשלומו של הרב. הם הביטו בקהל הרב שעדיין ממתין בחוץ, והבינו כי אין כל סיכוי שהרב יספיק לקבל את כולם.

"בעצה אחת עם הרב יצא אחד הגבאים אל הגזזטרה שלפני הבית והודיע: 'עקב חולשתו של הרב והשעה המתאחרת, קבלת הקהל מסתיימת כעת!'. רחש של אכזבה נשמע מקרב הקהל, והגבאי המשיך בקול מתנצל: 'בעוד כמה דקות יצא הרב אל הגזזטרה, ויברך את כל הקהל הקדוש, כאיש אחד בלב אחד!'

"דקות מספר לאחר מכן, נראתה דמותו ההדורה של הרב נשענת על גדר הגזזטרה. זקן השיבה שירד על פי מדותיו ועיניו הטהורות הבהקות, שיוו לו מראה של מלאך. הוא הביט במבט מלא רחמים בקהל הרב שנאסף תחת מעונו, עצם את עיניו והחל לברך בחום: 'ברך ה' אתכם ואת צאצאיכם בכריאות, נחת ואושר. שאו ברכה בלימודכם וראו הצלחה בעסקיכם. תזכו

הקידוש היה דל ביותר וכלל רק קצת יי"ש ומעט עוגיות, ואז קם רבי ברוך פרץ ואמר: "מורי ורבותי! באמת לא חשבתי לעשות קידוש לרגל בר המצוה, הואיל ומצבי כה קשה, אסור לי להוציא הוצאות לקידוש, אבל בשעת הכנסתו של איסר זלמן לבריתו של אברהם אבינו ע"ה, ברכו אותי כבוד המרא דאתרא ושאר הנוכחים, שאזכה להכניס את הרך הנולד למצוות..."

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על כוחו הגדול של הדיבור

"מוצא שפתיך תשמור" (דברים כ"ג, כ"ד)

שמירה מעשיית נדר

ה'אור החיים' (על דברים כ"ג, כ"ד) כתב: "ואומר מוצא שפתיך תשמור" וגו' פירוש: תמתין מלהוציא הנדר מפיו עד שתוכל לעשות, פירוש לקיים הנדר, אז תדור ותקיים הנדר סמוך לנדרך, והוא אומר ו'עשית כאשר נדרת'."

הדיבור הוא דבר חשוב, ולכן מי שחושב שדבריו לא יועילו - עדיף שלא לדבר כלל, ולכן אמר משה "ואני ערל שפתיים", וביאר בתרגום: "יקיר ממלל". ביאר הרבי ר' בונם, שמשא אמר: 'הדיבור הוא דבר יקר אצלי, ומכיון שחושבני שלא יועיל דיבורי בפני פרעה, עדיף לי לא לדבר'. וזהו ענין של 'אל תאמר דבר שאינו נשמע'.

רבי איצ'ע מפטרבורג כשהגיע לארץ ישראל, ביקשו ממנו שידבר, אמר: "אדם שיש לו ב' שומרים שיניים ושפתיים - יכול לדבר, אבל לי כבר אבד שומר אחד - שיני נשרו - ואני מפחד לדבר כי חסר לי שומר..."

אמר רבי נחמן מברסלב: בימי הנעורים לומדים לדבר, ובימי הזקנה לומדים לשתוק, חבל שלומדים לדבר לפני שלומדים לשתוק...

שילם לפני שנדר

מרו"ח גרינמן זצ"ל היה נוהג, שבערב יו"ט לפני הזכרת נשמות, היה כבר נותן הכסף של 'יזכור', באמרו הרי יתכן חלילה שלא יוכל מאיזו סיבה ליתן הכסף, ויוצא שעבר על נדר, ופלא הדבר מה שהיה בחג האחרון לפני פטירתו, שנתן הכסף בערב חג השבועות, ולמחרת בתפילה אמר את ה'יזכור' ואמר 'בעבור שנתתי צדקה עבורם, ובתוך החג נפטר, וזכה לקיים מה שחשש כל ימי...'.

מה שאומר מקיים

בספר חסידים (סי' מז) הובא, שכל הדובר אמת ואינו רוצה לחשוב שקר ולא לדבר שקר, אפילו דברים שיחשוב ושידבר, אע"פ שלא יתכוון להם, כל מחשבותיו ודבריו יתקיימו, שנא: "ותגזר אומר ויקם לך" וכתב "קסם על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו, קוראים אל ה' והוא יענם". "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי", ולא מצאנו שצעק, אלא שהכין עצמו לצעוק.

החפץ חיים שלח רבים לילך לרבי יוסף זונדל הוטנר מאיישישוק, לקבל ממנו ברכה. לימים פגש את הח"ח ושאלו: "וכי צדיק אני?" וענה לו, כי הנה במסכת סנהדרין (דף כ"ג ע"א) מובא ששאלו "פה קדוש יאמר דבר זה?" וכן יעוין בר"ן ראש מסכת נדרים (דף ב' ע"א) ששואל על אחד מן הראשונים ז"ל בלשונו: "פה קדוש איך יאמר דבר זה?", ולכאורה אינו מובן מה ענין "פה קדוש" לענין סברא של תורה - שעניינה ב"דעת" ולא ב"פה"? אלא, אדם ששומר את פיו מכל דיבור אסור, אזי הקב"ה שומרו שלא ייכשל אף בשוגג, ואם הדין שאמר אינו אמת - יוצא שאמר שקר, ועל זה אמרו שהוא פלא כיצד פה קדוש ייכשל באיסור שקר?! הוסיף החפץ חיים ו'אמר: "אתה הרי צדיק ושומר את פיו, ממילא הקב"ה לא יכשילך בשקר, ומשום כך יכול הנך לתת ברכה לנוקקים, מאחר שהנך שומר פיו מכל דיבור אסור!"

ספרו הראשון של ה'בית הלוי'

בספר 'שימושה של תורה' הובא בשם הרב שך, שסיפר כי ה'בית הלוי' אמר פעם בטרם הוציא ספריו לאור עולם, כי את הספר הראשון יוציא לאור בעילום שם. והעיד בנו רבי חיים שכך היה. בסופו של דבר הכיזד? הלא ידוע ש'בית הלוי' הוא ספרו הראשון, ושמו נכתב עליו גם בחלק הראשון? - אלא שהאמת היא, שכאשר החלק הראשון של 'בית הלוי' היה מוכן לדפוס, התכוון לייעדו להוציא לאור תחת שמו, ואז נזכר באותה אמירה שאמר בצעירותו. ולכן ישב וכתב ספר אחר, ואותו הוציא לאור בעילום שמו, לקיים מה שנאמר "מוצא שפתיך תשמור", ורק אחר כך הדפיס את החלק הראשון של 'בית הלוי' ושאר חלקיו תחת שמו, ובנו רבי חיים ידע איזה הוא הספר עלום השם שכתב אביו, ספר שאיש אינו יודע לייחסו אליו, אלא שלא רצה לגלות לאיש את מה שאביו הסתיר...

מרו"ח רבי יעקב קמינצקי לא אכל שרויה

רבי יעקב קמינצקי לא אכל מצה שרויה בפסח, זה בגלל שבעודו בחור התאכסן אצל אדם אחד, ובפסח נתנה לו בעלת הבית עוגה והוא לא רצה לאוכלה מחששות שונים, אך כדי לא לבייש את בעלת הבית אמר שאינו אוכל שרויה, ומאז כדי לא להפר דיבורו נהג 'לא לאכול שרויה בפסח'.

בר המצוה של מרו"ח רבי איסר זלמן מלצר

רבי איסר זלמן נולד להורים עניים מרוזים. בברית השתתף רבה של קהילת מיר, ה"ה רבי יום טוב ליפמאן, ובירך את אביו הבן רבי ברוך פרץ ורעייתו ואת הרך הנולד בברכת כהנים, ואיחל להם שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים, ושיזכו הנוכחים והוא בכללם, להשתתף בסעודת המצוה שיעשה רבי ברוך פרץ, כאשר הרך הנימול איסר זלמן יגיע למצוות.

לאחר י"ג שנה בשבת עליה לתורה, בהיותו בר מצוה, הזמין אביו את רבי יום טוב ליפמאן רבה של מיר, את רבי מאיר שחור שוורץ, רבה של שקלוב,

יום שישי בחמש בבוקר. נכנס לחנות אדם מבוגר בעל מראה פשוט ביותר, כשספר תהלים בידו האחת ובידו השניה כרטיס אשראי. אנחנו מברכים אחד את השני בבוקר טוב, הוא מגיש לי את הכרטיס ואומר לי: 'תגהץ שלושים אלף!'. 'כמה?'. שאלתי אותו בידיעה ברורה שלא שמעתי טוב, ומתברר לי ששמעתי טוב מאד. 'שלושים אלף!'

סיפור אמיתי ומדהים שאירע בחנות מכולת טבריינית

הרב אברהם פוקס

צורך לשלם, וככה תמשיך עם הקונים עד שיגיע לסכום של שלושים אלף. אבל אני מזהיר אותך, לא להסתכל לכיוון שלי ובטח לא לומר שמישהו שילם עליהם. פשוט תאמר שהיום זה בחינם וזהו!.

"הוא אכן מתיישב בפניה ואומר תהלים בדבקות, כשהוא לא מרים את עיניו מהתהלים. לא עוברות כמה דקות, נכנסת לקוחה לחנות ועורכת קניות לשבת. אני עורך לה חשבון ובסופו אני אומר לה כמוסכם, 'היום זה בחינם'. היא מסתכלת עלי ומנסה להבין, אני חוזר שוב על דבריי. היא אורזת את קניותיה ויוצאת מהחנות. לקוח נוסף נכנס וגם לו אני אומר לאחר החשבון - 'היום זה בחינם'."

"לא תאמין למה שקרה בהמשך: תוך רבע שעה החנות התמלאה בלקוחות. הזעקתי את האחים שלי שיעמדו בחוץ ולא יתנו להיכנס מחשש לסכנת נפשות, ועל כל אדם שיוצא יכניסו אחר במקומו. נהיה ברחוב תור של עשרות עשרות אנשים, ועדיין לא הגיעה השעה שש בבוקר! אני מסתכל על המבוגר בקצה החנות, שכולו עסוק באמירת תהלים, כאילו הוא לא קשור לכל מה שקורה סביבו. בשעה שמונה וחצי הגעתי לסכום של שלושים אלף, וגם ככה לא השאירו הרבה בחנות, ופשוט סגרתי את החנות והלכתי הביתה, שמח מיום החופש שקיבלתי."

"לא, אני לא יודע מי זה היה, והחיוב של האשראי כובד במלואו, אם אתה דואג. מאז לא ראיתי אותו שוב, המשכתי לעבוד בחנות ביום ראשון כרגיל, אבל משום מה הסיפור הזה נתן לי פרופורציות על כסף. בהמשך הורדתי משעות העבודה והעברתי את אותן השעות לעבודת ה', והיום, כמו שאתה רואה אותי, לבוש בבגדים של בן תורה ומוקף בספרים שבהם אני לומד", מסיים חיים את דבריו, פונה ללקוח הבא ומשאיר אותי נפעם מהסיפור ומלא מחשבות."

חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות בו אנו נמצאים, הוא ממש כמו אותו תורם אלמוני. תיקה, היום זה בחינם! חודש אלול מעניק לנו כוחות נפלאים להשיג דברים שנראו בעבר קשים ובלתי-אפשריים, חודש שיש בו קרבת ה' גדולה יותר מכל השנה. הוא מצפה לנו שנצל זאת, שנמלא את השקיות בשפע רוחני וכל טוב - הרבה יותר משלושים אלף... אני לדודי דודי לי. ככל שנתקרב לדודי - דודי יתקרב אלי, החודש זה בחינם!

לפני מספר שבועות נכנסתי לחנות מכולת בטבריה, חנות מוכרת וידועה באזור שבו מתגורר ציבור יראי ה'. המוכר, יהודי שומר תורה ומצוות שפאותיו מתבדרות ברוח, על שולחנו מונחים ספרי הלכה פתוחים שבהם הוא הוגה בין לקוח ללקוח, היה עסוק בלספר סיפור. הוא כבר היה בסופו של הסיפור המעניין, מה שגרם לי לבקש ממנו שיספר את סיפורו בשנית, לטובת כולנו כמובן. "חכה", אומר לי רבי חיים המוכר החביב, "חכה שידלדלו קצת הקונים ואוכל לספר לך בנחת, בינתיים תשב וקח לך איזה ספר", אמר תוך שהוא מחווה בידו על השולחן והמדף שלאחוריו.

"אל תראה אותי כמו שאני עכשיו", מתחיל חיים בסיפורו. "פעם הייתי מוכר לכסף, מחובר אליו באינפוזיה. הייתי פחות חזק בדת, בטח לא משקיע שעות ביממה על לימוד תורה. פתחתי את החנות בארבע לפנות בוקר וסגרתי באחת עשרה בלילה, כשאשתי מחליפה אותי לכמה שעות מנוחה בצהריים...".

כשאני מנסה לברר למי אצה הדרך לקנות חלב ולחם בשעה מוקדמת כל כך, עונה לי חיים שתמיד ישנם אנשים, ובימי שישי כשהבעל קם לתפילת ותיקין, ישנן נשים שדואגות לכך שכאשר יחזור, חצי ממאכלי השבת כבר יהיו מבושלים.

ובכלל טבריה זו היא עיר של מטיילים ונופשים, ורבים שעברו ליד החנות בשעה מוקדמת והופתעו לראותה פתוחה, נכנסו לקנות בה מכל הבא ליד. עד כאן ההקדמה, ומכאן לסיפור:

"זה קרה לפני כשנתיים, יום שישי בחמש בבוקר. נכנס לחנות אדם מבוגר בעל מראה פשוט ביותר, כשספר תהלים בידו האחת ובידו השניה כרטיס אשראי. אנחנו מברכים אחד את השני בבוקר טוב, הוא מגיש לי את הכרטיס ואומר לי: 'תגהץ שלושים אלף!'. 'כמה?'. שאלתי אותו בידיעה ברורה שלא שמעתי טוב, ומתברר לי ששמעתי טוב מאד. 'שלושים אלף!'. הוא חוזר ואומר. לא הייתי רגיל כמובן בסכומים שכאלו, אני בסך הכל מנהל מכולת ולא מגרש מכוניות, לקחתי את הכרטיס ופשוט עשיתי כדבריו. אני מחכה לאישור העיסקה, שמיד מגיע. מה עכשיו? אני שואל אותו."

"תראה", הוא אומר לי, 'אני אשב על כסא בצד ואומר תהלים, כל מי שנכנס לקנות, תעשה לו חשבון ולאחר מכן תאמר לו שהיום זה בחינם ואין

"כבר אחרי חצות ואני עייף מאד, אבל אני מכריח את עצמי לכתוב את המילים האלו... עבודה פיזית מעולם לא עייפה אותי, כמו המאמץ הנפשי כאן בישיבה. איני יכול כבר כמעט לעמוד על רגלי. אולם יחד עם תחושת עייפות זו - יש לי סיפוק ואושר. הן הגדלתי היום את ידיעתי בתורתו של הקב"ה! הזמן שלי כבר אינו מבוזבז כפי שהיה בעבר..."

הבחור הקדוש אהרון דוד שיינברג הי"ד, שנשטש את השפע החומרי האמריקני והקדיש את חייו לתורה, נהרג על קידוש השם במאורעות תרפ"ט בחברון - את אשר עבר עליו באותם ימים, הוא כתב להוריו במכתבים שהיו גנוזים במשך עשרות שנים ונחשפו לרבים

רביעי בלילה, כבר אחרי חצות ואני עייף מאד, אבל אני מכריח את עצמי לכתוב את המילים האלו... עבודה פיזית מעולם לא עייפה אותי, כמו המאמץ הנפשי כאן בישיבה. עם התקרב זמן השינה, איני יכול כבר כמעט לעמוד על רגלי. אולם יחד עם תחושת עייפות זו - יש לי סיפוק ואושר. הן הגדלתי היום את ידיעתי בתורתו של הקב"ה. הזמן שלי כבר אינו מבוזבז כפי שהיה בעבר..."

השפעה רוחנית עצומה לארה"ב

בשפה שוטפת וקולחת, הוא מתאר את הניגודיות בין החיים אותם השאיר מאחוריו, ובין החיים אותם בחר לעצמו - חיי הישיבה. תוך שהוא מעביר מסר למשפחתו בממפיס טנסי, ומנסה לסחוף גם אותם להרגיש תורה ויהדות מהי, כשהוא מנסה להטעימם מעט מהניחוח התורני. "אחחח... אילו רק יכולתי לקחת קצת מרגשותיי אלה, המעלים לי עכשיו את הדופק... לדחוס אותן לתוך קפסולות ולשלוח לכם הביתה... אילו רק יכולתי לפקוח את עיניכם, שתראו את העולם כפי שהוא נוצר ועוצב על ידי הבורא, כמדרגה לעולם הנצח האלמותי! כסולם עם שלבים שבורים: "ניתן להקדיש את החיים ליהדות. לא כולם יכולים להגיע לחברון, אבל אפשר בהחלט לעבוד את השם ולהתעלות בתורתו גם בממפיס...". את תחושותיו בישיבה הוא מתאר כ"אושר ושביעות רצון" ומסביר כי "ארץ ישראל ותורה הם הגורמים: דף גמרא מוסיף לי משקל רב יותר, מאשר ירק שתי כפות נוספות של מרק. נשימה אחת של האוויר בחברון, וצעד אחד על אדמת חברון, מספקים לי חלבונים יותר מאשר טונות של תרד וגולונים של ויסקי בעבר..."

במכתב אחר הוא חושף טפח מרגשותיו, ומספר להוריו על רגשי הכרת הטוב שהוא חש כלפיהם. הוריו של אהרון דוד התנגדו תחילה לבואו לישיבה, והביעו ביקורת מהדרך בה בחר בנס ללכת. אולם הדור ההוא באמריקה התאפיין, כידוע, במרד הנעורים ובחוצפה של הדור הצעיר, תופעה שאצל

"כי תצא לְמִלְחָמָה" (דברים כ"א, י')

"השבוע יותר מתמיד חשתי התקדמות עצומה בלימודי כאן. כאשר לומדים גמרא מתנתקים ממימד הזמן, לא חשים בהתקדמות הידע, בשינוי, עד שלפתע תופס אותך השינוי, השיפור, משהו כמו קרן אור פתאומית..." במשך עשרות שנים היו גנוזות המילים הללו, בתוך צרור מכתבים מרתק ומפעים, פרי עטו של הבה"ח אהרון דוד שיינברג הי"ד, שנהרג על קידוש השם בחודש אב לפני שמונים ותשע שנים.

אהרון דוד הי"ד נרצח בפרעות תרפ"ט, שהתרחשו ביום שבת קודש י"ח מנחם אב. עתה, בתזמון מדהים ומצמרר, נחשפו מכתבים שכתב להוריו בארצות הברית. מכתבים שהיו גנוזים במשך השנים, מבלי שאיש נגע בהם. חשיפת המכתבים פתחה צוהר נדיר לאותה תקופה מופלאה, תקופת תפארתה של ישיבת 'חברון' בעיר הקודש, טרם עלה עליה הכורת. הבחור אהרון דוד שיינברג הי"ד, היה אחד מתוך קבוצת בחורים שהחליטו לעזוב את חיי החומר, הנוחות והשפע של ארה"ב, לעלות לארץ ישראל וללמוד בישיבת חברון, חרף התנאים הגשמיים של אותם ימים.

אותם בחורים שנקראו אז בפי בני הישיבה ה'אמריקנז', נסחפו בהווי הישיבתי ובניחוח החברונאי, רובם נשארו בארץ ישראל והפכו לעמלי תורה ומרביצי תורה חשובים. גם אותם אלה שחזרו לארה"ב ויצאו לחיי המעשה, נשאו עמם לכל חייהם את אותה גירסא דינקותא, ואת המטען הרוחני שקבלו בישיבה.

אך הגילוי המעניין יותר העולה מכתביו של שיינברג הוא, כי בשונה משאר ה'אמריקנז', הוא עצמו נולד למשפחה שאינה שומרת תורה ומצוות מהעיר ממפיס - טנסי, ואף למד באוניברסיטה היוקרתית בפנסילבניה. רק לאחר מכן החליט לבצע את המהפך בחייו. הוא החל ללמוד בישיבה בניו יורק, וכעבור תקופה קצרה החליט לעלות לארץ הקודש, ולחבוש את ספסלי ישיבת 'כנסת ישראל' בחברון.

"הגדלתי את ידיעותי בתורתו"

את החוויה העילאית שחווה ואת המהפך שהתחולל בנפשו, הוא היטיב לתאר במכתבים ששיגר להוריו בארה"ב. המכתבים מעידים על סערת הנפש שחווה אהרון דוד בבואו לישיבה, ואת הצעדים שעשה בעולמה של תורה. מיד לאחר סוכות תרפ"ט הגיע לחברון, ובמשך זמן חורף וקיץ עלה אהרון דוד ונתעלה בלימוד התורה ובשקידתה, עד שביום המר והנמהר י"ח באב תרפ"ט, פחות משנה מאז שהגיע לישיבה הוא נהרג על קידוש השם, יחד עם 67 קדושי חברון שנספו בטבח הנורא.

במשך עשרות שנים, היו מכתביו גנוזים בבית הוריו בממפיס, מבלי שאיש נגע בהם. רק לאחרונה חשפו בני המשפחה את אותם מכתבים גנוזים... המעט שראה אור עד כה, חושף מסכת חיים מופלאה, קצרה אך רבת איכות, של אותם חודשים אותם עשה בן העליה אהרון דוד שיינברג הי"ד בישיבת חברון. בכישרון רב הוא היטיב לתאר, את האווירה המיוחדת ששררה אז בישיבת חברון המפורסמת, ואת העולם המופלא שגילה, עולם של עושר רוחני מול השפע החומרי שהותיר מאחוריו באמריקה.

באחד ממכתביו הוא מתאר את המפגש שלו עם עמלה של תורה: "יום

צעירים יהודים רבים, באה לידי ביטוי במרידה בחיי החומר האמריקנים, ובחירה בחיי תורה ויהדות. אהרון דוד הי"ד היה אחד מהצעירים הללו, ועלול במכתבים שכתב מעלה, כי הוריו השלימו לבסוף עם הדרך שבו, תמכו בו וסייעו לו מרחוק להתאקלם בארץ ובישיבה. יתירה מכך: בעקבות המכתבים הנלהבים הללו, הצליח בחור להשפיע על אביו שיסגור את חנותו בשבת קודש!

בהקשר לזה, הוא כתב להם באחד ממכתביו כי "מחר, לפי הלוח הכללי ימלאו לי 23 שנים, ואני מהרהר בחרטה: מדוע לא ביצעתי את המעבר לחברון או לישיבה אחרת לפני כמה שנים? התחלה מוקדמת משמעותה רבה בחייו של למדן. אבל בעזרת השם עוד אתגבר על הנכות הזאת, ואני מודה לו על שהוביל אותי אפילו בגיל זה למוסד כה גדול. ואולי מוטב שבאתי לכאן לאחר נסיבות שונות. ומעל הכל, אני מודה לקב"ה על שנתן לי הורים, המוכנים לשתף פעולה עמי ולסייע בידי להגשים את רצון לבני".

על חוויה מרוממת אחרת הוא מספר להוריו, וכותב כי "אנו מקיימים קבוצת 'משמר' של מספר אמריקנים, פירוש הדבר להעביר לילה או שניים בשבוע בלימוד רצוף עד הבוקר. לראות נחישות שכזו בנוער אמריקני ילידי, זה מעורר השראה. המוטו שלנו זהו: 'תורה ויהדות לאמריקה'. מובטחני כי ההשראה והלהבה הרוחנית שניצתה כאן בצעירים המוזרים האלה, עוד תביא אור אלוקי ולימוד תורה ללבבות אמריקניים רבים בעתיד. בישיבת חברון, ניו יורק ושיקגו, מונח היסוד והתקווה הבלעדית ליהדות אמריקה. מיותר לומר שמגדלורים אלה של תורה, הצילו את ספינת היהדות מן הים הסוער בעבר, והם עתידים להביא אותה לחוף מבטחים בהווה".

"אהרון דוד ממפיסר"

במכתביו מצליח אהרון דוד הי"ד לסחוף את הקורא לא רק לעולמו הפנימי, אלא גם לאווירה הישיבתית אליה נסחף. בנימה מחוייכת הוא מספר להוריו כי "דרך אגב, אתם יודעים ששמי השתנה עם הכניסה לישיבה? מנהג הישיבה קובע, שלכולם קוראים בשם פרטי יחד עם שם עיר המוצא, כאמצעי הזיהוי

על רקע בנין הישיבה בחברון - צילום: יתד נאמן

היחיד. למשל אליעזר ביאליסוקר, חיים ריגר, משה ברדיצ'בר, שמחה זיסל סלאבדוקר ועוד.

"השם האמיתי שלי כיום הוא אהרון דוד ממפיסר. אבל החברים האירופים מתקשים להגות את זה, כמו את כל השמות האמריקניים, אז אני פשוט אהרון דוד 'דער אמריקנער'. כך זה עם כל האמריקאים כאן, כולם מכונים 'די אמריקנערס'... הרוח הרווחת בישיבה היא אחת, חברותית וידידותית, אבל זה די מצופה ביחס לחבורת ה-17 האמריקנים הצמודה..." במאמר מוסגר יצוין, כי תשעה מתוך אותם 17 'אמריקנערס' נהרגו על קידוש השם בטבח הנורא. בהזדמנות אחרת כתב להם, כי "עוד יומיים חנוכה. שקלתי לנסוע לתל אביב, אבל בסוף שיניתי את דעתי. אינני יכול לעזוב את הגמרא אף לא ליום אחד. אני חש אותה כמגנט חזק, המחזיק אותי כאן בחברון. החלטתי בעז"ה להמתין עד סוף הזמן המסתיים בפסח".

פחות משלושה חודשים לפני עלותו בסערה השמימה, סיפר אהרון דוד במכתבו, כי הוא ועוד אחד מה'אמריקנערס' החליטו שלא לנסוע למירון בל"ג בעומר מחשש לביטול תורה. "יהודים מכל פינות הארץ נוסעים מחר למירון, לרגל היארצייט של רבי שמעון בר יוחאי, אני וביל (ברמן) מתפתים מאד לבצע נסיעה זו, אבל יום או יומיים של לימוד יקרים לי מדי, בשביל להחליפם אפילו בזה".

מכתבו האחרון של אהרון דוד הי"ד להוריו, נשלח בסמוך ממש להירצחו, והוא מתאר בפרוטרוט את תשעה באב תרפ"ט. הוא מתאר בהתלהבות את ביקורו בכותל, מדמיין את ההרג שביצעו הרומאים ביום זה, מציין את דבריו חוצבי הלהבות של המגיד הירושלמי רבי בן ציון ידלר זצ"ל, ואת המתח באוויר בין יהודים וערבים ששרר אז, והביא בין היתר לפרעות בחברון ובמקומות נוספים בארץ.

לא חלף שבוע מאותו מכתב, וגם אהרון דוד שיינברג הי"ד עלה בסערה השמימה, בפרעות הנוראות שגדעו את העלייה הרוחנית המופלאה בה החל. רק המכתבים הרבים שהשאיר להוריו, פורסים בפנינו את תמונת חייו המפעימה. הי"ד.

(מתוך יתד נאמן, אב תשע"ח)

**במשך עשרות
בשנים, היו
מכתביו גנוזים
בבית הוריו
במפיס, מבלי
שאיש נגע בהם.
רק לאחרונה
חשפו בני
המשפחה את
אותם מכתבים
גנוזים... המעט
שראה אור עד
כה, חושף מסכת
חיים מופלאה**

**האזינו עכשיו לשיעורי
הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א
כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'**

077-2222-666
או *4992

"למדתי בישיבת פוניבז', ושמעתי שיעורים מכל ששת ראשי הישיבה זצוק"ל ויבדלחט"א [מרנן הגאונים הרב שך, ר' שמואל רוזנבסקי, ר' דוד פוברסקי, ר' שלמה ברמן זצוק"ל ויבדלחט"א ר' גרשון אדלשטיין ור' דוב-בער פוברסקי]. היתה לי האפשרות להתחיל למצוא תירוצים וטצדקי, שאני לא נהנה ולא מתחבר, אינני זוכר אם היה זה מישהו שדיבר איתי, או שהקב"ה שלח לי את הסייעתא דשמיא להבין לבד..."

שיחה מיוחדת עם הגאון רבי בונים שרייבר שליט"א, ראש ישיבת 'נתיב הדעת', על הדרך להתחבר לתורה ולטעום מצוף אמריה

אוכל, אם מתאים לו לטעם - הוא ירצה את זה ויהנה מזה ואם לא - לא יעזרו כל השכנועים והטיעונים השכליים, כמה דווקא האוכל הזה טעים ומשובח. האדם פשוט לא אוהב את זה, וממילא הוא לא רוצה בזה, וא"א לכוף אותו לזה.

התורה, אומרים חז"ל, יש לה שבעים פנים, ולכל אחד מישראל יש שורש באות אחת משישים ריבוא האותיות שבתורה. אינני מדבר כאן בענייני קבלה, אלא ברובד הפשוט של הדברים. הקב"ה נתן תורה לעם ישראל, לא בתור מוצר מוגמר, אלא כדי שכל יהודי יעבוד על התורה, וכביכול יצור את החלק שלו בתורה.

חז"ל אומרים: "יפה שיחתן של עבדי אבות, יותר מתורתם של בנים, שהרי שיחתן של עבדי אבות ב' וג' דפין ותורתם של בנים ניתנה ברמיזה". ומדוע באמת זה כך? יש לכך הרבה תשובות, אבל אנחנו רוצים להתמקד בנקודה אחת. חז"ל קוראים לתורה "תורתם של בנים" ומדוע? לכאורה היתה צריכה להיות הלשון: "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתו של הקב"ה", הלא כן? אך זו גופא התשובה לשאלה שפתחנו בה: הקב"ה נתן את התורה לבני ישראל כי הוא רוצה שתהיה תורתם של בנים, הקב"ה רוצה שאנחנו נעמול ונתייגע, עד שנזכה שזו תהיה תורתם של בנים - תורה שלנו. מי שמתחבר לתורה, דהיינו שהוא כבר לומד את התורה שהפכה שלו, מעיד בפה מלא שזהו הדבר הכי טעים ומתוק שיש.

• סדר היום בישיבה מחולק לסדר עיון, סדר בקיאות וסדר כהנה. ראש הישיבה מתכוון בעצם לומר, שכל אחד צריך ללמוד רק בדרך אליה הוא מתחבר?

הגר"ב: אמרתי שכל אחד רק צריך ללמוד בצורה שהוא מתחבר אליה, אבל זה לא משנה כלל אם זה בעיון או בבקיאות. אני מדבר על להתחבר לעצמו בלימוד העיון, ולהתחבר לעצמו בלימוד הבקיאות.

כל הזמן מגיעים בחורים עם טענות "אני לא אוהב עיון". אני נוהג לשאול בחור כזה שבה אליי: "אם הייתי מושיב אותך ללמוד לבד את הסוגיא, איך היית לומד - האם היית גורס דף אחרי דף בקריאה?"

בדרך כלל מיד הבחור משיב שבשום אופן לא. "הייתי מנסה להבין מה שאני לומד". "אם כך", אני אומר לו, "זה לא נכון להגדיר שאיך אוהב עיון, אולי אתה לא אוהב את העיון שלי. אתה אוהב ורוצה את העיון שלך?".

בעיצומו של 'זמן אלול', בזמן שרבות רבות בחורי ישראל באים מתוך 'בין הזמנים' אל בית המדרש ברגש התחדשות וקבלות טובות למכביר, עלינו אל מעונו של הגאון רבי בונים שרייבר שליט"א, ראש ישיבת 'נתיב הדעת', לשמוע מפיו דעת ותבונה, עצות מעשיות והדרכות מועילות לבני הישיבה, המביקשים לחזות בנועם ה' ותורתו.

סקרנו בפני ראש הישיבה את פעילותו הענפה של מוקד הישיבה של ארגון 'אחינו', ולצידו את פעילותו המרשימה של מוקד ה'גישימאק בלימוד', אשר רבים מבני הישיבות כבר מוצאים במוקד זה את הכתובת לקבלת ייעוץ והדרכה, איך להתחבר ולהרגיש את מתיקות התורה.

הגר"ב שרייבר הביע התפעלות רבה מהיקף הפעילות, ובפתח דבריו ביקש להדגיש שדבר ברור הוא, שרוב מוחלט מן הבעיות שישנן לבחורי ישיבה בדרך עלייתם - נובעות מחוסר גישימאק בלימוד. וכי אם נוצר מצב שהבחור כבר מתחבר לטעם המתוק של התורה, אזי ממילא פתרנו את רוב הבעיות, שמתגמדות ונעלמות כלא היו, כמאמר הכתוב: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", וקשיים ומבוכות לא יוכלו לגבור על אהבת התורה.

• איך באמת יוכל הבחור להתחבר ללימודו? נדגיש שיעקר השאלה היא על בחורים שלומדים ברצינות, אך עדיין לא מרגישים מחוברים כראוי, וגם רואים עליהם שאין להם את החיבור האמיתי והמתביקש ללימוד התורה?

הגר"ב: הכלל הוא אחד: בן אדם יכול להתחבר רק לעצמו! גם אם ניקח דבר גשמי, כאכילה לדוגמה, נניח שפלוגי אוהב חצילים ואילו אלמוני אוהב עגבניות, איך ייתכן דבר כזה? הפשט הוא, שאצל פלוגי בחוש הטעם יש משהו שמתאים לחצילים, ואצל אלמוני יש דבר בחושים שמתאים לעגבניות. כמובן שיש גם כאלו שאוהבים גם את זה וגם את זה. היסוד הוא אחד: שכל אחד מתחבר למה שמתאים לאופי שלו ולצורה שלו. אותו הדבר בדיוק הוא ביחס ללימוד התורה.

בואו ונשאל שאלה. דוד המלך אומר בתהלים: "תורת ה' תמימה משיבת נפש... פקודי ה' ישרים משמחי לב", הא כיצד? והלא לא תמיד רואים את זה בחוש? ולא משנה אם השאלה היא על הפסוק או על המציאות, ממה נפשך, השאלה הזו זועקת מאליה!

התשובה היא פשוטה: שהרי אם לא לומדים - ברור שהתורה לא תהיה משיבת נפש, אך גם כשולומדים צריך שהנפש תלמד. לא רק הפה ולא רק הידיים והרגליים אלא הנפש. רש"י אומר ב'חולין' ש'נפש' פירושו רצון [כלשון הכתוב "אם יש את נפשכם"], ו'רצון' היינו התאוה, הקורת רוח. אותו הדבר אם רוצים שדברי התורה יהיו משמחי לב, אזי הלב צריך להיות ליד הסטנדר. אבל כשמניחים את הרמ"ח איברים ומושיבים אותם ליד הסטנדר, ואילו הנפש נשארת במיטה והלב בחדר אוכל - ברור שדברי התורה לא ישמחו את לבו ולא ישיבו את נפשו...

• מועתה, איך באמת יכול בחור להביא את הלב והנפש שלו ולהושיב אותם ליד הגמרא? הגר"ב: הדרך היחידה שיש לגרום ללב ולנפש לשבת וללמוד - היא להתאים את צורת הלימוד לצרכיו המשתנים של כל אחד. ללמוד באופן שמתאים לו, ובאופן שהוא מתחבר אליו. בדיוק כפי שהבנו זאת בדבר גשמי כמו

יומה יעשה בחור שיושב בשיעור, ומתאמץ כל כולו לשמוע ולהבין אך בכל זאת אינו מצליח למצוא שום נקודה בשיעור ש'מדברת אליו', שום ענין שהוא מרגיש מחובר אליו?

הגר"ב: בחור שיושב בצורה רצינית ומנסה להבין ולהתחבר ואיננו מצליח – עצתי היא אליו שיתיישב עם עצמו בלילה לבד, יכין את הסוגיא ויראה אלו נקודות בשיעור, מתחברות אל הנקודות אותן הוא הרגיש בעצמו בסוגיא. אם הוא מוצא – מה טוב ומה נעים, ואם לא, אז שיישב שוב עם עצמו וייתן לעצמו דין וחשבון למה כל הנקודות שעליהן מדברים בשיעור, לא התעוררו אצלו בלימוד הסוגיא.

בדידי הווא עובדא, כשנכנסתי לשיבת פוניבז' היה זה בערך בגיל . הר"מ הראשון אותו שמעתי היה הגאון הגדול ר' דוב בער פוברסקי שליט"א. קניתי בתחילת הזמן מחברת 40 דף שורה אחת. בצד שמאל כתבתי כל פעם את מה שנראה לי בסוגיא, ובצד ימין כתבתי את מה שאמר ראש הישיבה בשיעור. לאחר השיעור השוויתי בין השניים, והיה אם יצאו הדברים פחות או יותר באותו הכיוון – ידעתי שלמדתי את הסוגיא כמו שצריך. אבל אם לא [ובדרך כלל הדברים בשני צדי המחברת היו שונים לגמרי...] הייתי יושב ומנסה להבין למה לא הבנתי את הסוגיא כמו ראש הישיבה. אם לא הצלחתי להבין לבד, הייתי ניגש לשאול למה אי אפשר להבין את הסוגיא באופן הזה שחשבת. יש מספר דברים שאני עדיין זוכר מאותם השיעורים, אך התועלת העיקרית בדברים היתה, שקיבלתי מהם את הדרך ללמוד סוגיא!

•או עצה טובה קא מושמע לן, לבחורים שעדיין שומעים שיעור יומי. ומה יעשה בחור בקיבוץ שאיננו שומע שיעור יומי שמוכחן אותו בסוגיא?

הגר"ב: עד לפני ארבעים שנה זו הייתה שאלה קשה מאד, ממש זעקה ללא מענה. אבל אז קם הגאון ר' חנוך קרלינשטיין זצ"ל, שהיה חברותא שלי בישיבה, ובאותה תקופה בדיוק החל בזה גם הגאון ר' דוד הקשר זצ"ל, והתחילו להוציא מראי מקומות על סוגיות הש"ס.

היום ברוך ה' יש שפע של ספרי מראי מקומות, בדרך כלל כל ישיבה נותנת מראי מקומות על הסוגיה, ולפעמים כל ר"מ רושם מראי מקומות. בחור יכול לשבת עם אחד ממראי המקומות האלו, ולמצוא אחרי עבודה מסוימת לאיזה סגנון הוא מתחבר, ועם הסגנון הזה של המ"מ – ללמוד את סוגיא מזווית הראייה שלו.

השנים ב'קיבוץ' הן השנים שבחור בונה את עצמו, מייצב את הכיוון שלו בסוגיא, לא מיבעיא מי ששמע שיעורים, שאז מצטרף לניסיון שלו כל מה ששמע בישיבה קטנה ובישיבה גדולה. גם אלו שלא שמעו שיעורים, זה הזמן שהם צריכים לבנות את עצמם, את הדרך הייחודית והמיוחדת שלהם.

אצלנו בישיבה יש שני שיעורים כלליים, והיה לי פעם מעשה עם בחור בישיבה, שהגיע ושאל בכנות עם מה הוא יצא מהסוגיה. הרי סוף סוף לכל ראש ישיבה יש את הסגנון וה'שפראך' שלו, ואם כן איפה נמצאת האמת שאיתה הוא יוצא מהסוגיה?

התשובה האמיתית היא, ששבעים פנים לתורה, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים. אבל לאותו בחור עניתי, והזמנתי אותו שיבוא וישב ויקשיב לשני השיעורים, ויכתוב אחר כך את היסוד שהיה בסוגיא בכל שיעור כללי, מבלי להיכנס לפרטים ולראיות וכו', רק את היסוד. אחרי שבוע הבחור ניגש אליי בחזרה משועשע לגמרי, והודה ששני ראשי הישיבות אמרו בעצם את אותו השיעור...

ומה האמת? ודאי שכל אחד אמר יסוד אחר, אלא אותו בחור מצא את היסוד האישי שלו בסוגיא, בשני השיעורים גם יחד.

המטרה של השיעורים באופן כללי היא, שהבחור יקלוט וישמע את הדברים של ראובן ושל שמעון, אבל בסופו של דבר הוא ימצא את עצמו בהם, כך ויכול להתחבר לסוגיה ולהרגיש את הטעם המתוק והטוב שיש בה.

בקוצק אומרים: 'אוש – שלא מדעת'. ופעם ראיתי בישיבת ברסלב על הפלורסנט את הכיתוב: "אם אתה מאמין שאפשר לקלקל תאמין שאפשר לתקן..." כל בחור שיעמול ויעבוד בכנות עם עצמו – אין ספק שיוכל להגיע לזה, וכשבע"ה יגיע לזה, הוא כבר יחיה בעצמו את כל התיאורים על הגישמאק שבתורה.

ייש"כ גדול!

(מתוך עלון 'ישיבה' של ארגון 'אחינו' אלול תשע"ח)

אותו הדבר גם בלימוד הבקיאות. כל הזמן יש תלונות של בחורים על הקצב, או שהוא מהיר מדי או שהוא איטי מדי, גם כאן צריך כל בחור למצוא את עצמו בתוך המסגרת הזו. אחד ירצה ללמוד ולסכם את כל הגמ'רש"י, האחד יהנה יותר לחשבן בשקלא וטריא את הקושיות של תוס', כל אחד בדרכו הוא.

בקיצור, כל אחד צריך למצוא את עצמו בתוך העיון ובתוך הבקיאות, וככה ללמוד בהנאה וקורת רוח. הבעיות מתחילות שכל אחד מנסה להתחבר למה שמתאים לשני, וכולם מנסים להתחבר למה שמתאים לכולם, וכך מפספסים את החלק האישי והמיוחד של כל אחד בתורתו של הקב"ה.

•בחור שנמצא במסגרת ושומע שיעורים כפי שנקבע בישיבה, איך בפועל יוכל להתחבר לעצמו בתוך המערכת הכללית?

הגר"ב: בוודאי שאין הכוונה שבשיעור וממילא בישיבה, ילמדו בעיון סוגיא אחת והבחור ילמד סוגיא אחרת. הרי ברור לכל שהשיעורים בישיבה הם אלה שמלמדים, ונותנים כלים איך ללמוד סוגיא ואיך להבין. אבל במסגרת של השיעור צריך כל אחד למצוא איזו נקודה אליה הוא מתחבר. בחור לא צריך לחזור על כל פרט ופרט שהוא שומע בשיעור, לא בילדי חידוד עסקינן, אך מטרת השיעור היא ללמד את הבחור איך ללמוד. אני תמיד אומר לתלמידי הישיבה, שאין לי שום מטרה שהם יזכרו את מה שאני אמרתי בשיעור, הדבר החשוב הוא שילמדו את המסר, איך לגשת לסוגיא.

ראש הישיבה ר' שמואל רוזובסקי היה רגיל לומר, שהתנא אומר באבות: "העמידו תלמידים הרבה", אין הכוונה כאן להעמיד הרבה תלמידים בכמות, כי אם כך, היה נכון יותר לכתוב 'העמידו הרבה תלמידים', אלא הכוונה היא להעמיד את התלמידים באופן המירבי, דהיינו שאם ילמד הרב את התלמיד מסכת 'בבא קמא' – הוא יידע מחר ללמוד על פי זה גם מסכת כלים או זרעים...

בכל ישיבה ישנם כמה וכמה מגידי שיעורים, ואף אחד מהם לא דומה לשני, כי כשם שאין פרצופיהם שווים כך דעותיהם אינן שוות, אבל כולם מדברים על אותה סוגיא ועל אותו ענין בסוגיא, כי כולם יודעים איך ללמוד סוגיא, וממילא הם מדברים על הנושא שבסוגיא, וכאן כל אחד מדבר בסגנון שלו ובצורה הייחודית שלו.

•האם אנו מצפים מבחור ישיבה צעיר, שכבר יידע איזה סגנון וצורה ודרך הלימוד מתאים עבורו?

הגר"ב: אנחנו באמת לא מצפים ממנו שידע את זה מיד, אבל אם הוא הגיע לישיבה שמתאימה לרמה שלו פחות או יותר [ואינני נכנס כאן לנושא הכואב, של בחורים שמגיעים לישיבות שלא מתאימות להם מכל הסיבות שבעולם], ואם הוא לומד ברצינות, הוא בהכרח מגלה בעצמו לאיזה דרך ולאיזה סגנון לימוד הוא מתחבר, ועל זה הוא יכול לדבר ולהתייעץ עם מישהו מהצוות, או להתקשר למוקד שיכול לכוון אותו.

בחור צריך לשמוע את כל השיעור, להבין את רובו, ולמצוא לכל הפחות שתי נקודות בשיעור שמדברות אליו, שאליהן הוא מתחבר. באידיש אומרים "זיינע רוזינקעס" (-הצימוקים שלו), כל אחד צריך למצוא בשיעור את הרוזינקעס שלו.

אני למדתי בישיבת פוניבז' ושמעתי שיעורים מכל ששת ראשי הישיבה זצוק"ל ויבדלחט"א [מרנן הגאונים הרב שך, ר' שמואל רוזובסקי, ר' דוד פוברסקי, ר' שלמה ברמן זצוק"ל ויבלחט"א ר' גרשון אדלשטיין ור' דוב-בער פוברסקי]. לחלק התחברתי יותר ולחלק התחברתי פחות. היתה לי האפשרות להתחיל למצוא תירוצים וטעדיק שאני לא נהנה ולא מתחבר, ולבחור להתחיל ללמוד קדשים וכדו'...

אינני זוכר אם היה זה מישהו שדיבר איתי, או שהקב"ה שלח לי את הסייעתא דשמיא להבין לבד, שהם כולם ת"ח מופלגים ומכולם יש מה לשמוע, ואצל כל אחד מהם הייתי יושב ומקשיב לשיעור, ומוצא בכל שיעור את הנקודה או שתי נקודות שהתחברתי אליהן. אח"כ הייתי הולך לדבר בלימוד עם המג"ש על אותן נקודות שהתחברתי אליהן, ולאף אחד לא היה מושג שלא התחברתי לגמרי לשיעור, ואני יכול לומר בפירוט שמכל אחד מהם קיבלתי!

פתאום ננער רבי אהרן מתרדמתו וזעק לעברם: "אצלנו בישיבה לומדים תורה לשם תורה, לא בשביל להיות רבנים ולא בשביל להיות דיינים!"

תאוות החפץ חיים ל'תורה' לא השתנתה בכל גיל

הרב ישראל ליוש

צילום: יואל וקסברגר

אם כן, אומר דוד המלך: בכל גיל ובכל שלב בימי חיי, עוד לפני מלכות ואף לאחריה, תמיד היה, וכך גם יהיה חשקי וחפצי - לשבת בבית ה'. וכמה נאים הדברים לאומרם, כפי שמסופר בספר 'מאיר עיני ישראל' על החפץ חיים, שבהיותו בגיל תשע, פנה המלמד שלו אל אביו הגאון רבי אריה זאב הכהן זצ"ל ואמר לו: "אין בעיירתנו ז'טל' ישיבה המתאימה למידתו של בנך ישראל מאיר. עליך לשלוח אותו אל העיר הגדולה ז'ולנא, שם יוכל ללמוד בחברת נערים מוכשרים יותר, ולינוק תורה מפיהם של תלמידי חכמים גדולים". שמח האב לשמוע את עצת המלמד, וכך עשה.

ישראל מאיר עלה והתעלה בז'ולנא, הוא היטיב לנצל את רוח התורה ששרתה שם, והתמדתו לא פסקה אף רגע אחד. בגיל אחד עשרה כבר היה בקי במאתיים דפי גמרא, ושמו יצא לתהילה כ'העילוי מז'טל'.

בימים ההם, מצבם הכספי של בני הישיבות היה דחוק מאוד, ובעלי הבתים היו מארחים את בני הישיבות בבתיהם לאכול 'ימים'. כל בחור היה אוכל כל יום אצל בעל בית אחר. וכך בדחקות נוראה, אך מתוך אהבת תורה עצומה, היה ישראל מאיר מכתת רגליו לאכול 'ימים' אצל בעלי הבתים.

כפי שהזכרנו, תאוותיו של החפץ חיים לא השתנו לפי גילו, וגם לאחר נישואיו בהיותו כבר אברך, נהג החפץ חיים לסור מידי פעם לעיירה פלונית, וללמוד שם כמה חודשים בפרישות מוחלטת מחיי העולם הזה. בתקופה זו חזר למנהג הבחורות והיה אוכל 'ימים' אצל בעלי הבתים.

משגיה ישיבת ברנוביץ', הגאון רבי ישראל יעקב לובטשאנסקי זצ"ל, סיפר כי פעם אחת בהיותו ב'איישישוק', פגש את החפץ חיים כשהוא שוקד על תלמודו ועל חיבור ספריו, וגם שם נהג לאכול 'ימים' אצל הבעלי בתים. אחד מבעלי הבתים זלזל בחפץ חיים על מנהגו ואמר לו: "הרי אתה מחבר ספרים מפורסמים, מדוע צריך אתה לאכול 'ימים' אצל אחרים?".

ענה לו החפץ חיים בצחות ובשנינות: "הלא זה פסוק מפורש 'מי האיש החפץ חיים אוהב ימים'..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש
כתבו ל- israel.layosh@gmail.com

"פנינו זה סורך ומנה איננו שמיץ בקלנו זולל וסבא" (דברים כ"א, כ')

האבן עזרא כותב על ה'בן סורר ומורה' ז"ל: "והנה זה כמו אפיקורס, כי לא יבקש חיי העוה"ז כי אם להתענג בכל מיני מאכל ומשתה".
ויש להבין: מדוע מי שאינו מבקש בעוה"ז אלא להתענג בכל מיני מאכל ומשתה, נחשב כאפיקורס? וכי מה כפירה יש בזה?
שמעתי מידידי הרה"ג ר' משה אטינגר שליט"א, ליישב את דברי האבן עזרא עפ"י פירושו של המלבי"ם, על הפסוק הנאמר בכל יום מימי אלול בפרק 'לדוד ה' אורי וישעי': "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש". ההבדל בין שאלה לבקשה - אומר המלבי"ם - 'שאלה' היא משאלת הפה, ואילו 'בקשה' היא בקשת הלב. יש השואלים בפיהם לשבת בבית ה' כל ימי חייהם, אך בליבם, מטרם איננה הישיבה בבית ה', אלא הבריחה ממקום אחר, או רדיפה אחר ממון או כבוד. דוד המלך אומר להקב"ה, שאצלו משאלת הפה ובקשת הלב שוות, האמצעי והמטרה הם אחד - "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", כדי לשבת בבית ה', ולא כדי להשיג רווח אחר.

כך גם מסבירים את דברי אסתר המלכה: "תינתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי" - אמנם במשאלת הפה ביקשה אסתר מאחשוורוש על נפשה, אך המטרה שלה, בקשת הלב שלה, היתה על עמה.

אם כן מבוארים היטב דברי האבן עזרא, כי הבן סורר ומורה המבקש' כאן בעוה"ז רק להתענג בכל מיני מאכל ומשתה, אם זוהי בקשת הלב שלו, זו המטרה שלו, הרי הוא אפיקורס, כי בזה הוא כופר במטרה העיקרית שלשמה הוא בא לעולם - להתענג על ה', ולחיות כאן בעולם הזה חיי עולם הבא.

בסוף חייו של ראש ישיבת לייקווד, הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הוא שכב בבית החולים כשחושיו מעורפלים למדי, והגיב לסביבתו בקושי רב.

כאשר הגיע הרופא הגוי לטפל בו, רצו תלמידיו ובני משפחתו ליידע אותו במי הוא זוכה לטפל, ושהשקעתו בטיפול תהיה בהתאם. לשם כך הם תיארו בפניו מה זו ישיבת לייקווד, מקום בו מגדלים רבנים גדולים, פוסקים ודיינים.

פתאום ננער רבי אהרן מתרדמתו, וזעק לעברם: "אצלנו בישיבה לומדים תורה לשם תורה, לא בשביל להיות רבנים ולא בשביל להיות דיינים!"

לאחר מכן אמר להם הרופא הגוי, שמזעקתו של רבי אהרן הוא הבין מהי 'ישיבה', יותר טוב מכל מה שהם הסבירו לו...

הנה לנו מושג של: "אחת שאלתי.. אותה אבקש". גם כשמנסים להסביר לגוי מהי 'ישיבה', לא היה רבי אהרן מסוגל לשמוע סילוף כה גדול, כאילו יש מטרה נוספת בלימוד תורה, מעבר לעצם לימוד התורה.

* * *

פליאה נוספת ישנה על הפסוק הנזכר "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש", שאלתי הוא לשון עבר, ואילו 'אבקש' זה לשון עתיד?

מובא בשמו של החפץ חיים שיבאר, שהרי רצונותיו של האדם משתנים לפי גילו. רצונו של תינוק לא ידמה לרצונו של ילד. ומה שימלא את סיפוקו של נער, לא יספק אדם מבוגר.

שני אחים נכנסו לסכנה גדולה בהסתבכות עם השלטונות, והיו שניהם במאסר. ושם בהיותם בעת צרה, נדר אחד מהם שבאם יינצלו - הרי שייסעו לארץ ישראל באניות, ופירט נדרו לאלו אניות יצטרף

ומפני מה הרבה אנשים מבטיחים ולא מקיימים?

הרב מרדכי שטוב

זהירות במוצא פיו

בספר ליקוטים בשם א' חסידישער ווארט, הביאו סיפור שהיה אצל הגאון מטשעביץ, רבי דוב בעריש ווינפעלד, שפעם כאשר עמד לצאת לבית הכנסת, הבחין שמשו שאחד מכפתורי בגדו של הרב נפרס ועומד ליפול. מיהר השמש והביא חוט ומחט ותפר וחזק על אתר את הכפתור, אך באמצע המלאכה דקר מבלי משים את הרב במחט... השמש נחרד והחוויר, וכמה שניסה הרב להרגיעו לא נרגע. "אני חושב שעל מעשה זה יכניסו אותי לגיהנום", אמר. השיב לו הרב מיד: "אל תחשוש, גם אם יכניסו אותך לגיהנום, אני אוציא אותך!".

לאחר שנים רבות, בערוב ימיו של הגאון מטשעביץ, קרא לשמשו ואמר לו: "אתה זוכר מה שהבטחתי לך לפני שנים רבות, שאפילו אם יכניסו אותך לגיהנום אני אוציא אותך? ובכן, מה שהבטחתי אקיים אבל תשתדל מאוד שלא להקשות עליי את המלאכה".

וכך כתב השל"ה הקדוש: "הרי נתבאר בפרשה זו קדושת הגוף וקדושת דמים, והמובחר מקדושת הגוף הוא קדושת הפה, כי בזה נבדל האדם מבעל החי, ונקרא חי מדבר, וכתוב 'ויהי האדם לנפש חיה', ותרגום אונקלוס 'לרוח ממללא'. על כן צריך האדם לקיים ככל היוצא מפיו, שנאמר 'מוצא שפתיך תשמור'. ואף על פי שזה נאמר אצל נדר, זהו לאזהרה יתירה, מכל מקום אמור הוא גם כן לכל דבר".

נדר בעת צרה

מספר בשו"ת מהר"ם פאדובה, שבשנת רח"ץ התגלגלה לפתחו שאלה של התרת נדרים: שני אחים נכנסו לסכנה גדולה בהסתבכות עם השלטונות, והיו שניהם במאסר. ושם בהיותם בעת צרה, נדר אחד מהם שבאם יינצלו - הרי שייסעו לארץ ישראל באניות, והיו עוברים שם בתקופות קבועות, ופירט נדרו לאלו אניות יצטרף, ואכן, השתחררו ממאסרם וחלפה הסכנה, ועתה כאשר בא לקיים נדרו אינו יכול להיות ופרצה מלחמה בין אדום לישמעאל, ואין יוצא ואין בא בים אלא רק אנשי המלחמה, ואם חלילה ייצא לים הרי זה מתחייב בנפשו.

הולך האיש ההוא בין כל בתי הדינים בישראל, שיפתחו לו פתח לביטול נדרו, כי מאוד ירא מן העונש... ומרחיב שם בשו"ת בסימן ע"ב את כל צדדי השאלה, עד כמה חמור וקשה הדבר למצוא פתח של היתר אפילו במקרה כזה של אונס...

"פי תדר נדר לך אלקיך לא תאחר לשלמו" (דברים כ"ג, כ"ב)

פעמים רבות עושים בבית כנסת מגבית לדבר מצווה, והציבור מתלהב ומבטיח לתרום בעין יפה, אך לאחר זמן, כאשר בא גבאי הצדקה לאסוף את התרומות, ההתלהבות פוחתת ונעשה קשה להוציא מהם את הכסף שהבטיחו.

זהו המרומז בפסוק, אמר האדמו"ר מספינקא בעל 'שיח יעקב יוסף' בדרך צחות, שכתוב "לא תאחר". מהי הלשון "לא תאחר", ולמה לא כתוב 'לא תבטל'? אלא "לא תאחר" - שלא תיהפך לאיש אחר, ותתחמק מלתרום את התרומה שהבטחת במגבית.

פעם אחת הזמינו את רבי יהושע העשיל מאפטא זצ"ל, להנחת אבן הפינה לבית כנסת שעמד לקום בעיר אחת. הגבאים הנמרצים ניצלו את ההזדמנות, כדי לערוך התרמה בנוכחות הצדיק, ואכן התכנית הצליחה והתרומות זרמו כמצופה. לאחר זמן מה נחלש קצת הצדיק ופרש למנוחה. לאחר ששב ממנוחתו אמר לו בנו: "דבר פלא היה כאן. כל זמן שהרבי ישב אתנו תרמו הרבה, ומיד כאשר יצא, פחתו התרומות וכמעט שפסקו".

אמר לו רבי יהושע העשיל: "תראה, שכאשר משה רבינו רצה שהעם יפסיקו לתרום למשכן, מה אמר? 'ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש. ויכלא העם מהביא, למה לא העבירו קול לא להביא, אלא העבירו קול להפסיק בעבודות המשכן?'

"אלא, כל זמן שעסוקים במלאכת הקודש, זה מכניס התלהבות בלב האנשים והם תורמים, אך כאשר הפסיקו לעבוד, ממילא הפסיקו לתרום... כך גם כאשר עסוקים במגבית ומדברים על זה, באותה שעה אנשים מתלהבים, אך כאשר יושב בביתו ואין סביבו את העיסוק במצווה - כבר לא מתלהב לתרום..."

התורה מזוהרה את האדם המתלהב לתרום, שעדיף שלא לנדור: "וכי תחזל לנדור לא יהיה בך חטא", ואם כן נדר - 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת'. ועל כך מזהיר ב'מנורת המאור': "דבר הנדרים קל בעיני אדם והם רגילים בהם, וטוב לו לאדם שיתרחק ממנו אפילו לדבר מצווה כדכתיב: 'טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם'".

עומק חומר קיום מוצא שפתיים

חז"ל אמרו "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו", כתב ב'קומץ המנחה' שכל הסייעתא דשמיא וההבטחה שהקב"ה יעזרו, באה לאדם כאשר נלחם לקיים את מצוות התורה, אבל כאשר קושר עצמו בנדר לאיסור או עשיית דבר שלו, שהוא לקח על עצמו, ואין זה מן התורה, הרי על זה אין את ההבטחה של 'הקב"ה עוזרו', ומפני כך קשה יותר לקיימם.

בספר 'דבש לפי' להרב החיד"א כתב, שברגע שאדם נודר - מיד מתחיל להיברא מלאך, אך אין נגמרת בריאתו עד שישלם נדרו, וכל זמן שמאחר לשלם נדרו, יש צער לאותו מלאך וזה עונש המאחר נדרו, ומדויק בלשון הכתוב "לשלמו" כלומר להשלימו, להשלים את בריאתו, כי הוא תלוי ועומד עד תשלום הנדר.

הוסיפו גדולי החסידות ואמרו "נדרים סייג לפרישות", אך אין זה מתפקידו של האדם לחיות בפרישות, אלא אדרבה, עליו לעבוד את ה' בחיי המעשה וממילא אין כל מקום לנדרים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב מרדכי שטוב

כתבו ל h4130789@gmail.com

מתחילים עכשיו שנה שובה

בא להיות שותף בזכויות לדורי דורות

3

תרומה בסך 18 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 360 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 560 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

4

תרומה בסך 18 ₪ ל-22 חודשים סך תרומה 396 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 580 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "דרש דוד" על המועדים, כרך א' או ב'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

5

תרומה בסך 18 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 432 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 630 ₪:
גביע כסף
סכין לחלות כסף
כף לעוגה כסף
+ 3 כרטיסים להגרלה הגדולה

6

תרומה בסך 36 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 720 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1350 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "חפץ חיים" מהדורת 'דרשו'
ספר "מועד לדוד"
גביע כסף
כף לעוגה כסף
סכין כסף
+ 6 כרטיסים להגרלה הגדולה

7

תרומה בסך 36 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 864 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1790 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
"דרש דוד" על התורה 3 כרכים
גביע כסף
כף לעוגה כסף
סכין כסף
+ 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

ימי הרחמים והסליחות זו ההזדמנות לזכות בזכויות ובשנה טובה. מאות תלמידים מצטרפים לספסלי הלימודים במוסדות תורניים, ע"י פעילי 'אחינו' עוזר לנו לעזור להם, ותזכה גם אתה בזכויות לדורי דורות.

בוא להיות שותף בזכויות לדורי דורות.

וקבל מתנה בשווי 1790 ש"ח מייד ללא הגרלה!

התורמים יכנסו להגרלה כוללת בסכום של

50.000 ש"ח!

פרס ראשון: זכייה בסך 20.000 ש"ח

פרס שני: זכייה בסך 10.000 ש"ח

פרס שלישי: זכייה בסך 5000 ש"ח

פרס רביעי: זכייה בסך 1500 ש"ח

פרס חמישי: זכייה בסך 1000 ש"ח

פרס שישי: זכייה בסך 500 ש"ח

ועוד 6 הגרלות ביניים בסך 2000 ש"ח כל אחת

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מידי עד לשווי של

1790 ש"ח!

2

תרומה בסך 18 ₪ ל-18 חודשים סך תרומה 324 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 460 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
+ כרטיס להגרלה הגדולה

1

תרומה בסך 18 ₪ ל-15 חודשים סך תרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 400 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
+ כרטיס להגרלה הגדולה

להצטרפות וקבלת המתנות: 02-5609000

נכנס הצורך לחדר האוצרות, ולשעה קלה הסתנוזר והסתחרר... כמויות ענק של זהב וכסף, יהלומים ומרגליות, נחו שם באין דורש, נטל כמות נכבדה, כמויות גדולות של כסף, זהב ויהלומים ויצא לחדר שהוכן לו - שם החל במלאכה...

אנו עומדים להגיש את תוצאות השנה למלך - עד כמה ניצלנו כראוי את המתנות שניתנו לנו???

השלב המכריע במתכון המנצח...

היה זה בשנת תרנ"א, כשאחרי שנות מלחמה עקובות מדם, התקיימה פגישת פסגה של שלום בין מנהיגי צרפת ורוסיה. שיאה של פגישת הפסגה, היתה ארוחת צהריים משותפת בראשות שני ראשי המדינות, הנשיא מארי פרנסואה והצאר אלכסנדר השלישי. כמה שבועות קודם, כבר החלו השפים להכין את הארוחה המיוחדת, שתפריטה הוכן בדייקנות, מתכונה נמדדו ביעילות, מיטב השפים עמלו על כל רוטב, על כל מנה, על כל עיצוב צלחת...

התוצאה היתה מדהימה. השף הרוסי היה גאה להגיש את המנה העיקרית שכללה גרונות הודו מבושלים כדבי שהוכנו במתכון מושקע ומיוחד במינו, והנשיא הצרפתי לא הצליח לכבוש את הנאתו לנוכח המנה המושקעת והטעימה במיוחד, כמוותה לא טעם מעולם. הוא אף בקש לקבל עוד מאותה המנה, שכה ערבה לחכו, ולא נחה דעתו עד שקרא לטבח האיש, השף הצרפתי המוכשר, והורה לו לרשום את המתכון מפי עמיתו הרוסי, כדי שיוכל להכין את אותה המנה בשובם לצרפת...

עם הגיעם לצרפת, מיהר השף הצרפתי להכין את המתכון בדיוק לפי ההוראות שקיבל מהשף הרוסי. הוא לא דילג על אף שלב, ביצע בדייקנות כל פרט, המתכון הוכן בקפדנות רבה לפי סעיפיו השונים. אחר כך, עיצב את הצלחת יפה יפה, והגישה לנשיאו הנרגש, כשהשף מביט מהצד לראות את הנאת נשיאו מהמאכל האהוב עליו...

ואז - - -

במקום ליהנות מכל נגיסה ולהתענג בכל לעיסה, החל הנשיא משתעל ומשתנק, כמעט נחנק, ותחושת בחילה וגועל עלתה בגרונו. בתוך שניות אחדות החל להקיא, כשהוא זועק: 'אוי, זה כל כך דוחה! זה לא אכיל, זה נורא!' - - -

השף הביט במחזה המום, מבולבל, נסער ונדהם כאחד. המנה היתה כה מושקעת, הוא הכין אותה בדי עמל, בדייקנות ובקפדנות לפי הוראות המתכון. מה קרה?! מה גרם למנה לצאת כה דוחה ותפילה, עד שהיא גורמת לנשיא בחילות והקאות?! הוא חרד על נפשו, ידע כי חייו תלויים לו מנגד, אך בכל זאת מה שהסעיר אותו היה אי ההבנה: איך יתכן שמכנים מנה בדיוק לפי הוראות השף הרוסי, והיא יוצאת כה דוחה ובלתי אכילה?

אחרי התאוששות הנשיא, שב וקרא לשף והורה לו לצאת לרוסיה. 'שמע לי אדוני השף', אמר כשאותות אכזבה בפניו, 'בדין הוא שתיענש, אך אני מעדיף אותך חי ויודע להכין את המתכון נכון... מהר וארוז מיטלטליך, כי אתה יוצא מיד לרוסיה, ללמוד אחת ולתמיד להכין את המנה כהלכה!'

השף קיבל עליו את הדין בהכנעה, מה עוד שבאמת היה מסוקרן להבין היכן טעה, מה לא עשה כראוי. הן עבד לפי המתכון המדויק, כיצד קרה כי התבשיל נכשל כל כך. כשהגיע לרוסיה, סיפר בפנים אבלות לשף הרוסי על כשלונו המדהד, וביקש לדעת היכן טעה.

המשך בעמוד הבא <<<

הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

"אני דודי ודודי לי" (שיר השירים ו', ג')

אנו מצויים כבר בעיצומו של חודש אלול, שהזכרת שמו בלבד מרטיטה כל לב יהודי, פותחת את מבועי הנשמה, ומעניקה מימד של כיסופים לימי החולין השגרתיים. מדי בוקר אנו שומעים תקיעת שופר, וליבנו חרד ברעד, כל נים בלב רוטט בדבקות, כל הזכרונות והכיסופים צפים ועולים בגעגועים עזים להתרפקות על אבינו שבשמים, המגיעה לשיאה בחודש זה.

לפני כמעט שנה, יצאנו את חודש תשרי תשע"ח בשלל רב. אוצרות של קדושה, חגים של אהבה, מועדים וזמנים לשמחה. פתחנו את הלב, וקיבלנו מלמעלה שפע עצום, רוחני כגשמי. היתה לנו תקופה נהדרת של שהיה בצילו של אבא, אך מאז - חלף כה הרבה זמן, הטעם האהוב הלך והתפוגג, ולאותן תחושות עילאיות - אנחנו מתחילים להתגעגע...

אבל לא רק אנחנו מתגעגעים לרגעים הללו, לא רק אנו מצפים מתי כבר נוכל לשוב ולהתרפק ברגעים מרוממים ואציליים, בצילו של אבא, תחת טליתו העוטפת של מלכו של עולם. גם הוא - אבינו שבשמים, מתגעגע אלינו, כוסף ומבקש שנתקרב אליו, מושיט לנו יד, מראה לנו את הדרך, מכוון את ליבנו לשוב ולהתרפק עליו, לחזור לשהות ולחיות בצילו...

אבא שבשמים מחכה לפתוח שוב שערי שמים, להושיט לנו יד, לפגוש שוב בבנים האהובים המתרפקים בחיקו, עושים את רצונו, שמחים לשוב ולחוש את קרבתו. אבא שבשמים יודע שמרוב עיסוק שגרתי ושוחק - אנחנו עלולים להתבלבל, אנחנו עשויים לשכוח את מעמדנו כבניו האהובים, ואנחנו לא תמיד נראים במיטבנו...

לכן הוא כה מתגעגע לחודש אלול, לכן הוא כה כוסף מתי יבואו הימים המרוממים שאנו מצויים בעיצומם. כי הוא יודע שבימים הללו נעצור את שגרת החיים, ונחשוף את האמת הפנימית הבושרת בליבנו, יוקדת בלהבה של אהבת השם, כוספת ומתגעגעת לאבא שבשמים, לעשות את רצונו ולהתרומם ולהתקרב אליו.

בעל השפת אמת חושף זאת, בפרשו את הפסוק 'עיני השם אלקיך... מראשית שנה ועד אחרית שנה'. ביאורו מעורר התרגשות: הקדוש ברוך הוא יושב ומצפה מתחילת השנה מתי תבוא אחריתה. מתי יבואו הימים המתוקים של חודש אלול, מתי כבר יגיעו בניו האהובים לשיאי הרגש והקירבה אליו כפי שהם באים לידי ביטוי בחודש אלול, מתי כבר ישוב לפרוח ולהתגלות הקשר בינינו!

עכשיו זה קורה. עכשיו. הרגע הגדול כבר כאן, הנה אנו שבים לחיקו של אבא, הנה אבא שב להתרפק על אהבתנו. סוף סוף הגיע הרגע הגדול, אשרינו שזכינו!

נכנס הצורך לחדר האוצרות, ולשעה קלה הסתנוור והסתחרר... כמויות ענק של זהב וכסף, יהלומים ומרגליות, נחו שם באין דורש, כביכול ללא מטרה... הוא נטל כמות נכבדה, הרשה לעצמו להוסיף עוד, וגם קינה ברזרבות יקרות ערך. כמויות גדולות של כסף, זהב ויהלומים משך מחדר האוצרות, ויצא לחדר שהוכן לו - שם החל במלאכה...

ויהי בחלוף כמה ימים, יצא הצורך לטיול ערב, וברחובה של עיר פגש בו אדם מתוחכם, שהחל לשכנעו למכור לו מעט מהאוצרות שברשותו: 'תמכור לי איזה חצי קילו זהב, וכמה עשרות קראט יהלומים. הן אתה יודע כי איש לא יידע, ואני משלם לך במזומן... כדאי לך!'

בתחילה התעקש להישאר ישר ונאמן, אך עם הזמן - תאוות המזומן סינוורה את עיניו. כבר למחרת הושיט לסוחר המתוחכם מעט זהב ויהלומים, וקיבל תשלום במזומן על המעילה והגניבה. עם הזמן, תאוות הבצע של הצורך הלכה וגדלה, והוא ניאות למכור עוד ועוד מהזהב שברשותו, בתמורה לכסף מזומן ביד ומיד...

ביום מן הימים, הודיעו שר האוצר כי בעוד 30 יום עליו להתייצב בארמון המלך להצגת הגביע המפואר. הודעתו של השר הכניסה את הצורך ללחץ, בשרו נעשה חידודין חידודין. מה יענה ליום הדין, באלו פנים יופיע בארמון המלוכה. הן חלק גדול מהזהב שלקח - מכר ברמיה, הן ברוב היהלומים שנטל - גנב ומעל בתמורה לכסף מזומן, נותר בידו בקושי כדי הכנת גביע יפה, ותו לא...

דקות ארוכות ישב מדוכא, עד שהתעשת. 'זהב שאבד איננו, היהלומים שנמכרו - אבדו. אך אני צריך לעשות משהו להציל את המצב... הרהר. אחרי מחשבה ארוכה החליט: 'אני אנסה לייצר גביע מפואר ומהודר, שעין לא ראתה כדוגמתו. בעזרת מעט הזהב והיהלומים שנותרו - אני הולך להתמסר מעל ומעבר, לנצל עד תום את כל כישורי וזמני. הגביע ייצא כה מפואר ומהודר, כובש עין ונוצץ למרחקים -

עד שאולי אצליח להשכיח את כל מה שנגנב...'

בשבועות הקרובים, בקושי עצם עין לשעות בודדות בלילה. את כל מרצו ויכולותיו האומנותיות - השקיע בגביע שבידיו. את כל כשרונותיו ונסיונו - ביטא בגביע המפואר המתהווה מולו. עד הימים האחרונים טרח ויגע, ולא נחה דעתו... כל יום היה משכים קום, מוסיף עוד עיטור, עוד חבק, עוד סנסן עדין ובוהק. מדי שעה היה בוחן את התוצאה, ומוסיף עוד חריטה קלה, עוד קישוט קל, עוד יהלום קטן בפסגת העיטור הנוצץ...

בשבוע האחרון, כבר עבד הצורך מסביב לשעון ממש. סיים את עבודת העיצוב, והחל בעבודת המירוק והצחצוח. בלילה שלפני ההגשה למלך עבד בעזרת קיסמים דקים בתוככי העיטורים, מקנח כל זכר ללכלוך, מבהיק ומנציץ את הגביע היפה והמפואר...

בשעה היעודה התייצב לפני הקיסר, והוציא את הגביע המפואר מאריזתו המהודרת. הקיסר הביט בגביע, עיניו נפקחו בהתפעלות, ובקושי הצליח להוציא הגה מפיו. 'וואוו, קרא בהתפעלות, 'מימי לא ראיתי גביע כזה! איזה פאר! איזה הדר! איזו עבודה מקסימה!'

הקיסר נטל את הגביע בחיבה, והתבונן בו עמוקות. הוא העביר אותו מיד ליד, כשהוא מלטף את הגביע הנוצץ בחביבות רבה, והגביע משיב לו ברק חד ובוהק. גביע יפה ומפואר, נאה ומעוט, מהודר ונוצץ - כליל השלמות, כליל המעלות!

השף הרוסי, קיבל את השף הצרפתי בחמימות, וניאות לבחון אתו את המתכון ולבדוק היכן הכישלון. 'אתה יודע מה? בוא תכין את המתכון, ואני לא אומר מילה, רק מביט בך ובוחן. כשאראה את הכישלון - אעצור אותך!' אמר השף הרוסי, ונתן לשף הצרפתי להתחיל בעבודה...

השף הצרפתי מיהר לקחת את עשבי התיבול, והכין את התערובת. 'עד כאן מצויין!' - פסק השף הרוסי, והשף הצרפתי המשיך בעבודה והכין את הרוטב המתקתק. 'גם זה מצויין!' - פסק שנית השף הרוסי, והשף הצרפתי המשיך במלאכה. הוא נטל את הגרונות והשליכם אל תערובת עשבי התיבול, ואז נשמעה זעקתו של השף הרוסי: 'אוי לא! מה אתה עושה? כאן טמון הכישלון!'

'שוטה שבעולם!' - הרעים השף הרוסי על רעהו הצרפתי, 'מי מניח גרונות הודו ישר לתוך התערובת? הן התרנגול אוכל דרך גרונו, וממילא גרונו אינו נקי... באמת חשבת שאפשר לתפוס את הגרונות כפי שהם ולהשליכם לתערובת, ולצפות שייצא תבשיל מנצח בטעמו ונדיר בארומתו?! תחילה יש לשטוף את הגרונות ולצחצחם מכל הלכלוך, אחרת התבשיל ייצא דוחה!'

'אבל זה לא היה כתוב במתכון...' - היתמם הצרפתי למולו בשפל קול, 'אין סעיף במתכון המחייב את שטיפת הגרונות!'

'אוי, סכל שכמוך!' - זעק השף הרוסי, 'זה צריך להיכתב?! הרי זה מובן מאלי, שכשמבשלים משהו - יש לשטפו תחילה מכל הלכלוך, ורק אחר כך מתחילים להכין לפי המתכון. השטיפה והמירוק לפני ההכנה הם בסיסיים. אין צורך לכתובם! קודם כל, לפני הכנת מתכון מנצח ככל שיהיה, שוטפים, ממרקים, מצחצחים את הגרונות. אחרת - אי אפשר לצפות לתוצאה טובה!'

כולנו כבר נרגשים לקראת תפילות ראש השנה, וכל יהודי מתבונן מה יעלה בגורלו בשנת תשע"ט, האם הבריות תהיה איתנה, עד כמה הפרנסה תהיה בשפע, האם ילדיו ירווהו בנחת... אנו נערכים לתפילות המרגשות, לשופר, לפרקי התהלים ולפדיון הכפרות, מתוך מחשבה נכונה כי זהו המתכון המנצח, זו הדרך שתוביל אותנו לשנת תשע"ט ברוכה ומאושרת...

אך כדי שהמתכון יצליח, כדי שתפילותינו יעלו יפה ויורידו אלינו את השפע המיוחל, יש למרק את הגרונות תחילה... יש לכבס את הפה, היוצר את המתכון המוצלח בתפילות הימים הנוראים. זהו השלב הקודם למתכון, אך הוא ההכרחי והקריטי ביותר והמשפיע באופן דרמטי על הצלחת המתכון - עד כמה יהיה הפה שלנו נקי וזך בהגיעו לימים הנוראים לפעול עבורנו ישועות...

מסיבה זו, כתבו והאריכו בספרים הקדושים בגודל הזכות לטהר את הפה מכל דיבור אסור ולמעט דיבורי חולין בימי חודש אלול. וכפי שכתב בעל 'יסוד ושורש העבודה': 'רבים נוהגים שמקבלים עליהם מראש חודש אלול שלא לדבר שיחת חולין, ואשרי חלקם כי אין כל דבר בעולם לטהרת הנפש כמו בלימת פיו משיחה בטילה!'

הבה ננצל את ימי חודש אלול, לכבס את הפה ולנקות את מיתרי הקול. נשמור על הפה מכל דיבור אסור, נברח מכל ספק של לשון הרע ורכילות, נתגבר על הרצון לדבר דברים בטלים ונמלא את הפה בתיבות תורה ותפילה מעומק הלב. כך נזכה שמתכון הימים הנוראים יצליח ונזכה באמת לשנה טובה ומתוקה, ברוכה ומאושרת!

הגביע הנוצץ שמוקד מעילה...

היה זה ביום אביבי ונאה, בחצר בית המלוכה בבירת אוסטריה - וינה. שר האוצר נפגש עתה עם הצורך המומחה במדינה, שהובא עד לבית המלוכה לצורך הכנת גביע חדש ומפואר למלך, כראוי למעמדו הנעלה. הצורך היה נרגש מהתפקיד הרם שהוא זוכה בו, אך שר האוצר היה פרקטי כהרגלו, ונתן את ההוראות בזו אחר זו:

'שמע נא!', אמר השר לצורך המהולל, 'אם בדרך כלל מגבילים אותך בכמויות הזהב והמרגליות המושקעות בעבודותיך, הרי שהפעם העבודה היא בבית המלך, ולא חסר בו דבר. אתה רשאי ליטול מטילי זהב וצורות יהלומים ככל שתחפוץ, ללא הגבלה... חדר האוצרות לרשותך, קח משם ככל שתרצה, ובלבד שהגביע שאתה מייצר לאדוננו הקיסר - יהיה הגביע היפה ביותר והמהודר ביותר בעולם כולו!'

כל אחד מכיר את הפתגם 'אין דבר העומד בפני הרצון', אז למה אנחנו רוצים הרבה דברים ולא מצליחים לעמוד בזה? הלא אין אחד שלא רוצה להיות תלמיד חכם, עובד ה', מתמיד עצום, שומר פיו ולשונו! כל אחד רוצה להיות, למשל, הגאון רבי חיים קנייבסקי, אך לא עומדים בזה. למה? והרי 'אין דבר העומד בפני הרצון'

מלחמת היצר בחודש זה, אינה 'מלחמת הגנה' אלא 'מלחמת התקפה'

להיגרר אחרי האירועים ולגלות פתאום שבעצם יש מתחתך מנהרות שלא ידעת עליהן, ואז לשנות את היעדים ולהגיב... אלא לצאת למתקפה כללית. לטהר את כל נבכי הנפש, עד כמה שידו משגת.

זה אלו!

לכן נקטה התורה לשון "כי תצא" ולא "כי תלך" למלחמה, או "כי תלחם" על אויבך.

אלא כאמור: מלחמת היצר בחודש זה, אינה 'מלחמת הגנה' אלא 'מלחמת התקפה' יזומה, למגר את האויב כליל ולטהר את קיני ומרתפי היצרים מן השורש.

היציאה למלחמת היצר בחודש אלול, מחייבת ניתוק מוחלט מכל העבר, כלשון חז"ל (כתובות ט): "היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו". ולכן לקראת צאתם למלחמה נאמר בפרשה הקודמת (דברים כ, ה'): "וְדָּרְוּ הַשְּׂטָרִים אֶל הָעָם לְאֹמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית תְּדָשׁ וְגו' וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כְּפָרִים וְלֹא חָלְלוּ וְגו' יִלְךְ וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ".

באלול יש התעוררות גדולה בכל העולם, אך היצר הרע אינו נרדם לגמרי. הוא נבהל לרגע, נעלם ליומיים שלוש, וחוזר עם שיטות חדשות. בעוד שעד כה עבד עם פיתויים ישירים ועקיפים, עכשיו הוא מנסה לכרסם ברוח הקרב של הלוחמים. הוא מזכיר להם את העבר שלהם, ומטפח להם שדרכם לא תצלח.

כמו שמצינו בסוף הפרשה לגבי עמלק "אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדֶרֶךְךָ". ובמדרש (תנחומא כי תצא ט): "ר' נחמיה אמר קראך ממש, מה עשה עמלק, ירד לארכיון של מצרים ונטל טימוסיהן של שבטים שהיה שמם חקוק עליהם, וקרא לכל אחד לפי שמו ופרטיו שהיו רשומים במצרים". ויש להבין טעם הדבר שעמלק עשה כן.

מבאר ב'ברכת אברהם': 'ארכיון של מצרים' מרמז על היצרים האפלים והכישלונות של העבר שיש לכל אחד, ועמלק קורא בו תמיד ומזכיר וקורא לו תמיד ממנו. והיינו שלא נותן להתנתק מהעבר. וכענין שפירשו צדיקים

הרה"ג רבי נחמן וילהלם שליט"א

מסופר על מדינה גדולה ועשירה רבת עוצמה, ששלחה כוחות רבים וניהלה מלחמת גרילה במדינה מרוחקת, אך כולם נכשלו במשימה לכבוש את המקום, וחזרו כלעומת שבאו.

התאספו ראשי הצבא לדון ולבדוק את הסיבות לכשלונות הללו. כל אחד אמר הסבר אחר. האחד דיבר על תנאי מזג האוויר השונים, השני על מבנה ההרים והשינויים הטופוגרפיים, סוגי כלי נשק, ועוד סיבות שונות. עד שקם גנרל זקן, ואמר שיש לו תשובה לשאלה הגדולה. לפליאת כל הנוכחים הוציא תרמיל של איש צבא, ושפך את תכולתו על השולחן. היו בו דברי מתיקה, תמונות משפחתיות ועוד.

"זה הפתרון לתעלומת הכשלון" - רעם הזקן - "אם חייל יוצא למלחמה עם ממתקים וכדומה, אין הוא יכול לנצח במלחמה!..."

ענין זה שייך בחודש אלול: רבים יוצאים לדרך, משנים מקום, משתנים מתרוממים. אך תמיד צריך להיזהר ולבדוק אם נשאר לו באיזה מקום בתחתית התרמיל משהו מהעבר, איזה 'ממתק'...

כל אחד מכיר את הפתגם 'אין דבר העומד בפני הרצון', אז למה אנחנו רוצים הרבה דברים ולא מצליחים לעמוד בזה? הלא אין אחד שלא רוצה להיות תלמיד חכם, עובד ה', מתמיד עצום, שומר פיו ולשונו! כל אחד רוצה להיות, למשל, הגאון רבי חיים קנייבסקי, אך לא עומדים בזה. למה? והרי אין דבר העומד בפני הרצון.

והתשובה פשוטה: לא נאמר 'אין דבר העומד בפני הרצונות' אלא 'אין דבר העומד בפני הרצון', מי שיש לו רצון אחד, מי שממוקד בדבר אחד ומוכן להקריב למענו - הוא משיג את זה.

וזו ההדגשה "אחת שְׁאֵלְתִי מֵאֵת ה' אוֹתָהּ אֶבְקֶשׁ שְׁבִטִי בְּבֵית ה' כֹּל יְמֵי חַיִּי", דיש להבין לאחר שאומר "אחת שְׁאֵלְתִי" מהו חוזר ואומר "אוֹתָהּ אֶבְקֶשׁ", אלא כאמור, צריך להדגיש ולחזור להדגיש שרק "אוֹתָהּ אֶבְקֶשׁ" ולא שום דבר אחר - "לְחַזוֹת בְּנֶעֱם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ".

***

ואכן פרשיות חודש אלול עוסקות בענין היציאה למלחמה. בפרשה הקודמת כבר הוזכר ענין היציאה למלחמה ודברי הכהן ליוצאים למלחמה. הקריאה מעוררת את הזמן ומתעוררת מן הזמן, והיא נתינת כוח ואורות לתפקיד הימים הללו, בהם כל יהודי יוצא למלחמה נגד יצרו. כמו שכתוב בחובות הלבבות (שער יחוד המעשה פ"ה) וז"ל: "ואמרו על חסיד שפגע באנשים שבים ממלחמת אויבים ושללו שלל רב אחרי מלחמה חזקה, אמר להם שבתם מן המלחמה הקטנה שוללים שלל, התעמדו במלחמה הגדולה? אמרו לו ומה היא המלחמה הגדולה, אמר להם מלחמת היצר".

וכן כתוב במסכת אבות "איזהו גיבור - הכובש את יצרו", שיש גיבורים בגוף שאינם יכולים לעמוד בפני פיתוי קל, והרי הם בעצם חלושי אופי ונפש, ועל זה באה המשנה לומר שהגבורה האמיתית היא במלחמת היצר. הכלל הראשון הוא הלשון "כִּי יֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֲבִיבֶיךָ", כלומר אל תחכה להתקפת היצר הרע, אלא תהיה אתה היוזם והמוביל! כפי שנוכחנו לאחרונה, שצריך להיות מוביל ולא מובל. ליזום יעדים ולעמוד בהם בעקביות, לא

את הפסוק (בראשית ל"ט, י"ב): "וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּבִגְדֹהוּ", שהיצר הרע תופס את האדם בבגידותיו, כדי למשוך אותו חזרה אל הרע.

וכנגד זה נאמר בפרשה הקודמת: "וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדָבַר אֶל הָעָם וַאֲמָרוּ מִי הָאִישׁ הַזֶּה וְכֵן הִלְבָּב יִלְכֶּךָ וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ. וּפִירְשׁוּ חֲז"ל שִׁירָא מַעְבִּירוֹת שְׂבִידוֹ. וְיֵשׁ הַלְבִּין, שְׁהָרִי בּוֹדָאִי רְאוּי לְאָדָם לְפַחַד מֵהַעֲבִירוֹת שֶׁנִּכְשַׁל בְּהֵן בַּעֲבָר, וּמִקְרָא מְפֹרֵשׁ הוּא (תהלים נ"א, ה'): "כִּי פֶשְׁעֵי אֲנִי אֶדְעַע וְחַטָּאתֵי נִגְדֵי תִמְיֵד".

אלא הדיוק הוא מעבירות 'שבידו', כלומר שיעקר החיסרון הוא שהוא מדשדש בעבירות והן עדיין 'בידו'. כי היאוש והעצבות אחר העבירה גרועים יותר מן העבירה. ועצת היצר היא לא לשכוח מן העבירה, אלא להמשיך ולעסוק בה אפילו באמצעות צער וזעזוע, ובלבד שיישאר קשורים אליה.

וכן דייקו צדיקים שלא נאמר 'מי שיש עבירות בידו', אלא 'הירא מעבירות שבידו'. כי הפחד גורם לקשר מסויים עם העבירות, ומוכיח שעדיין לא התנתק מהן כליל, כפי שמביא האוה"ק על זה את לשון הפסוק (ישעיהו ל"ג, י"ד): "פְּחָדוֹ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים".

אך באמת צריך לדעת, שכל הפחדות היצר הרע הן דמיון והבל הבלים, כפי שנאמר בצאתם למלחמה (דברים כ', ג'): "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶתְּם קְרָבִים הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אֲיִבֵיכֶם אֶל יַדְכֶם לְבַבְכֶם אֶל תִּירָאוּ וְאֶל תַּחְפָּזוּ וְאֶל תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם". וברש"י: "ארבע אזהרות כנגד ארבעה דברים שמלכי האומות עושים: מגיפים בתריסיהם כדי להקישם זה לזה, כדי להשמיע קול שיחפזו אלו שכנגדם וינוסו, ורומסים בסוסייהם ומצהילין אותם להשמיע קול שעטת פרסות סוסייהם, וצווחין בקולם ותוקעין בשופרות ומיני משמיעי קול".

אם נבדוק את כל הקולות נמצא שאין בהם שום כח אמיתי, הכל קולות מדומים, הגפת תריסים, צהלת סוסים. וזו גם דרכו של היצר הרע. וכפי שרואים זאת בתורה בפסוקי שירת הים: (שמות ט"ו, ט) "אָמַר אֱוִיב אֶרְדֹּף אֶשְׂגֶה אֶחְלַק שָׁלָל", שזה חלק משיטות הגויים והיצר הרע, שכאשר עדיין המלחמה לא הוכרעה כלל הרי הם נותנים תחושה שהניצחון בצידם, והם יכולים כבר להתחלק בשלל המובטח. אכן על זה נאמר בהמשך "וְשִׁפְתֵי בְרוּחְךָ כְּפָסְמוֹ יָם", וכפי שאמר בעל 'יסוד העבודה', עם נשיפה אחת של חיזוק (מיט איין בְּלָאז) מתברר שאין מאומה בידו. "מיט איין בְּלָאז פִּין תְּקִיעַת שׁוֹפָר".

לבוא בראש השנה כשחודש אחד יפה בידינו, כה יפה - עד שהמלך יראה אותנו ואת חרטתנו האמיתית, ויבחר שלא להעניש אותנו, ולהמשיך להעניק לנו מטובו...

אך לא זו בלבד. לא רק שנוכל למרק את החודש הנותר עד שיביהק ויופיו ינצוץ וישבה כל לב, אלא שבחודש הזה ניתנת לנו מתנה יקרת ערך, הזדמנות של ממש: בספר 'פנים יפות' נחשף הגילוי, כי כל שעה בימי חודש אלול שקולה כ-12 שעות בימי השנה החולפת, כך שבשעה אחת ניתן לתקן חצי יממה, ולהשיב את הימים האבודים לתקנם.

בימים אלו נוכל לייפות את הימים שנותרו, ואבא שבשמים מאפשר לנו לתקן גם את הימים שחלפו. הבה נתפוס את עצמנו עכשיו ונתחזק: להתפלל בכונה יתירה, להימנע מדיבורים אסורים, לברוח מנסיונות, להוסיף עתים לתורה, לשפר את יחסינו לזולתנו. נעשה הכל למרק את הנפש ואת הנשמה, כדי שכשנבוא ונתייצב לפני המלך, הוא יוכל להביט בהתפעלות לפחות על החודש האחרון, ואז יפתח לנו את שערי אוצרותיו ויעניק לנו עוד שנה טובה ומבורכת!

הזמן המועדף לעסקים

הסוחר ר' משה, היה מבאי ביתו של האדמו"ר מגור, בעל השפת אמת זי"ע. לפני כל עסקה נקש בדלתו של הרבי, לפני כל חתימה קיבל ברכה. ביום מן הימים בחודש אלול, נצפה שוב בחדרו של הרבי, מבקש להתייעץ לגבי מיזם עסקי שעלה ברעיונו, שעתידי להניב רווחים נאים...

הרבי הקשיב לפרטים, ואחרי שדן ברעיון, הוסיף עצה: 'נו, ר' משה, אתה הרי סוחר טוב, ותיק וממולח, שזונח את העסקאות שרווחן זניח לטובת עסקאות רווחיות וכדאיות יותר לטווח ארוך... עתה ימי חודש אלול, זה הזמן לסגור עסקה רווחנית כדאית ומשתלמת... עכשיו העונה לסגור עסקה רווחנית במחירי מבצע שלא יחזרו, עכשיו הזמן!'

כל אנשי העסקים ואפילו עקרות הבית, יודעים כי יש עונות וזמנים בהן ניתן להשיג ולקנות דברים במחיר מבצע, יש זמנים בהן ניתן לסגור עסקאות משתלמות... בחודש אלול ידו של אבינו מושטת אלינו, ובמאמץ קל אך אמיתי, אפשר לסגור עסקה רווחנית משתלמת וכדאית במיוחד!

הבה ננצל את הימים הללו, ננצל את מחירי המבצע הכדאיים. עכשיו הזמן!

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב קובלסקי, כתבו ל: gmail.com@6482948

כולם היו מהופנטים לגביע המפואר, אך שר האוצר רק הביט בגביע, ומשהו לא הסתדר לו... 'עם כל הכבוד ליופי ולפאר' - קרא בקול, 'משהו כאן לא מסתדר... הצורך נטל מהאוצר פי כמה וכמה כסף וזהב ומרגליות, להיכן הלכו כל האוצרות? אל תקשרו כתרים לראשו של הצורך, כי נראה לי הרבה יותר שצריך לקשור אזיקים לידיו, ולהטילו בבית האסורים בעוון גניבה... הן לקח פי עשרה זהב, ונטל פי כמה וכמה יהלומים!' - האשים שר האוצר את הצורך בהאשמה ישירה וחמורה במיוחד...

הצורך השפיל מבטו, הרכין ראשו, פרץ בבכי והודה מיד באשמה. 'אמת ויציב, אדוני הקיסר', אמר בקול שבור ומרוסק, 'קיבלתי שנה להכנת הגביע, ובמהלך השנה משכתי מאוצר המלוכה כמויות של זהב ומרגליות, מתוך מטרה נאמנה להכין למלך גביע נאה ומפואר. אך נפלתי קרבן לסוחר מתוחכם, הלה דיבר על לבי וניצח את נאמנותי לקיסר, נפלתי ברשתו ומעלתי באוצר...'

הצורך כרע ברך, מחה דמעות חרטת אמת, והוסיף: 'אך יידע נא הקיסר, כי בחודש האחרון, כשהבנתי שיום הצגת הגביע מתקרב, תפסתי את עצמי בידיים. השקעתי את כל מרצי בזהב שנוותר לי, התמסרתי מעל ומעבר בזמן שנוותר לי. בחודש האחרון לא נשמתי ולא נחתי - התמסרתי לגמרי להכין גביע מפואר ומהודר כראוי למלך. האין התוצאה יפה ומהודרת?'

הקיסר הביט בגביע המפואר ובעיניו המצועעות בדמעות חרטת של הצורך. 'אכן, הגביע כה יפה, התוצאה הברוכה של החודש בו השקיע הצורך את כל מרצו ויכולותיו והרבה מעבר לכך - ניכרת לעין, נוצצת למרחקים, בוקת וזורחת. נכון שהצורך גנב ומעל, אך מסירותו בחודש האחרון והגביע המפואר - מוכיחים כי בתוך תוכו נותר נאמן לקיסר, ואוהב לאדונו...'

'אוהו, הגביע היפה הזה...' - חזר ואמר הקיסר בהתפעלות, 'קנה אותי לגמרי... שלא כדין נהג הצורך, אבל מול גביע כה יפה וחרטתו האמיתית - חייו נתונים לו לשלל וגם שכרו מובטח!' - סיים הקיסר את הדיון.

סיפור זה מעניק הצצה ליוקרתו של חודש אלול. בראשית השנה קיבלנו מאוצרו של מלך מלכי המלכים שנה טובה וברוכה, פרנסה ובריאות, חיי משפחה ושמחה, כשרונות ויכולות, ועוד אלף אלפי הטבות יקרות ערך... כעת, אנו עומדים להגיש את תוצאות השנה למלך - עד כמה ניצלנו כראוי את המתנות שניתנו לנו, עד כמה היטבנו להשתמש באוצרות היקרים שהרעיף על ראשינו. אך מבט אל ליבנו פנימה, עשוי לגלות היסטוריה לא נעימה, שימוש לא תקין, מעילה של ממש באוצר המלוכה...

בורא עולם - כאב אוהב ורחמן, היטיב עימנו והעניק לנו חודש שלם לפני מועד הזימון, העניק לנו זמן בו נוכל לצחצח, למרק את הלב, להבריק את השבועות האחרונים. ליצור עם הכוחות שלנו את המקסימום, כדי שנוכל

למחוז חפצו, ושמע כי הוא בדרכו למקום לימודו במתיבתא שבירוחם, אסף אותו הרב ברכבו. אך לא הסתפק בכך. על אם הדרך עצר ליד חנות ויצא כדי לרכוש עבור הנער מיני מתיקה לשמחו, מאז כל אימת שנתקל בו בדרך, הכניסו אל רכבו ברוחב לב כידיד וותיק, והסיעו עד לשערי המתיבתא, והיה כושך עבורו בקביעות ממתקים לרוב, הערבים לחכו ומחממים את הלב.

הלחם ככלי קשר להשם יתברך

"כשאדם אוכל פרוסות לחם", אומר רבי שמשון באחת משיחותיו, "ומברך, ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ" הוא פותח כביכול צינור - ברכה ומעיין, בינו לבין השי"ת. שהרי במקום למצוא ברחוב את הלחם שה' הכין עבורו, הרחק מנותן המתנה מרחקים אדירים - הוא מקבל את הלחם היישר מיזו הפתוחה והרחבה של הקב"ה, מקור הברכות. ופרוסת לחם זו שהוא נותן לפיו, משמשת, אפוא, ככלי המקשר אותו עם מקור הברכה."

"ואילו אצלנו", הוא ממשיך, "עולם הפוך אנחנו רואים. מברכים כדי שנוכל לאכול את הלחם... אבל גם שמענו על היהודים שאכלו כדי לברך. עדיין מצויים בדורנו כמה יהודים כאלה, שלא יכלו להתאפק והלכו לאכול לחם כדי לברך ברכת המזון. אצלם הלחם הוא 'היכי תימצא' להתקשר כביכול עם השי"ת". כעת, גם אנחנו שמענו ונוכחנו לדעת שהיו יהודים כאלה. בדורנו.

גודה לך

במקרה המתואר לעיל, היתה האכילה טפלה והיכי תמצא לחיוב ההודאה מדאורייתא, אך יש והעיר על מקרה הפוך, של מציאות שמחייבת הודאה יתרה. היה זה כאשר הבחין פעם באחד מבניו הסועד את לבו בארוחה דשנה שלא כללה פת. "איך אפשר לאכול סעודה כה הגונה, שאינה מאפשרת להודות אחריה ב'ברכת המזון?!", העיר לו.

ואם חשים את רגשי ההודאה בעת ברכת המזון, אזי גם מברכים כהוגן: הוא עצמו, מברך היה אותה במתינות ובבהירות כמונה מעות, ואף פינה את מחשבותיו מכל דבר העשוי להפריעו מן הכוונה. פעם גילה לאברך פלוני אגב אורחא, שהוא נוהג שלא לנתק אף פעם את מכשיר הטלפון בביתו, שמא יזדקק לו מאן דהוא באופן דחוף ולא יוכל להשיגו. למעט זמן אחד, שבו הוא מנתק את המכשיר מחיבורו - כאשר הוא מברך ברכת המזון.

אברך מהקהילה נהג בתקופה מסויימת להצטרף אליו מדי בוקר, לנסיעה לנתיבות. בוקר אחד התקשר אליו הרב לברר אם כבר מוכן הוא ליציאה, והלה השיב לו בטבעיות: "אני כבר מסיים לאכול, אברך מהר...".

אולם רבי שמשון לא הניח לו לסיים את המשפט, והגיב מיניה וביה כנזעק: "לא, לא! אל תברך מהר! תברך בכוונה!"

(מתוך 'אוהביו כצאת השמש בגבורתו')

"היה זה בימי מלחמת עולם השנייה" - סיפר - "כשהעולם געש ורעש ואף אחד לא ידע מה העתיד צופן בחובו וכיצד יש לנהוג. התפרוץ מלחמה? ואימתי? מה יעשו הרוסים ואיך יגיבו הגרמנים? היו רבים שברחו דווקא לשטח הכיבוש הגרמני, מפחד שלטון האימה הרוסי, ולעומתם רבים אחרים ברחו מידם האכזרית של הגרמנים אל השטח הרוסי. הלב אכול היה בספקות, כיצד ניתן להציל את המשפחה והילדים. נורא ואיום. מה עושים?"

"כאשר שאלו את מרן הרב מבריסק זצ"ל 'מה יהיה?', הוא הגיב במילים הללו: 'לא אכפת לי דבר. אני צריך רק לדעת מה אסור לעשות ומה מותר!'. הדברים הללו כל כך פשוטים ולכאורה ללא חידוש מיוחד", סיים, "אולם מעולם לא שמעתי מסר כל כך ברור".

עסק המצוות

אנשי המסחר אינם נמנעים מפעולות העשויות להניב רווחים, גם במקום חשש של להג ולעג הבריות אודותיהם וימה יאמרו ברחוב. כאשר חשבון הבנק תופח - אין מתייחסים לזוטות מעין אלו, והכל מבינים כי עבור 'עסקה מוצלחת' שווה לשלם מחיר אישי. כזה הוא בדיוק מבט המאמין ודבוק ביוצרו של 'עסק המצוות'. העובדה שההמון אינו יודע להבחין בין עיקר וטפל, ובין יהלומים מבהיקים בדמות עשיית רצון השי"ת, לבין חולות הים הנוצצים לנגד השמש הזורחת - אינו מניא את המבינים בתחום מלעסוק ראשם ורובם ב'בורסת היהלומים'.

ה'מסחר' הנכבד במצוות התורה, הקיף את כל שעות היום וכל תחומי החיים, וכל שיג ושיח עמו אילף לקח, כיצד צריכה להראות חביבות המצוות ויוקרתן בעינינו. לשם משל בעלמא: אם אצל אדם מן השורה השיקולים בנושא האוכל והשתייה מתייחסים לתחושות הרעב והשובע, הנאת החיך וכיו"ב, הרי שאצל איש ההלכה שכל מעייניו בתורת ה' וחפצי שמים, החישוב העיקרי הוא פרטי המצוות, הברכות וכיו"ב.

פעם הזדמן בחור מתלמידי מסעדה צנועה ב'גאולה', שם ראה את רבי שמשון כשלפניו על השולחן לחמנייה וכוס שתייה בלבד. ניכר היה בו שלא נכנס לשם כדי להשביע את נפשו בסעודה דשנה, והמחזה כולו אמר דרשני. ואמנם, לאחר שהתעניין בשלומו של הבחור, מצא ר' שמשון לנכון להבהיר באוזניו את פשר מעשיו שמה: "הואיל וברכת המזון היא מדאורייתא, הדריכה אותנו אמנו להשתדל לברך בכל יום ברכת המזון, ואני מקפיד על כך". לאחר מכן הזכיר גם את חיוב מאה ברכות בכל יום, שהרמב"ם מונה בכללן אף את ברכת המזון, על ארבע הברכות שהיא כוללת.

הטוף ואכול

הוא היה עמוס בעבודת ה' מבוקר ועד ערב, עד כלות כל הכוחות, אבל לעולם לא ידע שובעה בעסק התורה וקיום המצוות. הרי הן 'מיליונים', הרי ש'אם יש לו מנה רוצה מאתיים', ומעולם לא שמענו על עשיר מופלג, שיוותר על עוד עסקה מניבה בטענה שכבר יש לו ממון די והותר.

בתקופת כיהונו בישיבת ירוחם, נוסע היה מדי יום ברכבו מאופקים לירוחם. פעם הבחין בנער ממתין לאוטובוס באחת התחנות שבדרך, ומששאל אותו

ההכנה לתפילת שמונה עשרה

אלא, שיש דברים שעלולים להפריע לתפילותינו להתקבל לפני הקדוש ברוך הוא, לכן סדרו לנו חכמינו סדר מסוים: קודם כל ברכות, אחר כך מזכירים עקידת יצחק, אחר כך קטורת וקרבנות. לאחר מכן פסוקי דזמרה. יש הרבה משטינים ומפריעים, שכאשר הם רואים שאדם רוצה להתפלל אל הקדוש ברוך הוא, הם שמים מסך לתפילה שלו, ואינם נותנים לה לעבור. במצב כזה נתנו לנו רבותינו 'פנטסים', כמו פסוקי דזמרה. מתחילים אותם עם "ברוך שאמר", שהשולחן ערוך כותב שזו תפילה שהגיעה על ידי פתק שנפל מן השמים. אנחנו לא היינו יכולים לחבר תפילה כזו!

(מתוך הספר 'אריה שאג')

העצה שנתן להם, כמו אבא טוב שנותן עצה טובה לבנו: "ראו נא, אדם שלא שומר את המצוות כראוי, איני יכול לתת לו שום ברכה! שום דבר לא יועיל לו! אבל בכל זאת יש לכם עצה אחת - גם אדם כזה, כשהוא מתפלל אל הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא שומר עליו. תתפללו! תתפללו מכל הלב אל בורא העולם, ותקבלו את כל מה שאתם רוצים! הברכה נמצאת אצלכם!"

"קרוב ה' לכל קוראיו", והתנאי הוא: "לכל אשר יקראוהו באמת".

היו הרבה מאד מקרים של אנשים שלא שמרו כלום, אבל כשהם פנו אל הקדוש ברוך הוא מכל הלב, הוא ענה להם.

מרן הרב מטשעבין הבטיח גן עדן

הרב מטשעבין יצא מפתח ביתו, כאשר אחד הכפתורים שבבגדו פרום. כשראה המשמש שהכפתור עומד ליפול, אמר לרב שימתין מעט עד שיביא חוט ומחט ויתפור לו את הכפתור. הרב מטשעבין המתין, והתלמיד תפר לו את הכפתור. כאשר סיים לתפור נכנסה המחט בגופו של הרב. התלמיד נחרד מאד, ואמר לו: "חוששני שיהיה לי גיהנום בעבור זה!". "אל הרב: "אל תחשוש, וגם אם יכניסו אותך לגיהנום, אני אוציא אותך משם!"

עשרות שנים מאוחר יותר, לפני פטירתו של הרב מטשעבין, קרא הרב לאותו ת"ח וא"ל: "הזוכר אתה שלפני שנים הבטחתי לך שאוציא אותך מהגיהנום?". הלה עמד דומם, הרב מטשעבין הוא אחד מגדולי הדור כיום, והנה הוא קורא לו ומשוחח איתו על דבר שהוא עצמו אינו זוכר... אמר לו: "את מה שהבטחתי אקיים, אך אל תקשה עלי את המלאכה!"

לפי הדיבור נקבעת מהות האדם

ה'אמרי חיים' היה אומר, שדיבורו של האדם דומה לריחות הנודפים מן הסיר. לפי הריח ניתן לדעת מה מתבשל בתוך הסיר, כן גם לפי דיבורי האדם - אפשר לדעת מיהו האדם ומהי דרגתו הרוחנית.

(מתוך הספר 'מידות והנהגות טובות')

ואת אחיו רבי דוד שחור, שלושתם קרובי משפחתו, וכן הזמין את רבי חיים לייב טיקטנסקי - ראש ישיבת מיר.

הקידוש היה דל ביותר, וכלל רק קצת יי"ש ומעט עוגיות, ואז קם רבי ברוך פרץ ואמר: "מורי ורבותי! באמת לא חשבתי לעשות קידוש לרגל בר המצוה, הואיל ומצבי כה קשה - אסור לי להוציא הוצאות לקידוש, אבל בשעת הכנסתו של איסר זלמן לבריתו של אברהם אבינו ע"ה, ברכו אותי כבוד המרא דאתרא, בעל 'מלבושי יום טוב', ושאר הנוכחים בברית, שאזכה להכניס את הרך הנולד למצוות, ולעשות קידוש וסעודת מצוה, ואני ענית 'אמן'. לכן חושש אני שזוהי קבלה בנדר אשר עליו לקיימו, ומסיבה זו החלטתי שחובה עלי לעשות קידוש". ותוך כדי דבריו בפני הרב והאורחים, זלגו עיניו דמעות.

קיום הבטחה לאחר יובל שנים

מסופר על מרן רבי יעקב קמינצקי, שבביקורו האחרון בארץ הופתעו בני משפחתו לראותו מניח תפילין דרבנו תם לאחר התפילה. מה הביאו לכך? סיפר, שלפני כיובל שנים, כשנקרא על ידי הגאון רבי פייבל מנדלוביץ לעמוד בראש ישיבת 'תורה ודעת', התפתחה ביניהם שיחה אודות תפילין דרבינו תם. "מדוע לא תניחן?", שאלו הרב מנדלוביץ, "והרי גם החפץ חיים הניחן כשהגיע לגיל תשעים!". השיבו רבי יעקב בבת צחוק: "כשאגיע לגיל תשעים אניחם אף אני!".

יובל שנים חלף מאז, הרב מנדלוביץ נפטר זה מכבר, ובהגיע רבי יעקב לגיל תשעים - התחיל להניח תפילין דרבינו תם, משום אותה אימרה שיצאה מפיו...

חוויה רוחנית יומית

מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק. עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

שנה אחת בר"ח אלול באשמורת הבוקר, נכנסתי לפני ה'שפת אמת' לשאול מפיו, איזה ספר מוסר שאלמד בו בימי אלול, שצריך לעורר הלב לתשובה? השיב האדמו"ר: "שמעני בריש'ל, כל ספר מספרי יראים יקר וטוב, אבל מהתעמקות בסוגיא של 'מנה לי בידך והלה אומר לך אין לך בידי כלום', יכול אתה להגיע עד רום כל המעלות והמדרגות במוסר וביראה..."

הרה"ג רבי שמואל צבי גנץ שליט"א, בעובדות, הנהגות וסדרי לימוד מיוחדים, שהקדישו בימי אלול בעיירות ובקהילות ישראל מקדמת דנא - ודודי לי

מהתעמקות בסוגיא תגיע לרום המעלות

בספר 'מרכיבי תורה מעולם החסידות' (ח"א עמ' רפח) הביא, שאחרי נשואי עבר הג"ר דוב בעריש אינהורן זצ"ל אב"ד אמסטוב, להתגורר במחיצת חמיו השפתי צדיק מפילץ זצ"ל, שבימים ההם היה משכנו בחצר הקודש בגור, והוא סמוך אצל גיסו הרה"ק בעל ה'שפת אמת' זצ"ל. היה, אפוא, שרוי בצל גדולי עולם, שזירזוהו להמשיך ביגיעת התורה מתוך קדושה וטהרה. מספרים: שנה אחת בר"ח אלול באשמורת הבוקר, נכנס רבי דוב בעריש לפני ולפנים אצל ה'שפת אמת', לשאול מפיו, איזה ספר מוסר שילמד בו בימים אלו שצריך לעורר הלב ליראה ולתשובה? נענה האדמו"ר והשיב לו: "שמעני בריש'ל, כל ספר מספרי יראים יקר וטוב, אבל מהתעמקות בסוגיא של 'מנה לי בידך והלה אומר לך אין לך בידי כלום', יכול אתה להגיע עד רום כל המעלות והמדרגות במוסר וביראה..."

לסיום נעלה סיפור: פעם נכנס רופא אצל מורי ורבי המובהק, אליו נפשי ולבבי יהמו כל היום לרבות הלילות, ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר ה'באר יעקב' מנדיבורנה זצ"ל (ל) סיפור זה אף מובא בגיליון 'נדברה נא' בימי חודש אלול, לאחר שחולשה גדולה נפלה עליו ולא נודע מה מקורה. הרופא שבדק את רבינו וחקר אחר מקור החולשה, הסיק לבסוף כי הדבר נובע מדאגה יתירה וחרדה מתמדת בה שרוי הרבי.

הוא הפציר ברבינו כי יסיר מעצמו דאגות יתירות, המעיקות על ליבו הטהור, כי כפי הנראה לעין הדבר פוגע ומזיק לבריאותו. רבינו הנהן בראשו בהסכמה שבשתיקה, ונענה כי אכן ינסה להסיח את דעתו ככל הניתן, אולי יעלה בידו.

לאחר שיצא הרופא מן החדר, נענה בתמיחה לעבר בני הבית ששהו שם: "וכי מסוגלים אתם להבינן? חודש אלול היום, והרופא מביקש ממני שאסיר דאגה מלבי... איך אפשר כזאת? וכי את דאגתי שלי בלבד אני נושא? והלא אני עתיד לשמש שליח ציבור ולעבור לפני התיבה, 'עיני עמך במ תלויות', והקהל הקדוש מצפה ממני שאמלא את שליחותי נאמנה. לא! אי אפשר בשום אופן להסיר את הדאגה, הרופא הנכבד כנראה אינו מבין מהי כובד האחריות, ועד היכן מגעת אימת הדין..."

ימי חודש הרחמים והסליחות, חודש שמרבים בו בתשובה, בתפילה ובצדקה. בית ישראל מוסיפים בימים הללו כהנה וכהנה ריבוי בתורה ובעבודת היוצר, להוסיף זכויות לקראת יום הדין הקרב ובא לחיים ולברכה. הרי בשורות שלפנינו נצטט ונביא מעט מזעיר הליכות והנהגות הוד, שנהגו במחיצת גדולי וצדיקי הדורות בימי הרחמים והרצון, לקראת הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה ולברכה.

סדר לימוד מיוחד בימי אלול

מעיקרי דרכי התשובה, והוספת חיזוק בימי אלול שחוו וראו במחיצת הצדיקים, הייתה ההוספה בעסק התורה. לפנינו מקור קדום על סדר לימודו של מרנא החת"ס ז"ע, ועוצם גודל התמדתו שנוכחו לראות במחיצת קדשו.

בספר 'ספרא דמלכא' [אוצר אמרות החת"ס - מקורו בקובץ אוצרות הסופר, (קובץ י', עמ' קא)] הביא כי נוהג היה מרנא החת"ס, ללמוד בימים קדושים אלו ח"י פרקים משניות בכל יום, מה שלא עשה כן בימים אחרים...

בספר 'ליקוטי חבר בן חיים' לתלמידו של החת"ס, הביא על הנהגת רבו (בהקדמה לחלק ג): "סמוך לימי החג למד החתם סופר כל בוקר אחר התפילה עם תלמידיו, הלכות החג הנוגעים למעשה".

בעצמו העיד מרנא החת"ס על סדרי לימודיו העמוסים בירח האיתנים, וכה חרט עלי ספר תשובותיו (שו"ת חתם סופר, חלק ז', סי' כא). בתשובה מיום א' דר"ח אלול, מסיים מרן ה'חתם סופר' בזה"ל: "והני יומא דכלה ניהו, דמהדרנא לכולא תלמודא דגריסנא בהאי שתא, כי כן דרכינו".

בכל שנה מר"ח אלול עד אחר יוהכ"פ, חזר ה'חתם סופר' זצ"ל על כל ששה סדרי משנה המשניות, עם פירוש עץ החיים' למהר"י חאגיז ז"ל, וחזר על כוליה תלמודא דש"ס, בבלי וירושלמי, ספרא וספרי ותוספתא, בדרך קצרה בעיונו הזך והנמרץ [מתוך 'ספרא דמלכא', בהוצאת 'עוז והדר' תשע"ז, מתוך עדות בנו הגה"ק מרן ה'כתב סופר' זצ"ל, (מובא מקור קדום בספר מנהגי החת"ס, פרק א' אות א')]

לפנינו אוצר עובדות יקרות והנהגות מצדיקי קמאי, שעניי סובביהם נוכחו לראות את התמדתם האיתנה של רבותיהם הקדושים בימי אלול.

מנהג היה בבית מדרשו של הרה"ק רבי יצחק איזיק מקומרנא זיע"א, בכל ליל חמישי אור ליום שישי של חודש אלול, שהבחורים ערים כל הלילה ועוסקים בתורה.

היתה דרכו של ה'מרנא יחזקאל' זצ"ל מדעעש, ללמוד בחדשי אלול ותשרי המסכתות 'כתריס', ר"ת: כריתות, תמורה, ר"ה, יומא, סוכה.

לפני החגים נהג כ"ק מרן ה'פני מנחם' זצ"ל מגור ללמוד את המסכתא של ענינא דיומא. בחודש אלול תשנ"ד אמר לאחד ממקורביו: "היה לי שבוע טוב במיוחד, הספקתי ללמוד את כל סדר דף היומי של חודש תשרי, וכעת אני פנוי ללמוד את המסכתות השייכות לחודש תשרי, כהכנה לימי הדין".

הוא חזר לישיבה, ואמר לבחורים כי נשיא פולין נשא זה עתה 'שיחה מוסרית' בניכור העיר, ובה הכריז על פתיחת המלחמה בגרמניה, הבחורים גערו בו על בדיחות הדעת בזמן חרום...

לכל אחד יש קו אדום אותו לא יעבור, למה לך להתחיל את המלחמה באיחור??

הרב בנימין גולד

"וְנִשְׁיֵיתָ מְעַקָּה לְגַגְךָ וְלֹא תִשִּׂים דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ, כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ" (דברים כ"ב, ה')

נמצאים אנו בעיצומו של חודש אלול. כל יהודי מנסה ומשתדל להיטיב דרכיו לפני בא היום הגדול והנורא יום הדין, יש המקבלים על עצמם חיזוקים וקבלות, כדי לחזור בתשובה ולשנות דרכיהם ומעשיהם, למען ירחם עליהם ריבון העולמים ויכתבם בדבר ישועה ורחמים.

דרוש נפלא על אופן קבלת הקבלות לחזור בתשובה, אומר מרנא ה'חתם סופר' על פסוק זה של חיוב מעקה בבית, וכך הוא כותב: "כי תבנה בית חדש" - כשאדם רוצה לחזור בתשובה ולבנות עצמו מחדש בדרכים מתוקנות, ועשית מעקה לגגך - הוא צריך לעשות לעצמו מעקות וגדרים, כדי לחזק את הרהורי התשובה שבו בקבלות, סייגים וגדרים שימנעו ממנו לחזור לדרכיו הרעות, ולא תשים דמים בביתך - יש לו להיזהר לא לעשות גדרים סייגים וקבלות שלא יכול לעמוד בהם, או שיכול להכשל בהם, כי יפול הנופל ממנו - כי אם ייקח על עצמו קבלות שקשה לעמוד בהן וגדרים וסייגים שיכולים להכשילו בגלל קושיים, סופו הוא שיפול הוא בגלל הגדרים עצמם ששם לעצמו".

הדרכה חשובה עד מאד כותב כאן ה'חתם סופר' בדרכי התשובה: היצר הרע מתוחכם הוא עד מאד, ולפעמים מעודד את החוזר בתשובה לקבל על עצמו קבלות חזקות מאד, כי יודע שלא יוכל לעמוד בהן ויכשל. או שיוודע הוא שאם אדם יקבל על עצמו קבלה חזקה, יכול הוא לשכנעו להרפות רק בקצתה, ובה יבא להכשילו בכולה. ולכן כמה יש להיזהר מאד בקבלות שמקבלים אנו על עצמנו, כדי להתחזק בדרכי התשובה, תמיד לקבל קבלות קטנות שאפשר לעמוד בהן, באופן שגם אם היצר יחליט להסיתנו מהן, הרי נקל נוכל לו!

עלינו לזכור! שהיצר תמיד מנסה להפילנו בדברים קטנים, ובאמת כוונתו שאם יצליח בקטנים - יכשילנו בגדולים, ולכן אם קבלנו על עצמנו קבלה חזקה, והיצר מסיתנו לעבור עליה רק במקצת ממש, לא לוותר על כלום! כי כך דרכו לשכנע את האדם לעבור רק על מקצת קבלותיו, ובה יכשילו בכולן, ולכן לכתחילה הורונו גדולי המוסר, שלא לקחת קבלות חזקות מדי, כדי לא ליפול ברשתו של היצר, וגם כי רק בקבלות קטנות נוכל ליצר הרע בס"ד.

***

מעשה נפלא סיפר הגאון הצדיק ר' יעקב גלינסקי זצ"ל, מימי נעוריו בישיבת נובהרדוק, והובא בספר 'להגיד':

"כשלמדתי בישיבת נובהרדוק בביאליסטוק, הגיעו הימים של ערב מלחמת העולם. המחסור במזון הלך והחמיר עד שלא היה לחם, ובלי לחם אי אפשר ללמוד. ראש הישיבה ניגש אלי באומרו, כי הבטיחו לו לחם לתלמידים מהמאפיות של היהודים, אלא שאנו בשעת סכנה, הכריזו על שעת חירום, ואם יראו בחור ישיבה הולך לכיוון המאפיה, הוא יכול להסתכן. לכן חשבתי שיעקב גלינסקי מסוגל להתחמק מעיני הצבא בשלום ולהביא לחם, כי אתה נמוך קומה ודל בשר, אם תלבש מכנסיים לא ארוכים וכובע טמבל, תיראה כילד צעיר. כך תפסע בצדי הדרך הראשית, ליד כיכר העיר תלך שמאלה, וימינה לכיוון המאפיה, תתחנן אליהם כי ימלאו את הבטחתם, תיקח בידך שק, וכמה שתצליח להכניס, תביא!".

ממשיך הרב גלינסקי לספר: "יצאתי לדרך, כאשר הלכתי עם עיניים למטה. הייתה לי תחושה כי משהו מתרחש ליד הכיכר. השתרר שקט ברחוב, שאלתי גוי שפסע לצדי האם מתקיים כאן אירוע מסוים? והוא השיב לי: 'תמתין ותשמע בעוד חמישה רגעים את הפרזידנט!!' כמדומה שהיה זה נשיא פולין בעצמו שנשא נאום בכיכר. המתנתי לנאומו של הנשיא, כי היה מסוכן להמשיך ללכת.

"הנשיא החל את דברו, ותוכן הדברים היה אודות הויכוח החרף, שהתנהל באותם ימים בפרלמנט הפולני: האם להיכנע לתביעותיו של היטלר, ולתת לגרמניה את עירת הנמל 'דאנציג', או להיכנס עמה למלחמה. 'אזרחים יקרים!', פנה הנשיא לאזרחי העיר. 'ידוע לכול, כי מתנהל ויכוח חריף בפרלמנט, דאנציג מוקפת באדמות גרמניה, דאנציג מכל שלושת צדדיה מוקפת בתחום גרמניה, הרוצה לעבור לצידה השני של גרמניה דרך פולין, נזקק לויזה או לחילופין לעקוף בדרך ארוכה. היטלר [ימ"ש] מביקש שיתנו לו רק את דאנציג ובכך הוא ימנע ממלחמה. בפרלמנט סוערות הרוחות לכאן ולכאן, האם לתת או לא'. המשיך הנשיא ואמר: 'אם הייתי בטוח שמספיק לו דאנציג הייתי נותן לו, יש לנו כתחליף עיר נמל אחרת, אבל היטלר לא רוצה את דאנציג, הוא מעוניין בוורשה, רק שרוצה בדאנציג כתחילת דרך קלה ללא מאמץ. אם כן, בסופו של דבר הרי נילחם על וורשה, אז כדאי להתחיל כבר עכשיו, לשם מה נעניק לו את דאנציג בחינם? נילחם על דאנציג וכך לפחות יהיה קל בהמשך הדרך! אני מודיע בזאת', סיים הנשיא, 'על סירוב מוחלט להצעת גרמניה ופתיחת חזית המלחמה!!'.

"בהכרזה זו החלה המלחמה, בעלי המאפיה שהיו בנאום לא שבו לעבודה. הפאניקה החלה, והכל החלו לחשוב על חייהם. לא הייתה מאפיה יהודית פתוחה, בלית ברירה שבתי לישיבה בחוסר כל. כאשר עמדתי בפתח הישיבה, שאלו אותי איפה הלחם שציפינו לו? אמרתי להם כי אין לחם, כי הייתה 'שיחה מוסרית' מהפרזידנט של פולין! הגיבו הבחורים: 'אוי, עוד פעם ענקל"ה והבדיחות שלו?!'...

"סיפרתי להם את השתלשלות הדברים, וביארתי את כוונתי באמרי 'שיחת מוסר מנשיא פולין, שהרי הנשיא אמר דברים עמוקים לענייננו במלחמת היצר: היצר הרע בא לבחור, ואומר לו: 'בסדר ג' בחצי השעה האחרונה אל תלמד. אין לי צורך ביותר, רק חצי שעה זו!'. מי שחכם מבין, שהיצר לא רוצה רק סדר שלישי, הוא מעוניין שלא תלמד כלל, וזה מה שאמר נשיא פולין: לכל אחד יש קו אדום אותו לא יעבור, ואם כן הרי על סדר א' ודאי תיאבק בכל הכוח, לכן למה לך להתחיל את המלחמה באיחור, לאחר שהיצר הרע יהיה הר גבוה, תתחיל את המלחמה כבר על חצי שעה בסדר ג'!!'...

יש יהודי שהקו האדום שלו זה שמירת שבת, היצר הרע בא אליו עם ביקשה לזלזול במצוות קלות לכאורה, אומר לו 'נשיא פולין' כביכול: אם תזניח עתה מצוות קלות - בסוף תגיע למאבק על שמירת השבת, למה להמתין? תיאבק עכשיו על עבירות קטנות כדי לנצח במלחמה, לפני שהוא יגבר עליך!! וזו המלחמה האמיתית והקשה, בדברים הקטנים, במצוות שאדם דש בעקביו, בהן מוכרע הקרב בסופו של דבר...

האם מרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל שתה מהכוס בסידור הקידושין?

שהביא בספרו, שהגאון רבן של ישראל אדמו"ר ר' חיים הלוי זצוק"ל מבריסק, היה מנהגו שהיה שופך קצת מהכוס על ידו והיה טועם לאחר הברכה מהנשפך על ידו באופן שלא ירגישו הרואים, ובודאי טעמו היה, שלא היה רוצה לטעום ברבים מטעם הנ"ל, שגנאי הוא לת"ח לשתות בשוק ולכן היה טועם אח"כ בצנעה, אבל הגאון בנש"ק מרן ר' זאב הלוי סולובייצק שליט"א הגאב"ד דבריסק אמר לי שאינו יודע ממנהג זה ולא ראה מעולם את אביו הגדול עושה כן, ע"כ

ומסיים בדברי שו"ת הר"ן (סי ע) שכתב לגבי מנהג מסויים, "מכל אלו הטעמים יש להתיר נדון שלפנינו, ולא שהייתי מתירו בתחלה שמתוך שאנו מדמין בדברים עמוקים כאלה לא נעשה מעשה, אלא שכדאין הם הדברים לסמוך עליהם במה שפשט המנהג להתיר, שכבר אמרו הלכה שהיא רופפת בידך צא וראה היאך הצבור נוהגים ונהוג כן, ע"כ.

"פי-יקח איש אשה קדשה" (כד,ה)
בשו"ת אפיקי ים (ח"ב סי ב) דן במנהג שהרב המסדר קדושין מברך על הכוס, ואינו טועם כלום ממנו, ורק נותנים להחתן והכלה לטעום, שלכאורה יש בזה חשש ברכה לבטלה, ועי"ש שמרחיב בזה. ובשו"ת מאזנים למשפט (להגר"ז סורוצקין זצ"ל סי יב במכתב לבעל האפיקי ים משנת תרצ"ו) כתב שנראה לו הטעם בזה שכיון שנהגו להעמיד את החופה ברחוב או בחצר, ונהגו שמסדר הקידושין יהיה הרב, ממילא אי אפשר למברך לטעום, משום שאין שבחו של תלמיד חכם לאכול בשוק גם אכילת ושתית ארעי, וכן אפילו בחצר הוי גנאי, אולם החתן והכלה שלהם אין קפידא בזה הם שותים הכוס של ברכה, ולכן בשבע ברכות שמברכים בשעת הסעודה בבית גם המברך טועם כיון שהוא בבית. (ועי"ש אם יש להקשות על טעם זה מחופת אלמנה)
וכתב שם: "מה יקרה לי עדותו של הרב הגאון ר' שמחה זליג זצוק"ל

טעם למנהג העמדת דרשן בעת החתונה ולהניח לפניו תרנגול

וכמו שהתרנגול יודע ומכיר העת לטובה ולרעה, כי אם כבר היו זמן מעונן ועת גשמים, ויגיע זמן הצלילות או בהיפך, אז קרא התרנגול להודיענו בכדי שנדע לעשות דברים הראויים לכל זמן, וזמן כן הת"ח בראותו שההתרגשות באה ח"ו לעולם הן דבר או איזה פורענות שהוא מעורר העם לעשות תשובה ולהסיר המכשול טרם יבואו ימי הרעה.
וכן לעת השמחה, כגון מועדים ושמחת חנוכה ופורים וסעודת נישואין וברית מילה, יזהר העם קודם המעשה שלא ינהג קלות ראש מתוך השמחה, והוא מורא שמים עליהם, וישבחו השם במורא ובאימה.
וע"כ מעורר בעל הסעודה הת"ח שיתנהג כתרנגול וידרוש לרבים הצריך לדרוש.

"פי יקח איש אשה" (כ"ב, י"ג)
בס' משיבת נפש הקדמון (לרבי יוחנן לוריא זצ"ל פ' כי תצא עמ' רמט) מביא מנהג שנהגו באילו גלילות להעמיד דרשן בעת החתונה, ולהעמיד לפניו תרנגול. ומבאר מנהג זה, שמרמזים לו לת"ח שהוא כמו התרנגול, כמו שהתרנגול מבחין בין יום ובין לילה היינו מבחין בין טוב לרע, כי האור נקרא טוב ובהפך החשך נקרא רע, כן הת"ח יודע להבחין בין טוב לרע.
וכמו שהתרנגול מעורר אותנו משינה לעמוד לעבודת יוצרנו, לזמן ק"ש ותפלה, ומקדים מעט קודם זריחת השמש, היינו שנקום מהשינה להתעורר ונתבודד בשכלנו, שלא נקום להתפלל פתאום מהשינה, כן ת"ח תמיד מזרז אותו לתורה ולמצוות ולמעשים טובים בכל יום ויום.

מה אמר ר"ת לאחיו הרשב"ם על שהשפיל את עיניו בלכתו ברחוב?

ובתוס' (גיטין ז. ד"ה השתא) אומר רבינו תם שמה שאין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים זה רק בדברים של אכילה, שזה גנאי לצדיק שאוכל דבר איסור, אבל בשאר דברים גם צדיקים יכולים להיכשל.

ולכן אמר לו רבינו תם לאחיו הרשב"ם אתה הולך ופניך למטה ואין אתה משגיח על הקרון איך הוא נמשך, מטעם שהקב"ה אינו מביא תקלה על צדיקים, אבל "אל תהי צדיק הרבה", כי כל זה רק בדברים של אכילה.

אולם הרשב"ם לשיטתו (בבא בתרא קלג: ד"ה קרא עליו) שגם בשאר דברים אמרינו אין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים, ולכן צעד ועיניו מושפלות וסמך שהקב"ה לא יביא לו תקלה.

"לא תהרש בשור ובחמור יקרו" (דברים כ"ב, י')
בתוספתא (כלאים ה,ד) "לא יקשור סוס לפרד, ופרד לחמור, וחמור לערוד, מפני שמנהגין זה את זה".
וברמב"ם (הל' כלאים פ"ט ה"ט) "עגלה שהיו מושכין אותה כלאים, היושב בעגלה לוקה ואע"פ שלא הנהיג, ששיבתו גורמת לבהמה שתמשוך העגלה".
ב"מרדכי" (עירובין סוף סי' תקכח) מסופר על הרשב"ם שהיה שפל עינים, שמרוב חסידותו לא הגביה עיניו, ומתוך זה רצה לעלות בקרון אשר סוס ופרד משכו בו, ולא הרגיש, אתרחיש ליה ניסא, ונזדמן אחיו רבינו תם לשם, אמר לו "אל תהי צדיק הרבה שא מרום עיניך והנה סוס ופרד לקראתך" ונמנע ולא עלה, ע"כ.

ובספר אמרי פי (לר' יונה פרידמאן ניו יורק תשס"ז - פרשת בלק עמ' קיג) מביא חידוש נפלא ששמע ממהרי"ד שלזינגר שליט"א, בביאור הנהגת הרשב"ם ודברי אחיו רבינו תם, שהם הולכים לשיטתם שחולקים בענין "אין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים",

בכתובה כותבים "חודש" ובגט כותבים "ירח"

"וְהָיְתָה לָךְ לְאִשָּׁה" (כ"ב, י"ג)

בס' מכתב לחזקיהו (לרבי חזקיה פרץ זצ"ל מרבי ג'רבה הראשונים לפני מאתיים חמישים שנה עמ' כה) עומד על הלשון "ירח ימים", שנקט ירח ולא חודש.

בעיניו והבן הנולד ממנה סורר ומורה דדרשינן סמוכים, לכן נקט הכתוב "ירח" לרמוז שצריך לגרשה ולא יקיים אותה. וזוהו יובן גם כל מה שאמר הכתוב (שמות ב,ב) במשה ותצפנהו שלושה ירחים ולא כתיב שלושה חדשים לפי שצריכה אמו שתגרשהו מביתה לפי שהמצריים חשבו את החודשים משהחזירה עמרם כמ"ש רש"י ז"ל ואם תניח אותו בבית יבואו המצריים וישליכוהו ליאור.

ומבאר ע"פ הלבוש (אהע"ז ס"י ככו) שבגט כותבים יום פלוני לירח פלוני, ולא לחודש פלוני, כדי לשנותו מכתובה ושאר שטרות, ובחרו בגט לשון "ירח", משום שאסמכוהו אקרא דכתיב (דברים לג,ד) גרש ירחים, דהיינו בגירושין צריך לכתוב ירח, אבל בכתובה כותבין "חודש", דכתיב כי יקח איש אשה חדשה, כלומר גבי ליקוחין יכתבו חודש. אמור מעתה מאחר שזו אשת יפת תואר אין הקב"ה רוצה בקיומה אצל ישראל, אלא וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה ובכתה וגו', כדי שתתגנה

בבגדאד נמנעו מלרכוש גמרות שנדפסו בדפוס "האלמנה והאחים ראם", מחמת שהמו"ל היתה אלמנה

ר' אפרים ניימרק מספר בספרו "מסע בארץ הקדם" מנסיעותיו בשנות תרמ"ג-תרמ"ה (עמ' סג) על יחסם של יהודי עיראק לאלמנות.

האלמנה לא תמצא אחד אשר יאות לקחתה, והמחר רעהו יאמר לו "זוג אל ארמלה" לאמר: בעל אלמנה. ואם לא הצחוק יהיה בעיניכם קוראים נכבדים, כי הספרים מדפוס ווילנא לא ימצאו למו קונים בבגדאד, באשר נכתב עליהם "בדפוס האלמה והאחים ראם", ואם לא תאמינו לדברי שאלו נא את פי ידידי חכם רבי שלמה בכור חוצין, סוחר הספרים שמה, ויגדכם.

"פִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה" (כ"ב, י"ג)

וכתב רש"י, חדשה, שהיא חדשה לו ואפילו אלמנה.

בעניין נישואי אלמנה, ואם יש בזה חשש משום סכנה, ראה בחיד"א שו"ת חיים שאל (ח"ב ס"י יט) ועוד שדנו בזה.

ובמשך הדורות היו קהילות שהסתייגו מלישא אלמנות, אין פלא שמצב האלמנה היה בכי רע על לא עוול בכפה.

מדוע נקראת מצוה זו "שילוח הקן" הרי לא משלחים את הקן אלא את האם?

שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ וְגו' (כבז)

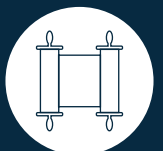
ברש"י (בבא מציעא קב. ד"ה קרי כאן) כ' ששם "קן" הוא על הביצים, וכ"כ בר' יהונתן מלוניל (חולין קמא: ד"ה נטל) שלא מיקרי קן אלא האפרוחים או הביצים.

ולפי"ז צריך ביאור במושג "שילוח הקן", שהרי אין משלחים את האפרוחים או הביצים שהם ה"קן" אלא את האם מן הקן. ובפני הגר"י פערלא על הסמ"ג (ל"ת קלז ד"ה אמנם בעיקר) כ' ש"שילוח הקן" פי' שילוח שמתיר את הקן.

להערות והארות ולקבלת גליון קב ונקי המורחב - zmw400@gmail.com

- מה גילתה לנו התורה במילים "ושבית שביו"?
- היתכן שצדיקים יכשלו ב"יפת תואר"?
- למה התירה התורה איסור גמור?
- מדוע נענש בן סורר ומורה בעונש כה חמור?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליטי"א

הרב **מאיר שפיר** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית

שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

מי שחזר בתשובה וביקש מחילה ממי שסיפר עליו לשון הרע, האם מחזירים לו זכויותיו שעברו לחברו? והאם חומרה זו נאמרה בכל דיבור של לשון הרע?

איזו הלכה חמורה בהלכות לשון הרע, לא כתבה החפץ חיים בספרו 'חפץ חיים' אלא בספרו 'שמירת הלשון', ומדוע? ומה טעם נאמרה חומרה זו של העברת זכויות רק באיסור לשון הרע?

האם חומרה זו נאמרה בכל דיבור של לשון הרע?

דין זה שמעבירים מצוותיו למי שדיבר עליו, האם הוא רק בבעל לשון הרע הרגיל בכך, או גם באינו רגיל, כתב הגר"ח קניבסקי (הליכות חיים ח"ב עמוד קפט שאלה תח) שדין זה נאמר רק בבעל לשון הרע הרגיל בכך. וכן הביא (בהערה שנב שם בשם ירחון אור ישראל גליון מ עמ' קיב) בשם הגר"י צדקה.

ובגדר 'רגיל בכך', הביא בספר לרעך כמוך (ח"ג עמוד 363) בשם הגר"ח קניבסקי, שהוא כשאינו מקפיד על איסור זה. וכן כתב לענין עונש הצרעת למדבר לשון הרע, בשם הגר"ח קניבסקי (פתיחה לאוין ג).

מי שחזר בתשובה וביקש מחילה ממי שסיפר עליו לשון הרע, האם מחזירים לו זכויותיו שעברו לחברו?

מי שחזר בתשובה ומביקש מחילה ממי שדיבר עליו, כתב החת"ס (דרשות החת"ס לז' אדר דף קע עמ' ב) שמקבל בחזרה כל זכויותיו שעברו לחברו, וכן כתב בדברי יואל (מצורע דף תנא). וכן הביאו (גם אני אודך ענינים שונים עמוד קסד סימן עז) בשם הגר"ח קניבסקי, ובשם הגרי"ח סופר, וכן כתב הגרי"ח סופר (קובץ אור ישראל שם עמ' קז) שכתב כן החקרי לב (מערכי לב עמ' קנד) בשם הבן יהודע.

ואותו אחד שסיפרו עליו לשון הרע ומחל לאותם אנשים, כתב מרן בעל האילת השחר (ויקרא יט, טז) שאינו מפסיד בכך שמוחל להם, כיון שהזכות שיש לו במה שמוחל להם, שקולה הרבה כנגד כל הזכויות שעברו אליו והחזרים על ידי מחילתו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

איזו הלכה חמורה בהלכות לשון הרע, לא כתבה החפץ חיים בספרו 'חפץ חיים' אלא בספרו 'שמירת הלשון', ומדוע?

חומרה גדולה שיש על החוטא בלשון הרע, שלא הזכירה הח"ח בהלכותיו אלא בספרו שמירת הלשון (שער הזכירה פ"ג), הביא בשם ספר חובת הלבבות (שער הכניעה פ"ז) שהמדבר לשון הרע על חברו נוטלים ממנו חלק מזכויותיו ונותנים לחברו, ונוטלים חלק מחובות חברו ונותנים לו, ומתאר שם כיצד יגיע האדם לעולם העליון ויראו לו חובות רבים ויחסרו לו מזכויותיו, וכשיתמה יאמרו לו, זה בעבור פלוני עליו ונטל ממך מזכויותך והעביר אליך מחובותיו, וכן להיפך, יש שיגיע למעלה ויראה זכויות רבות, ויתמה מאין הם, ויאמרו לו זה ממי שדיבר כנגותך שהעביר אליך מזכויותיו, ומביא עוד שכן משמע במדרש שוחר טוב ראה שם.

ומביא עוד בחובת הלבבות על אחד מהחסידים שסיפרו עליו דברי גנות, וכשנודע לו הדבר שלח לאותו אחד שדיבר עליו דורון וכתב לו: אתה שלחת לי דורון מזכויותיך, ואני גמלתי לך בדורון זה תמורתך. וכן כתב באורחות צדיקים (שער הענוה), וכן כתב במגיד מישרים לבית יוסף (פרשת ויקהל), והוסיף שאילו ידעו בני אדם, היו שמחים כאשר הם שומעים שמדברים עליהם לשון הרע, כאילו קיבלו כסף וזהב. רמז לדבר הביא בספר דמשק אליעזר (תנינא פרשת אמור), מדברי הפסוק "כי יתן איש מום בעמיתו" - שידבר עליו לשון הרע, "כאשר עשה כן יעשה לו" - היינו שמחליפים מעשיהם ביניהם.

ובטעם הדבר שלא כתב הח"ח דבר זה בהלכותיו, כתב בתשובות והנהגות (ח"ה סימן שצו) שאפשר לתת טעם לזה, לפי מה ששמע מהגר"מ שניידר ששאל את פה קדוש החפץ חיים, למה לא הדגיש יותר את דברי הרמב"ם שהמספר לשון הרע אין לו חלק לעולם הבא, ואמר לו החפץ חיים, שלא רצה לייאש את בני האדם שישמעו שאם הם נכשלים, אין להם חלק לעולם הבא, וא"כ יש לומר, שלכן גם לא כתב שמאבד מזכויותיו כי גם זה ייאש את בני האדם.

מה טעם נאמרה חומרה זו של העברת זכויות רק באיסור לשון הרע?

ובטעם הדבר שמי שדיברו עליו, נוטל זכויות המספר ומעביר אליו חובותיו, כתב הגר"ח פרידלנדר בשם הגר"א דסלר (שפתי חיים מידות ח"א עמוד כג, מרפא לשון ח"ד עמוד 59) שזה מידה כנגד מידה, שהמספר לשון הרע חשב להתגדל על חשבון ביזוי והשפלת חברו, וכנגד זה מגדילים את חברו על חשבון המספר ומעבירים אליו זכויות המספר, וכך מתגדל על חשבוננו.

ובספר דרש דוד (תזריע עמוד תט הערה 5) הביא חיזוק לדברים אלו, מדברי הגר"ש וסרמן שביאר לשון חז"ל (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) 'כל המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא', שאין הכוונה כפשוטו שמתכבד בכישלון חברו, אלא שמתכבד במה שמבזה ומשפיל חברו, שאין לו חלק לעולם הבא [שכיון שמשפיל את חברו, מידה כנגד מידה מגדילים מדרגת חברו בכך שמעבירים לחברו כל זכויותיו, ולא נשאר לו לחלקו לעולם הבא], וראה במכתב מאליו (ח"ד עמוד 213) שביאר באופן נוסף.

"כל האומרו מראש חודש אלול עד שמחת תורה, מבטל אפילו גזירה קשה ביותר שיש על האדם"

מנהגים וטעמים באמירת "לדוד ה' אורי וישעי"

שברכו נתקן למאחרים לבוא, לכן כל מה שאפשר לאחר אמירתו מאחרים (הגר"ק בשם החזו"א הובא באורחות רבנו ח"ב ר"ה עמ' קסה).

ומנהגנו: לומר 'ברכו' אחר 'עלינו לשבח', והטעם: להראות שאמירת 'לדוד ה' היא הוספה מיוחדת (דברי יוסף עמ' קפא בשם הגר"ש דבליצקי).

בסגולותיו:

כל האומרו מ"ח אלול עד שמחת תורה, מבטל אפ"י גזרה קשה ביותר שיש על האדם (מובא בשם הארי ז"ל).

עוד בסגולותיו: ראוי לומר מזמור זה, והוא סגולה לשמירה ולהצלחה, ואפילו כל השנה יש חשיבות לאומרו (מורה באצבע לחיד"א לו, קצה המטה על מטה אפרים תקפא).

אמירת תהילים

אמירת תהילים: נוהגים בכל יום של ימי החול מראש חודש אלול ואילך, לומר אחר התפילה עשרה מזמורי תהלים בציבור (משנ"ב תקפא, ס"ק יג). אמירה בציבור: אין המנהג לאומרו בציבור.

הטעם שאין מתחילים בר"ח: לפי שאין אומרים סליחות ותחנונים בר"ח (משנ"ב תקפא ס"ק א בשם הפרי מגדים).

ומכוונים לגמור ספר התהלים ב' פעמים לפני ראש השנה, והוא עולה בגימטריא "כפר" (מטה אפרים תקפא ס"ק ח).

ובעשרת ימי תשובה אומרים יותר מעשרה פרקים, כדי לגמור כל התהלים פעם שלישית לפני יו"כ (מטה אפרים תקפא ס"ק ח).

סמך לדבר

ר"ת של המילים "ויאמרו לאמר אשירה לה'" (שמות ט"ו, א') הם 'אלול' לרמז שבחודש אלול יש להרבות באמירת פרקי תהילים, שהם שירות ותשבחות לבורא עולם (ליקוטי מהרי"ח).

אמירת היה"ר

ביה"ר שאומרים לפני אמירת תהלים, ראוי לדלג תיבות "שבהם שבעים שנה", והטעם: לפי שהוא שפת יתר שאין נראה לתת קצבה לשנותיו, דשמה מן השמים ירחמו עליו להאריך ימיו ויגיע לגבורות, וכיון שאין אומרים ספר שלם, י"ל ביה"ר אחר התהלים: "בזכות מזמורי תהילים שקראנו לפניך" (מטה אפרים תקפא אלף למטה ס"ק י, משנ"ב ס"ק יג).

נהגו בני אשכנז לומר בתפילת שחרית וערבית מזמור (תהילים כ"ז) "לדוד ה' אורי וישעי", ובנוסח ספרד נהגו לאמרו בתפילת מנחה אחרי 'עלינו לשבח'. ואומרים אותו עד שמיני עצרת ועד בכלל (מטה אפרים תקפא ס"ק ו, קצוש"ע קכח ב).

יש שנהגו שלא לאומרו (הנהגות מהרש"א, מעשה רב נג). וכן מנהג הגר"א, ונראה הטעם משום טירחא דציבורא וכמו שאומרים בברכות (יב, ב) "משום ביטול מלאכה", וכן במגילה (כא, א) "שאינ מוסיפים קרואים ביום שמותים במלאכה" (תפלה לדוד לבעל האדר"ת). וכן מנהג בני ספרד.

יש שנהגו לאומרו רק בתפילת שחרית, ואין אומרים בתפילת ערבית.

תחילת אמירתו

יש שמתחילים מיום א' (ספר תניא), ומנהגינו להתחיל ביום ב' דר"ח (קצוש"ע קכח ב).

ואומרים עד שמיני עצרת (מטה אפרים תקפא ס"ק ו, ומשנ"ב שם ס"ק ב). ומנהג ליטא שבשמיני עצרת עצמו לא אומרים אותו (וכן נהג החזו"א), ויש שנהגו לאומרו אף בשמיני עצרת (קהילות חסידים בא"י, ליקוטי מהרי"ח).

מקום אמירתו

ישנם מנהגים רבים היכן לומר פרק זה בתפילה

שחרית: יש שאומרים אחרי חזרת הש"ץ ותחנון קודם חצי קדיש, ויש אומרים: אחר חצי קדיש (קצה המטה תקפא ס"ק טז), והטעם: לפי שטעם אמירת מזמור זה, לפי שיש בו כוונת י"ג מידות של רחמים, ולכן יש בו י"ג שמות הוי"ה, לכן אומרים זאת אחר שמו"ע, כמו שאנו אומרים בכל השנה י"ג מידות אחר שמו"ע (משמרת שלום תקפא א ג), טעם אחר: כדי שלא להרבות בקדישים.

אחרי שיר של יום: (משנ"ב תקפא ס"ק ב) ובר"ח ובשבת אומרים אחר תפילת שחרית, יחד עם שיר של יום של שבת ור"ח, והטעם שנאמר אחרי שיר של יום: לפי שתדיר ואינו תדיר - תדיר קודם (מטה אפרים תקפא ס"ק ו).

בדינו: יש לומר קדיש בין שיר של יום "לדוד ה'", והטעם: כדי שלא יראה שגם 'לדוד ה' הוא חלק משיר של יום (מטה אפרים תקפא ס"ק ו, משנ"ב שם ס"ק ב).

אחר 'עלינו לשבח' אחר תקיעת שופר

בנוסח ספרד ש'עלינו' הוא סיום התפילה אומרים אותו אחר 'עלינו', והטעם: כדי להסמיכו לתקיעת שופר (קצה המטה תקפא ס"ק טז), ומנהג אשכנז אחרי "קווה אל ה'" ונראה שהטעם כלעיל.

קדיש אחר "לדוד ה'": יש שנהגו שלא לומר קדיש אחר 'לדוד', והטעם: כדי לא להרבות בקדישים (הערה שעל פסקי סידור הרב).

ביום שמתפללים מוסף: נוסח ספרד שאומרים שיר של יום אחר שחרית, ואומרים 'לדוד' אחר גמר תפילת שחרית, קודם 'אין כמוך' או 'אתה הראת', ומקדים שיר של יום, מפני ש'תדיר ואינו תדיר' קודם (מטה אפרים תקפא ס"ק ו).

במנחה (מטה אפרים תקפא ס"ק ז, משנ"ב שם ס"ק ב)

י"א לפני 'עלינו לשבח', והטעם: כדי לא להרבות בקדישים.

וי"א אחר 'עלינו'. והטעם: נראה לומר משום 'תדיר ואינו תדיר' קודם (חיי משה תקפא כ).

מעריב: אחרי 'עלינו לשבח' (אלף המגן תקפא ו) ומנהג הגאון לא לומר בערבית כלל.

קדיש בתרא: יש אומרים שיאמרו אחר אמירת 'לדוד ה'', והטעם: לפי

האם מותר לזרוע דשא בין עצי גפנים? • האם מותר לזרוע נענע בכרם?

אלו מינים אסורים לזרוע בכרם?

מותרים גם מדרבנן. וכמוש"כ הרמב"ם בהלכה י"ט שהאירוס והקיסוס ושאר כל מיני זרעים אינם כלאים בכרם, ודעת הגר"א שאם זרוע ביחד עם חרצן אסור מדרבנן בשאר מינים, אבל כשזרוע אחרי שהכרם נטוע מותר בשאר זרעים, ויש עוד דעות במפרשים בדעת הרמב"ם, והעולה מדבריהם שנחלקו בדעתו אם ירק הנאכל אסור מן התורה או מדרבנן, וזרעים שאינם נאכלים מותרים אף אם מקיימים אותם, והאריך הרדב"ז לבאר זה וכתב שהאירוס הוא נענע ובודאי מקיימים אותו ואפ"ה מותר בכרם, והראב"ד חולק וסובר שהאירוס והקיסוס מותרים מפני שאין מקיימין אותם אבל שמקיימים אסור, וכ"ד הר"ש והר"ן.

העולה מן האמור: שמבואר בגמרא שקנבוס ולוף אסורים מן התורה ודעת הראשונים שגם חמשת מיני דגן אסורים מן התורה, ובירקות הנאכלים נחלקו אם הם מן התורה או מדרבנן, ובשאר זרעים שאינם נאכלים מותרים, ולהראב"ד דוקא כשאין מקיימים אותם, ולרמב"ם גם אם מקיימים יש זרעים המותרים.

דין דשאים

כתב הרמב"ם פ"ה הי"ח שמיני דשאים אסורים בכרם, והרמב"ן והר"ן בחולין דף ס' כתבו שאין בדשאים משום כלאי הכרם, וכן פסק הגר"א (סי' רצ"ו סק"ז), וכתב החזו"א כלאים סי' א' סק"ב להקל כהגר"א, כיון שאין בהם צד איסור מן התורה, ובדרבנן אפשר להקל כהרמב"ן והר"ן, ומותר אף אם מקיימים אותם לבהמה, ואם אין מקיימים אותם לבהמה בודאי מותר גם לרמב"ם.

ובסק"ד כתב במכתב שאם מאכל בהמה אפשר שיש בהם משום כלאים. להלכה בדשא צמוד לגפן

לפי האמור כשזרוע דשא לנוי סמוך לגפן, במקומות שאין מגדלים בהמות ואין מקיימין את הדשא למאכל בהמה יש להקל, ומצאנו ברדב"ז (ח"ו סי' ב' אלפים רנ"ג) שכתב שאם זרוע עשבים לנוי אין בו כלאים כשאנו ראוי למאכל אדם, וכן כתב הגר"י אפרתי שליט"א שהורה לו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל להקל, ועיי' שבט הלוי ח"ח סי' רל"ד שכתב כמה סניפים להקל.

נענע בכרם

לפי מה שנתבאר שהאירוס אין בו כלאים, והמהר"י קורקוס בפ"ה הי"ט כתב שזהו נענע וכ"כ הרדב"ז, יש שרצו להתיר לזרוע נענע בכרם, אך נראה דיש להחמיר כיון שהנענע שלנו ראוי לאכילה וכנראה התכוונו למין אחר ממיני הנענע, כיון שהרמב"ם בשביעית פ"ז פ"י שהדנדנה זה נענע הנקרא מינטא, הרי שאינו אירוס, ואולי כמה מינים יש, ומאחר שהכס"מ כתב לאסור מדרבנן בזרעים הנאכלים, וכן מבואר ברמב"ן ובר"ן יש להחמיר. העולה להלכה: שזריעת דשא בכרם לנוי, דעת גדולי זמננו להקל, ובנענע בכרם יש להחמיר.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב שוורצבורד, כתבו לפקס: 08-9791445

מוסכת מנחות דף טו:

יש לדון בדבר המצוי שיש גפן בחצר ולידה דשא הזרוע לנוי האם יש בזה איסור כלאי הכרם.

הגמרא אומרת במנחות (דף טו:) שלא אסרה תורה לזרוע בכרם אלא קנבוס ולוף, אבל שאר מיני זרעים אסורים רק מדרבנן. ויש לבאר מה המיוחד בקנבוס ולוף, עוד יש להתפלא מהמבואר בכמה מקומות בש"ס שהזרוע חיטה ושעורה וחרצן לוקה מן התורה, הרי שגם מיני דגן אסורים מן התורה, והאריכו בזה הראשונים והפוסקים, ונבאר את השיטות בעזהש"ת בתמצית.

רבינו חיים כהן הובא בשיטה מקובצת מפרש דברי הגמרא בלשון תמיהה, וכי רק קנבוס ולוף אסרה תורה ולא שאר מינים, הרי פשוט שגם שאר זרעים אסורים מן התורה לזרוע בכרם, ולפי דבריו לא נתייחדו קנבוס ולוף משאר מינים, אך כאמור כל הראשונים והפוסקים סוברים שנאמרה הלכה למעט מינים מסוימים מאיסור כלאים, וקנבוס ולוף אסורים מן התורה.

במה נתייחדו קנבוס ולוף

רש"י פ"י שקנבוס ולוף אין זרעם כלה שיש להם שורש, עוד פירש בלשון המקרא לא תזרע כרמך כלאים, לא לזרוע בכרם זרעים הזומים לכרם, וקנבוס ולוף יש בהם אשכולות כעין ענבים.

הר"ן בחולין פרק ראשית הגז פירש שהם גדלים הרבה ויש ערבוב, ועושים אשכולות כגפנים. היראים (מצוה שפ"ט) כתב בתחילה שזה הלכה למשה מסיני, ואח"כ כתב כעין רש"י שדרשו מלשון הכתוב לא תזרע כרמך כלאים, הכוונה לא תזרע מינים הדומים לכרמך, והיינו חמשה מיני דגן וקנבוס ולוף שהפרי בראש השבולת והענף בראש אשכול.

הרמב"ם (פ"ה מכלאים ה"ג) כתב שקנבוס ולוף הם זרעים הנגמרים עם תבואת הכרם, ופ"י הכס"מ כוונתו שקנבוס ולוף נגמרים במשך שלש שנים כמבואר בגמ' כאן, וזה כמו תבואת הכרם שאסורה משום ערלה ג' שנים.

דין שאר מינים

מה שמבואר בש"ס שחיטה וחרצן הם כלאים בכרם ולוקה עליהם, הרי שגם מיני דגן אסורים מן התורה, יש בזה אריכות ברמב"ן ורשב"א בחולין פב: תי' אחד שאם זרע מתחילה ביחד נאסר מן התורה בהרשה גם בשאר מינים, וכשזרע בגפן שכבר נטועה בזה נאסר רק קנבוס ולוף, עוד תי' שזרעים הנאכלים נאסרו מן התורה גם כשזרע אח"כ, ומן הזרעים שאינם נאכלים לא נאסרו אלא קנבוס ולוף. ונתן טעם שתבואה גדלה וגבוהה הרבה ועושה ערבוב בין הגפנים, משא"כ שאר זרעוני גינה קטנים בין הגפנים אינם עושים כלאים. וכן נקט הר"ן בפרק ראשית הגז.

הראב"ד תירץ שלענין האיסור לזרוע נאסר גם שאר מינים. ולענין איסור הנאה זה רק בקנבוס ולוף, והרמב"ן הביאו ונחלק עליי.

היראים (מצוה שפ"ט) כתב שחמשת המינים ודאי אסורים בכרם מן התורה, ושאר מינים חוץ מחמשת מיני דגן לא נאסרה אלא קנבוס ולוף, שחמשה מינים וקנבוס ולוף דומים לכרם שהפרי בראש השבולת.

וכן מבואר בתוס' במנחות (דף טו:) ד"ה והתירו) שחמשה מיני דגן אסורים מן התורה, וכ"כ הרשב"א בב"ב (דף ב:) שקנבוס ולוף וחמשת מיני דגן נאסרים בכלאי הכרם מן התורה.

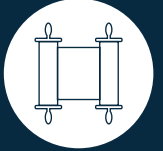
הרמב"ם פ"ה מכלאים ה"ג כתב שאינו חייב מן התורה אלא על קנבוס ולוף וכיצא בהם מזרעים שנגמרים עם הכרם, אבל שאר הזרעים אסורים מדבריהם, ובהלכה ו' כתב אין אסור משום כלאי הכרם אלא תבואה ושאר ירקות בלבד, אבל שאר מיני זרעים מותר לזרוע בכרם.

וקשה שבה"ג כתב ששאר זרעים אסורים מדרבנן ובה"ו כתב שמוותרים, המהר"י קורקוס ביאר שמש"כ לאסור שאר זרעים מדרבנן הכוונה לירקות שגם הם נקראים זרעים, אבל שאר מיני זרעים שאינם ירקות ולא תבואה

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

אילו איסורי כרוכים בשימוש ב'מגבונים לחים' בשבת? האם מותר להחזיר מלפפון חמוץ לקופסת השימורים בשבת? האם מותר לאכול בשר ללא מליחה?

איסור סחיטת בגדים ושיער בשבת

- כיבוס בגד אסור בשבת משום מלאכת 'מלגן'. כחלק מפעולות הכיבוס האסורות מדאורייתא, אסור להשרות בגד במים או להרטיבו, וכן אסור לסחוט בגד הספוג במים. ולדעת ראשונים רבים, יש בסחיטת בגד גם איסור 'מפרק', שהוא תולדה של מלאכת 'הדש'; והיינו, שסחיטת הבגד היא כסחיטת פירות – שמפרק משקה מהמקום שבלוע בו.
- השימוש בספוג לח, במטלית לחה או ב'מגבונים לחים' – אסור בשבת, משום איסור סחיטה, ומשום איסור 'מפרק'.
- סחיטת שיער אסורה בשבת מדרבנן, ואף בשיער המחובר לגוף, במקומות שיש בהם ריבוי שיער. ונהגו שלא לרחוץ את הגוף בשבת, מחשש שיבואו לסחיטת השיער.
- צחצוח שיניים בשבת עלול להיות כרוך באיסורים שונים: הוצאת דם מהחניכיים על ידי הצחצוח, כמצוי אצל רבים; מריחת משחת השיניים; וסחיטת שערות המברשת.

מהלכות מלאכת 'הצובע'

- צביעת בגדים, עורות, כלים, קירות, רהיטים וכו', אסורה מדאורייתא; וצביעת עור האדם אסורה מדרבנן, ויש אומרים שאסורה מדאורייתא.
- צביעת מאכל או משקה, כאשר היא נעשית לצורך אכילה ושתייה בצבע זה – אין בה איסור מלאכת 'הצובע'; ויש מחמירים.
- מהלכות מלאכת 'המעבד'
- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'המעבד', שעניינה הוא עיבוד עורות על ידי מליחה, ויתר פעולות העיבוד. וחכמינו ז"ל הוסיפו ואסרו עיבוד מאכלים בשבת על ידי מליחה.
- אסור להניח בשבת מלפפון חי בין מלפפונים כבושים, כיון שפעולה זו גורמת לכבישתו; אולם, מלפפון כבוש, מותר להניחו בין מלפפונים כבושים, או להחזירו למים שהיה כבוש בהם.
- חכמינו ז"ל אסרו לבזוק בשבת מלח, על גבי מספר יחידות או חתיכות של ירק שדרך בני אדם לכבושו, ואף כאשר אין משהים את הירק עם המלח כלל.
- מותר לבזוק בשבת מלח על גבי חתיכה אחת של ירק שהדרך לכבושו, אם בכוונתו לאוכלה לאחר זמן קצר. ולמעשה, אין להשהות את הירק עם המלח כלל, אלא לאוכלו מיד.

מהלכות מלאכת 'הטוחן'

- שחיקת תבלינים אסורה בשבת משום מלאכת 'הטוחן'. ושחיקה בשינוי, כגון באמצעות כלי שאינו מיועד לכך, או על גבי משטח שאינו מיועד לכך – אסורה מדרבנן.
- ריסוק ומעיכת פירות וירקות, אסורים בשבת משום מלאכת 'הטוחן'. ומעיכה באמצעות ידית הכף, או קת הסכין – מותרת.
- מותר לעשות בשבת פעולה המותרת, גם כאשר יתכן שאגב כך תעשה מלאכה האסורה בשבת, משום שאין כוונת העושה למלאכה זו, ובשבת אסורה רק 'מלאכת מחשבת'.
- אכילת דם בהמה ועוף אסורה מן התורה. איסור זה אינו אלא בדם שיצא ממקומו, וכן בדם צרור, אבל דם שלא יצא ממקומו ובלוע באברי הבהמה – מותר באכילה.